

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra sociologie a andragogiky

Jitka Kovářová

**OPTIMALIZACE SÍŤE ŠKOL V DANÉM RAGIONU JAKO
DŮSLEDEK DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJE**

(OPTIMIZACION OF THE SCHOOL NETWORK
IN THE GIVEN REGION AS A RESULT OF
DEMOGRAPHIC CHANGES)

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Dvořák

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

.....

V Olomouci dne

Poděkování

Děkuji Mgr. Jiřímu Dvořákovi za odborné vedení bakalářské práce.

Děkuji Mgr. Leoši Křečkovi za vstřícnost a poskytnutí podkladů ke grafickému zpracování statistických údajů souvisejících s tématem bakalářské práce.

„Méně škol je více?“

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá optimalizací středních škol v Libereckém kraji v střednědobém horizontu. Výsledný návrh řešení tohoto záměru je zpracován na základě analýz první vlny optimalizačních kroků, které v Libereckém kraji již proběhly a vyhodnocením dotazníku určeného pro pedagogické pracovníky libereckých středních škol a východisek na celostátní i krajské úrovni. Při zpracování bylo přihlédnuto k řešení z Ústeckého kraje stojícím na principu tzv. páteřních škol.

Je zde kladen důraz na komplexnost, vyváženost a dostupnost vzdělávací nabídky v souladu s efektivním vynakládáním finančních prostředků do celé sítě škol Libereckého kraje. Výsledkem bude stanovení základních pravidel pro prosazování optimalizačních záměrů.

Bakalářská práce je doplněna přílohami, které obsahují grafy, dotazník a tabulky.

Annotation

This bachelor thesis concerns of high schools optimization in the Liberec region in the middle-term future. The final purpose of the contemplation is based on analyses of the first wave of optimization which has already undergone in the Liberec region. Furthermore, it stems from questionnaires for teachers at Liberec high schools and regional/state politics. The solution from the Ústecký region (based on so-called backbone schools) was also taken into consideration.

Emphasis was put on complexity, balance and accessibility of education supply to be in accord with effective money spending in all schools in the Liberec region. The result is to set basic rules for optimization plans enforcement.

The bachelor thesis is filled in with amendments containing graphs, the questionnaire and tables.

Obsah:

1	Úvod do problematiky školství	4
1.1	Vymezení základních pojmů	4
1.1.1	Národní vzdělávací politika	4
1.1.2	Vzdělávací soustava	4
1.1.3	Regionální školství	5
1.1.4	Škola – vzdělávací instituce	5
1.1.5	Síť škol	5
1.1.6	Optimalizace sítě škol	6
1.1.7	Kurikulární politika a kurikulum	6
1.1.8	Vzdělání a vzdělávání	6
1.1.9	Nezaměstnanost, zaměstnanost, trh práce	7
1.1.10	Lidské zdroje, celoživotní vzdělávání - učení	8
1.2	Vývoj školství	8
1.2.1	Vývoj školství do roku 1989	9
1.2.2	Vývoj školství po roce 1989	13
1.2.3	Kurikulární reforma	15
2	Současný systém sekundárního školství v ČR	16
2.1	Školství ČR	16
2.2	Školství v Libereckém kraji	19
2.2.1	Všeobecné vzdělávání – gymnázia, lycea	21
2.2.2	Odborné vzdělávání	22
2.2.3	Vzdělávání v konzervatoři	26
2.2.4	Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	26
2.2.5	Soukromé školy	27
2.3	Školství Ústeckého kraje	27
3	Optimalizace středních škol	29
3.1	Opora pro optimalizační kroky	29
3.2	Analýza optimalizace středních škol	30
3.3	Východiska optimalizace	32
3.3.1	Demografická východiska	33
3.3.2	Socioekonomická východiska	34
3.3.3	Střední vzdělávání a naplněnost škol	38
3.3.4	Spádovost	40
3.3.5	Opatření	41
3.3.6	Racionalizace	53
3.3.7	Optimalizace z pohledu pedagogů – dotazníkové šetření	55
4	Vlastní návrh	64
	Závěr	67
	Seznam použité literatury	69
	Seznam příloh	71

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá procesem optimalizace sítě středního školství v Libereckém kraji. K tomuto procesu přistupují prakticky všechny kraje České republiky. Důvodem jsou především nepříznivý demografický vývoj a uvedení vzdělávání do souladu s potřebami trhu práce.

Cílem bakalářské práce je vyhodnocení optimalizačních kroků, které „proběhly“ v Libereckém kraji, především na základě „Záměru změn ve vzdělávací nabídce středních škol Libereckého kraje“ zveřejněného v roce 2006, schváleného 2007 a předložení základních pravidel, které povedou k vytvoření a prosazení uceleného a optimálního možného řešení, které by zachovalo vyváženost, flexibilitu a dostupnost vzdělávací nabídky s ohledem na efektivitu a hospodárnost.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila v souvislosti s mým působením na Odboru školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje, kde jsem se setkala s přípravou, prosazováním a realizací tohoto záměru. Vzhledem k vyvinutému úsilí čelních představitelů kraje zajistit a prosadit optimální vzdělávací nabídku sekundárního školství v Libereckém kraji mne zajímaly kroky, které směřovaly k závěrům ve schváleném Záměru změn ve vzdělávací nabídce středních škol LK, jeho další vývoj a názory pedagogických pracovníků na navrhované změny.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, která je věnována vymezení základních pojmů, popisuje vzdělávací soustavu, která zaznamenala a nadále zaznamenává vývojové změny. Nejvýznamnější probíhaly zhruba od sametové revoluce, kdy se školy snažily oprostit od veškerého totalitního školství předcházejících let. Počáteční izolovanost od demokratické Evropy však zejména v počátcích způsobovala neznalost a pouze minimální kusé informace o vývoji školství v zahraničí. První změny tedy probíhaly v závazných osnovách jednotlivých předmětů a až posléze se transformace dotkla sítě škol jako takové (viz. vyhlášení Programu optimalizace sítě středních a vyšších odborných škol a školských zařízení schváleného ministrem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. 3. 1997). Jejich cílem, bylo vyřešení rozdílů mezi objemem a strukturou nabídky vzdělávacích příležitostí ve všech typech středních škol. Rozšíření vzdělávací nabídky a vznik nových subjektů či oborů vzdělávání měly za cíl nasycit pracovní trh a zároveň

uspokojit požadavky na vzdělání. Došlo tak k předimenzování nabídky vzdělávacích institucí a vytvoření její silně atomizované sítě. Tento důsledek byl v průběhu řešení snižováním výkonů vzhledem k naplněné kapacitě škol, potažmo tříd.

Nedostatek počtu žáků se projevil nejprve v některých typech učebních oborů. Přesunul se zájem z nematuritního na maturitní studium. Vznikající „volné kapacity“ a s tím spojená nutnost financování objektů ve všech typech škol, s výjimkou drobných nuancí nutí zřizovatele činit nepopulární nápravné kroky. Nejčastějším řešením tohoto problému je sloučení či splnutí obvykle dvou a někdy i více samostatných, právních subjektů, jejichž vývoj nepředpokládá adekvátní zlepšení. Výsledkem je jeden nový subjekt, a likvidace druhého, zpravidla toho, jehož kapacita naplněnosti byla menší.¹

Objektem zkoumání je Liberecký kraj, konkrétně síť středních škol, která prošla první vlnou optimalizačních kroků popsaných v Záměru změn vzdělávací soustavy Libereckého kraje, nebo těch škol, na které ještě změny nedolehly. Vzniknout měla taková síť, která dokáže pružně reagovat na přání, potřeby a možnosti uchazečů a zároveň na potřeby trhu práce. Všeobecným cílem optimalizačních kroků je uvést síť škol co nejrychleji do souladu s trvalými změnami populačního vývoje a potřebami trhu práce. V Libereckém kraji, z pohledu zřizovatele, můžeme hovořit o těchto prioritách:

1. zvyšování úrovně a kvality vzdělání a souladu s regionálním vývojem
2. racionální využití vynakládaných veřejných prostředků do vzdělání
3. zachování dostupnosti vzdělání.

Na těchto zásadách se drobnými rozdíly shodují téměř všichni zřizovatelé škol a školských zařízení. Řešení však není lehké najít, natož prosadit.

Dle Programu optimalizace sítě středních škol a vyšších odborných škol a školských zařízení z roku 1997 schválené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR je obecným cílem optimalizace zahájení procesu, který povede ke snížení rizika rozkladu sekundárního školství a ve svých důsledcích ke zvýšení efektivity vynakládaných rozpočtových prostředků. Tento proces však musí probíhat při respektování požadavků dobré dopravní obslužnosti v regionu a flexibility vzdělávací nabídky. Přínosy optimalizace se očekávaly jednak v oblasti řízení a rozvoji jednotlivých škol a to jak z pohledu profesionalizace pedagogického sboru, tak v managementu jednotlivých škol. V neposlední řadě šlo o přínosy ekonomické.

¹ Srov.: *Program optimalizace sítě středních a vyšších odborných škol a školských zařízení*, schváleného ministrem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. 3. 1997

S tím se však v Libereckém kraji nepočítalo. Veškeré „uspořené“ finanční prostředky měly být investovány do zkvalitnění vzdělávání sítě středních škol tohoto regionu.

Ke zjištění cíle jsem použila metodu komparace textu a to především ze strategických dokumentů ČR a LK. K dosažení cíle bude použito dílčích cílů, jako je porovnání řešení optimalizace sítě středních škol, ke kterému jsem zvolila Ústecký kraj. Ten tuto problematiku realizuje pomocí páteřních škol. Dalším dílčím cílem je analýza optimalizačního procesu dle Záměru změn ve vzdělávací nabídce středních škol LK. Jako podružný cíl je vyhodnocen dotazník. V něm jsem se na názory způsobu a správnosti redukce sítě středních škol, které v Libereckém kraji proběhly, dotázala pedagogů škol Libereckého kraje, které prošly první vlnou optimalizace, dle již zmíněného záměru. Dotazník je přiložen v příloze.

Tento výzkum by mohl posloužit zákonodárcům k správnému nastavení, prosazování a časovému rozvržení optimalizačních kroků sítě škol.

1 Úvod do problematiky školství

Tématem této kapitoly je vymezení pojmů, s kterými se setkáváme v oblasti vzdělávání a které tím pádem souvisejí s tématem bakalářské práce.

1.1 Vymezení základních pojmů

Výčet níže uvedených pojmů jistě není a nemůže být zcela vyčerpávající, má především posloužit případným zájemcům o danou problematiku se v bakalářské práci snáz orientovat.

1.1.1 Národní vzdělávací politika

Pod tímto pojmem chápeme státem definovaný soubor směrnic nebo principů předpokládaného vývoje vzdělávání a konkrétních opatření vedoucích k realizaci směrnic a rozvoji vzdělávací sféry.

Ze strategií politiky ve vzdělání vychází také řízení vzdělávacího systému, které je realizováno především státní správou.

1.1.2 Vzdělávací soustava

Vzdělávací soustavou rozumíme soubor všech škol, školských zařízení a mimoškolních vzdělávacích institucí. Těmito institucemi rozumíme kulturní a osvětová zařízení jako jsou knihovny, muzea, galerie, botanické a zoologické zahrady, knižní a hudební kluby aj.. V některých koncepcích se do vzdělávacího systému zahrnuje i působení vzdělávacích programů v masmédiích (rozhlas, televize, časopisy aj.)²

Uspořádání vzdělávací soustavy ČR je dáno legislativou. Každá země má vzdělávací soustavu jinak strukturovanou. Tvoří ji školy a školská zařízení podle zákona. (561/2004 Sb.) Vstupem do Evropské unie byly převzaty i cíle evropského rozvoje vzdělávání, které umocňují naplňování trendů rozvoje české vzdělávací politiky. V mezinárodním srovnání využívá Česká republika Mezinárodní standardní klasifikaci vzdělávání ISCED – 97.

Současná vzdělávací soustava středního školství obsahuje a dělí střední školy na vyšší sekundární stupeň ISCED3

- všeobecný obor s maturitní zkouškou ISCED 3A

² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. vyd. 4., Praha: Portál, 2003, 298-299s. ISBN 80-7178-772-8.

- výučním listem, nebo závěrečnou zkouškou ISCED 3C
- součástí středního vzdělávání je i nástavbové studium určené pro absolventy středního vzdělání s výučním listem a zakončené maturitní zkouškou ISCED4.

1.1.3 Regionální školství

Dle PRŮCHY A VALTEROVÉ: „Pojem regionálního školství byl zaveden v roce 1990, kdy byl přijat zákon č. 561/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, jež zahájil proces decentralizace správy školství. Zavedením tzv. odvětvového řízení školství bylo řízení škol a školských zařízení převedeno do koncepce ministerstva školství. V současné době regionální školství zahrnuje základní a střední školy a školská zařízení v působnosti krajských orgánů vzniklých reformou veřejné správy od 1. ledna 2001. Regionální školství je spravováno, řízeno a financováno krajskými úřady prostřednictvím jejich odborů školství.“ Konec citace³
 Obecným úkolem regionálního školství je zajištění dostatku a vhodnosti příležitostí ke vzdělávání.

1.1.4 Škola – vzdělávací instituce

„Škola je společenská instituce, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků, podporujícím jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský. Postupně ztratila monopol na vzdělávání, stále více se neotevřela životní realitě a sbližuje se s neformálním vzděláváním a informálním vzděláváním.“⁴

1.1.5 Síť škol

V legislativním pojetí je síť škol podle § 142, zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů právní institut, který stvrzuje, že pokud je do něj škola zařazena, splňuje zákonné podmínky o poskytnutí dotací ze státního

³ *Ibid.*, 198 - 199s.

⁴ *Ibid.*, 238s.

rozpočtu, může konat státem uznávané státní zkoušky a vydávat doklady o ukončeném vzdělání. Tyto doklady jsou uznávané nejen na území ČR. Síť škol je považována za ústřední rejstřík těchto škol. Způsob zařazování do této sítě je dán legislativou a v tomto pojetí je v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.⁵

1.1.6 Optimalizace sítě škol

Optimalizace sítě škol je proces, jehož cílem je uvést síť škol do souladu s demografickým vývojem a potřebami na trhu práce.⁶

1.1.7 Kurikulární politika a kurikulum

Kurikulum je prostředkem realizace hlavního vzdělávacího úkolu moderní školy. Ve vyspělých zemích světa se stalo ohniskem vzdělávacích reforem v 90. letech dvacátého století, jejichž cílem je zvyšování kvality vzdělávacího standardu. Kurikulum je považováno za prostředek celoživotního vzdělávání člověka. Škola tak přestává být jen „učící“ organizací, stává se součástí života člověka a kromě poskytování znalostí a dovedností formuje také jeho životní postoje a názory.

Kurikulum zahrnuje:

- vztahy učitelů a žáků
- potřeby učitelů, žáků a dalších subjektů participujících na procesu vzdělávání
- způsoby organizace vzdělávání⁷

1.1.8 Vzdělání a vzdělávání

Z institucionálního pojetí je vzdělání společensky organizovaná činnost zabezpečovaná institucí školství, formálního vzdělání, celoživotního učení. Vzdělání jakožto instituce je ve společnosti bohatě diferencováno prostřednictvím úrovní

⁵ *Ibid.*, 213s.

⁶ *Ibid.*, 247s.

⁷ Srov.: *WIKIPEDIE: Otevřená encyklopedie: Nezaměstnanost* [online]. c2010 [cit. 2010-10-22]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kurikulum>>.

vzdělání, stupňů, druhů aj.. Standardně rozlišujeme vzdělání základní, středoškolské a vysokoškolské. Vzdělávání je veřejná služba, která vede k socializaci jedince. Cílem vzdělávání je získání vzdělání - základního, středoškolského nebo vysokoškolského.⁸

1.1.9 Nezaměstnanost, zaměstnanost, trh práce

Zaměstnanost je poměr počtu zaměstnaných osob, včetně osob nepracujících v důsledku nemoci, stávek nebo dovolených, k součtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob.⁹

Nezaměstnanost je ovlivňována politikou země. Posílením kvalitní, pružné, vzdělanostní struktury především středního vzdělávání, která flexibilní produktivitou absolventů pružně zareaguje na pracovní trh, může stát čelit míře nezaměstnanosti. Ta je dána podílem počtu zaměstnaných ku všem osobám možných pracovat, tedy i nezaměstnaných. Míra nezaměstnanosti je dána různými činiteli. Nás zajímá úroveň odborné kvalifikace pracovních sil, jejich dovednost a přizpůsobivost. Za nezaměstnaného je v ekonomické teorii považována osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání. Obecně se za nezaměstnaného považuje osoba, která: je starší 15 let, aktivně hledá práci a je připravena nastoupit do zaměstnání do 14 dnů.¹⁰

Míra zaměstnanosti je poměr počtu zaměstnaných na počtu všech osob 15tiletých a starších. Specifické míry nezaměstnanosti jsou podílem zaměstnaných v určité sociální, věkové nebo jiné skupině z celkového počtu osob z této skupiny (ČSÚ 2006a).

Míra zaměstnanosti roste s vyšším dosaženým vzděláním ve všech věkových kategoriích, výrazný rozdíl je zvláště u osob starších 50 let.

Trh práce je charakterizován poptávkou po práci a její nabídkou, kde je práce prodávána jako výrobní faktor. Na tomto trhu nabízejí zaměstnavatelé pracovníkům za práci mzdu. V rámci zkoumání trhu práce se ekonomie snaží co nejlépe porozumět nezaměstnanosti a výši mezd. Rozeznáváme nominální a o inflaci

⁸ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. op. cit., 292s.

⁹ Srov.: WIKIPEDIE: *Otevřená encyklopedie: Nezaměstnanost* [online]. c2010 [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>>.

¹⁰ *Ibid.*, Dostupné na WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>>.

očištěnou reálnou mzdou. Jedná se o důležitý předmět zkoumání, protože výše nezaměstnanosti vážně ovlivňuje stav společnosti.

1.1.10 Lidské zdroje, celoživotní vzdělávání - učení

Hodnota lidského kapitálu a vzdělání jsou životně důležité pro rozvoj vzdělanostní společnosti. Investice do něj a význam efektivnosti jeho financování souvisí s řešením adekvátního způsobu a formou jejich financování. Jde o rozvoj a uchování lidských schopností, které jsou dále využívány v profesních trzích.

Investicemi do vzdělávacího systému a tím i do rozvoje lidských zdrojů povede k zabezpečení výrobní a životní úrovně obyvatelstva.

Celoživotní učení můžeme chápat ve dvou rovinách. První je počáteční vzdělávání, které tvoří všechny tři typy vzdělávání od primárního až po terciární. Druhou je další vzdělávání, které je otevřené široké veřejnosti ihned po ukončení základní devítileté docházky při kontaktu s trhem práce. Celoživotní učení obsahuje: formální a neformální vzdělávání a informální učení. Předpokládá prolínání těchto forem učení během celého života a zajišťuje individuální a sociální rozvoj všeho druhu a ve všech prostředcích. V oblasti celoživotního učení je zdůrazněna volba jednotlivce a jeho odpovědnosti v tomto procesu a hutnost využívání jazykové a finanční gramotnosti, ICT (e-learningu) a kompletně celých měkkých kompetencí. Nová strategická koncepce by měla citlivě reagovat na utvářející se potřeby ekonomiky a společnosti, tak i na zájem mládeže a dospělých.¹¹

1.2 Vývoj školství

Problém vývoje školství jako celku i jednotlivých článků školské a vzdělávací soustavy je sledován ve dvou paralelních a zároveň propojených aspektech, a to aspektu organizace školského systému a aspektu realizace cíle výchovy v koncepci a obsahu vzdělávání, formách a metodách vyučování, učebnicích, výchovných činnostech.¹²

¹¹Srov.: *Zprávy o národní politice ve vzdělávání Česká republika.*, In: Středisko vzdělávací politiky. Pedagogická fakulta. Univerzita Karlova. Praha: Ústav pro formace ve vzdělávání, 1996. 3s. ISBN 80-211-0215-2.

¹² BOHÁČ, A., CACH, J., ČERNOHORSKÝ, Z., *Dějiny školství v Československu 1945 -1975*, I. Díl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1982. 4s. ISBN neuvedeno.

Tato práce je zaměřena na organizaci školského systému.

1.2.1 Vývoj školství do roku 1989

Počátek školského systému sahá už do 10. století, kdy vznikaly školy klášterní, které fungovaly při kláštorech a katedrálách, zakládány v sídlech biskupů. Ve 13. století zřizovala města školy pro výuku pracovníků městské správy. V roce 1348 byla založena první univerzita, pro kterou se v těchto školách změnil charakter výuky.

Zásadní změny českého školství přikládáme do doby tereziánské, kdy byl vydán Marií Terezií patent, který stanovil povinnost pro děti od 6 – 12 let docházet do škol, které by produkovaly dostatečný počet pracovních sil a jenž by dokázaly reagovat na rychlé změny v technologickém vývoji ve výrobních podnicích a zapojit se do pracovního procesu. V této době byl vytvořen jakýsi základ třístupňové školské soustavy. Triviální školy (2 třídní) byly zřizovány při farách, hlavní školy v krajských městech. Normální školy, které připravovaly žáky pro studium na gymnáziu a následně na univerzitě. Novým elementem v království Čech a Moravy byly učňovské čtyřtýdenní přádelnické „školy“, které byly zřízeny na základě vydaného patentu ve všech královských městech.

V roce 1869 na základě tzv. Hausnerova zákona, byla zřízena soustava národního školství. Tento zákon také stanovil osm let povinné školní docházky, za tímto účelem byly obcemi zřizovány osmileté obecné školy. Po prvních pěti letech školy však mohli žáci odejít na gymnázia, reálky anebo na 3letou praktičtěji zaměřenou měšťanskou školu.¹³

Centralistické záměry státu ve školských otázkách byly velkým přínosem i přesto, že se z těchto snah vyvinul odpor proti germanizaci. Odpůrcům zákona se podařilo v roce 1883 zákon novelizovat. Jednou ze základních změn bylo zavedení tzv. „úlev“ pro děti, kterým byla tolerována částečná školní docházka. Tomuto způsobu se musel přizpůsobit i obsah výuky. Došlo ke zkrácení studia z osmi na šest let.¹⁴ Tato situace platila pro celé Rakousko-Uhersko a trvala nezměněna i po roce 1918 v ČSR.

Nemůžeme opomenout ani učňovské školství, které se vyvíjelo již od dob Rakouska – Uherska co by země průmyslově agrární s poměrně značně koncentrovanou výrobou. Povinná učňovská docházka je zaznamenána již v roce 1774. V některých

¹³ *Ibid.*, s4.

¹⁴ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., *Pedagogika pro učitele*, 2., rozšířené a aktualizované vydání, (eds.), vyd. Garnada Publishing, 2011 86s. ISBN 978-80-247-3357-9.

oblastech a odvětvích, měla příprava mládeže k povolání v učebním poměru výrazně maloživnostenský charakter. Probíhala na jedné straně jako individuální výcvik převážně u drobných řemeslníků a obchodníků a na straně druhé – většinou zcela odděleně – jako teoretické vyučování v živnostenských školách pokračovacích. Učební poměr byl pak realizován pouze v tzv. řemeslných živnostech.¹⁵

Po roce 1848 převzalo z rukou dvorských studijních komisařů školskou politiku ministerstvo kultu a vyučování (zřízeno r. 1848), které preferovalo střední a vysoké školství. Gymnázia byla radikálně reformována - prodloužení studia na 8 let, kromě latiny a řečtiny přibýly matematicko – přírodovědné a společenskovední obory. Příprany byly také jazyky. Největší změnou bylo zavedení výstupu – tzv. maturitní zkoušky. Dalším typem gymnázií, která vznikla, byla gymnázia reálná. Byla také zakončena maturitní zkouškou, ale její zaměření více akcentovala jazyky, přírodovědně-technické obory. Úplné střední vzdělání bylo tedy možné získat pouze na těchto školách ve věku 11. – 18 let. Prostor jako pro všeobecně vzdělávací subjekt dostala až po rozvoji odborných škol.¹⁶

K zásadním změnám učňovského školství došlo v roce 1859, kdy Živnostenský zákon zavedl povinnost uzavírat s uční smlouvy nejdéle na 4 roky a povinnost docházet do středních průmyslových škol, které poskytovaly všeobecné odborné vzdělání potřebné pro výkon profese. Odborným školám nahrávalo období devadesátých let 18. století, které je označováno, jako počátek přechodu od manufakturní výroby k tovární výrobě strojové.¹⁷ Válečné období ovlivňovalo průmyslový vývoj celé země. V této době vznikala zcela živelně nová odvětví (např. cukrovarnictví, pivovarnictví, lihovarnictví, výroba zemědělských strojů, nebo strojového vybavení do těchto odvětví). Prosazování nových pracovních pozic, výrobních metod a nových postupů vedlo k založení první střední školy v Evropě (polytechnické), která měla vychovávat úředníky a techniky vznikajícího průmyslu.¹⁸ Z této školy vznikaly pokračovací odborné školy, z nichž většina zanikala. Potřebou obyvatelstva, které se chtělo vzdělávat, se začal zabývat stát. Nejeфекtivnějším řešením byly dvouleté odborné školy. Společným rysem těchto škol bylo spojení teoretického vyučování s odborným výcvikem.¹⁹ Na přelomu 19. století byla vytvořena soustava odborného školství, kterou tvořily 3 typy škol. Úplné školy

¹⁵ BOHÁČ, A., CACH, J., ČERNOHORSKÝ, op.cit., 94s.

¹⁶ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., op.cit.

¹⁷ ČERNOHORSKÝ, Z. op.cit., 21s.

¹⁸ *Ibid.*: 228-31s.

¹⁹ *Ibid.*: 21s.

odborné – nižší a vyšší, neúplné školy odborné – zaměřené na kreslení, teorii, nebo na řemeslo. Posledním typem byly školy pokračovací.²⁰

V roce 1922 byl přijat tzv. Malý školský zákon (Z č. 266/1922Sb.), který zaznamenal pouze dílčí změny. Nadále zůstal zachován dvoukolejný systém vzdělávání. Střední školy zastupovaly různé typy gymnázií a reálky, základní školství tvořily osmileté obecní školy a tříleté školy občanské, které byly i nadále označovány jako měšťanky.²¹

O třináct let později byly zřízeny újezdní měšťanské školy, které umožnily, ač omezeně, přístup ke vzdělání i méně majetným žákům. Tyto školy, částečně s gymnázii a reálkami, se soustředily na výuku cizích jazyků a připravovaly absolventy pro praxi i pro studium na vysoké škole. Nové rozdělení světa a 1. světová válka zcela zdecimovala školství, ale vzdělávací soustava včetně zákonů z Rakouska-Uherska přetrvávala až do vzniku Československa.

Fašistická okupace měla negativní vliv na vývoj středního školství především ve smyslu odebrání možnosti všeobecného vzdělávání a zapojení mladých do válečného průmyslu, stavebnictví, zemědělství a do tzv. Technische Nothilfe polovojenského typu. Gymnázium bylo sjednocováno v typ, blízký se reálnému gymnáziu z r. 1933 a nacistickému střednímu školství. Ovšem tzv. klasická gymnázia i nadále existovala i přes přesouvání či rušení jednotlivých škol do jiných objektů.

Je však třeba dodat, že okupace neznamenala nějakou podstatnější měnu v systému středního školství. Během války si střední školství udrželo poměrně vysokou úroveň, která se v některých případech paradoxně ještě zvýšila. Bylo to díky tomu, že po tom, co byly roku 1939 nacisty uzavřeny české vysoké školy, poměrně dost vysokoškolských učitelů začalo působit právě na gymnáziích a reálkách.

Po druhé světové válce se téměř všechny školy vrátily do svých původních prostor. Do února 1948 v podstatě zůstal dvoukolejný školský systém – měšťanská škola a gymnázium.

Podstatné změny nastaly po roce 1948, kdy byl vydán zákon o jednotné škole, jednotné pro všechny žáky od šesti do patnácti let. Tento zákon platil do roku 1953, kdy byl zaveden do našeho školství sovětský model.

Školský zákon z roku 1948 byl hlubokým přelomem ve vývoji středního školství všeobecně vzdělávacího, zejména máme-li na zřeteli jeho vývoj v podmínkách

²⁰ *Ibid.*: 34s.

²¹ CIGÁNEK, R. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*, vyd. Praha: Vydavatelství Univerzity Karlovy 2009. 17s. ISBN 978-80-246-1611-7.

feudální a kapitalistické společnosti od 70 let 18. století a po revolučním roce 1848 i po roce 1918. Tento přelom se týká organizace, kdy vzniká střední škola 2. stupně sloučením školy měšťanské a 1. – 4. ročníků gymnázií a kdy vzniká nové gymnázium (sbližováním učebních osnov měšťanských škol a gymnázií).²² Tento zákon prodloužil školní docházku z 8 na 9 let. Pokračování studia bylo zajištěno na všeobecně vzdělávacích školách, odborných školách nebo tříletých základních odborných školách. Významné také bylo stanovení nové, vertikální struktury škol, která rozdělovala mateřské školy (3-6 let), školy národní (5 leté školy I. stupně) střední (4 leté školy II. stupeň) gymnázia, odborné a vyšší školy (2 - 5 leté výběrové školy III. stupně) a základní odborné školy (povinné školy II. stupně, zpravidla 3leté, pro odborné vzdělávání mládeže po dokončení devítileté školní docházky).²³

V roce 1953 byla uzákoněna 11letá střední škola s povinnou osmiletou docházkou. To vedlo k zvýšení nároků na výuku. Již od 5. ročníku se zaváděly předměty z druhého stupně a rušily se obvyklé přírodovědné předměty.

Nové pojetí školského systému přinesl třetí školský zákon o soustavě výchovy a vzdělávání vydaný v roce 1960. Podle něj probíhala povinná docházka na základní devítileté škole a obsah výuky byl obnoven do podoby 50. – 60. let. Ve středním školství vznikaly nové typy institucí, které tvořily učňovské školy, odborné školy a střední odborné školy. Nově byla zavedena internátní škola pro pracující.²⁴

Objevovaly se pokusy o vytvoření prvorepublikového školského systému, ale po roce 1968 přežila pouze gymnázia (zákon o gymnáziích).

Další rozvoj výchovně vzdělávací soustavy měl zajistit zákon z r. 1978, který zavedl, dle sovětského modelu, desetiletou školní docházku (2 čtyřleté stupně) a dva roky na některém typu střední školy. Pojetí výuky bylo velmi náročné pro děti a snažilo se, aby co největší počet žáků zvládlo předepsané učivo. Střední školství zaznamenalo také velké změny. Vznikl další typ střední školy - střední odborné učiliště. To poskytovalo možnost žákům čtyřletých oborů studium na vysoké škole.²⁵ Školskou soustavu tvořily školy a školská zařízení, v nichž jednotlivé stupně škol na sebe organicky navazovaly a umožňovaly získat i nejvyšší vzdělání. Vzdělávací programy připravovaly žáky především pro konkrétní pracovní pozice v systému

²² Srov.: Boháč, A., Cach, J., Černošský, Z., op.cit., s76.

²³ MORKENS, F. *Kapitoly o školství, o ministerstvu a jeho představitelích: (období let 1840 -2001)*. Vyd. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2002. s 55. ISBN 80-901461-9-8

²⁴ Srov.: Boháč, A., Cach, J., Černošský, Z., op.cit., s76.

²⁵ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., op.cit., s86.

národního hospodářství. Školy zřizovaly národní výbory, které kontrolovaly jejich činnost. Některá vzdělávací zařízení zřizovaly závody a družstva se souhlasem národních výborů za vlastní prostředky.

Z pohledu spravování školství lze říci, že do r. 1989 byla veřejná správa v Československu založena na 4 úrovních správních orgánů: obecní, okresní, krajské, a celostátní. Na všech úrovních existovaly volené orgány a administrativní orgány. Zdánlivě byl tento systém založen na principu místní a územní odpovědnosti, ve skutečnosti šlo však o systém vysoce centralizovaný, jak z pohledu řízení, tak z pohledu kontroly. Přímá správa ministerstvem školství byla zabezpečena tzv. dvojí podřízeností místních a územních správních úřadů vůči příslušným voleným místním a územním orgánům na jedné straně a ministerstvem na straně druhé. Po politické transformaci po roce 1989 byl systém podstatně změněn.

1.2.2 Vývoj školství po roce 1989

Po roce 1989 došlo v ČR k politicko sociálně hospodářské transformaci. Politicko právní změny se rozšířily i do školského odvětví.

Dlouhodobé změny v ekonomice se odrazily především v odborném školství, které bylo od této doby úzce spjato s potřebami trhu práce, zaměstnavatelů.

V devadesátých letech přechází správa školské otázky z úrovní obce na demokraticky volené samosprávné orgány. Na okresní úrovni byly volené orgány zrušeny a různé správní útvary byly převedeny pod příslušná reformní ministerstva (v případě školství pod MŠMT). Volené i správní orgány na krajské úrovni byly zcela zrušeny, školy získaly možnost mít právní subjektivitu, zvýšené pravomoci ve vnitřním systému školy. Na financování se sice nejvíce poděl stát, ale nemalou část zajišťují zřizovatelé, rodiče či zaměstnavatelé.

Národní historie a tradice školství byly v období komunismu opuštěny a převzetím cizího modelu vzdělávání radikálně zlikvidovány. Po roce 1989 proto vznikla víceletá gymnázia a na trh práce, který má na změny vzdělávací soustavy značný vliv, reagovali zřizovatelé otevřením nových druhů odborných škol nebo oborů. Uvolnila se direktivní soustava oborů. Ovšem nekoordinovanost vedla k nadbytku a nerovnováze růstu oborů vzdělávání a odborné přípravy.

V tomto období se trh práce potýkal s nedostatkem odborníků z oborů především technického zaměření (strojírenství, stavebnictví apod.). Otevření systému soukromých škol bylo spojeno s očekáváním, že tyto školy budou představovat

inovující sektor a zavedou nový obsah výuky, nové předměty, metody výuky apod., a pomohou tyto inovace rozšířit v rámci celého systému.

Charakteristickým znakem českého školského systému bylo a je, že prakticky celá populace 15letých pokračuje v postobligatorní docházce do škol a výrazná většina získá odbornou přípravu na povolání.

V roce 1997 byl zahájen proces optimalizace sítě SŠ. Důvodem byl prudký pokles demografické křivky. V roce 1990 čítala generace patnáctiletých 180 tis., v roce 1998 pouze 134 tis. osob v téže věkové skupině. Jedním z kritérií transformace byla struktura oborů vzdělávání, po té efektivnost a optimální kapacita škol. Změny měli nastavit takovou nabídku oborů, která by dokázala reagovat na kapacitní požadavky trhu práce v regionální či celokrajské úrovni.

Poměr žáků přijímaných do maturitních oborů, ze kterých mohli pokračovat na vysokých školách a nematuritních, které připravovaly absolventy především do praxe, činil před rokem 1989 poměr zhruba 40:60. V roce 2004/05 již činil zhruba 64:36 ve prospěch maturitních oborů. Odborné vzdělání získalo přibližně 80 % středoškolské populace.²⁶

Devadesátá léta dvacátého století byla charakteristická vyrovnaným poměrem žáků učebních oborů a studijních oborů odborného vzdělávání. Gymnázia zaznamenala v letech 1995 - 99 devatenácti procentní zájem o obor. Od roku 2002 se v souladu se školskou politikou zvýšil podíl žáků vstupujících do maturitních oborů SOŠ 60%.

Závěrem můžeme konstatovat, že se toto období nese ve znamení postupného zvyšování úrovně dosaženého vzdělání, které je základním předpokladem pro získání kvalifikované a dobře placené práce.

Česká republika byla vždy dominantní relativně vysokým zastoupením osob se středním dosaženým vzděláním, naopak ve srovnání se západní Evropou, se vyznačovala nižším zastoupením osob s vysokoškolským vzděláním. Tento trend se však v posledním desetiletí změnil. Otevření se vysokých škol čím dál vyššímu počtu studentů a rozšíření bakalářského stupně vzdělání se promítlo do významného nárůstu počtu osob s dosaženým vysokoškolským vzděláním. Příznivě lze hodnotit i snižující se podíl osob pouze se základním vzděláním.

²⁶ Srov.: *Systém vzdělávání v ČR* [online]. 2008. [cit 2010-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/sys_vzdel_v_zahranici/system_vzdelavania_CR_cesky>

1.2.3 Kurikulární reforma

Zvyšování úrovně vzdělávání prošlo několika změnami. Jednadvacáté století, regionální řízení a vývoj hospodářství ČR vedl zaměstnavatele k nespokojenosti se zaměstnanci. Zjistili, že potřebují pracovníky schopné se nadále vzdělávat a reagovat na nové potřeby především v ICT technologiích, cizích jazycích apod. V roce 2005 proto byla v České republice zahájena školská neboli kurikulární reforma, která měla přinést podstatné změny v cílech a obsahu jednotlivých úrovní vzdělávání. Žáci měli získávat znalosti a dovednosti, učit se zacházet s informacemi, prezentovat je, spolupracovat a domlouvat se s ostatními spolužáky při jejich získávání. Důležitý byl rozvoj cizích jazyků a ICT technologií. Výpočetní technika byla zařazena do všech vzdělávacích programů.

Kurikulární reforma neboli výuka podle školských vzdělávacích programů vzniklých z rámcových vzdělávacích programů je jednou z důležitých aspektů při hodnocení efektivity sítě škol. Sloučením některých oborů vzdělávání dochází k rozšíření profilu absolventa a tím jeho vyšší perspektiva v přijetí do terciálního vzdělávání. Vznikly vzdělávací programy strojírenské, pedagogické, ekonomické, lyceum atd. Nelze opomenout ani přípravu žáků v podnikatelských či živnostenských činnostech.

K zásadnímu nárůstu počtu přijatých žáků v roce 2010 došlo např. v oboru Ekonomika a administrativa (M), Ekonomika a podnikání (M) a informatika (M). Naopak ke snížení dochází v oborech Elektrotechnika, Telekomunikační a výpočetní technika. V tomto školním roce vstoupilo do oborů sekundárního vzdělávání vyučovaných podle školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP) téměř 75% žáků ČR. ŠVP dává možnost reagovat na regionální potřeby zaměstnavatelů a školy by měly být připravené na požadavky reflektovat pružnou inovací v obsahu vzdělávání jednotlivých oborů. Nové technologie zvyšují požadavky na všechny subjekty od škol počínaje. Mnohdy se ale zdá, že je tomu obráceně.

2 Současný systém sekundárního školství v ČR

Tématem této kapitoly je podrobnější seznámení se současným systémem sekundárního školství, typech škol a stupních vzdělání v ČR, Libereckém kraji a kraji ústeckém.

2.1 Školství ČR

V závislosti na druhu a délce absolvovaného vzdělávacího programu lze v různých druzích a typech středních škol dosáhnout:

- a) střední vzdělání (1–2 roky) - (ISCED 2C),
- b) střední vzdělání s výučním listem (2–3 roky) - (ISCED 3C), popř. zkráceným studiem pro ty, kdo mají střední vzdělání s maturitní zkouškou (1-1,5 roku) - (ISCED 4C),
- c) střední vzdělání s maturitní zkouškou. Programy jsou různé délky. K maturitní zkoušce lze dospět
 - po čtyřech letech studia po ukončení základního vzdělání (ISCED 3A),
 - po dvou letech nástavbového studia (ISCED 4A) pro ty, kteří získali střední vzdělání s výučním listem,
 - zkráceným studiem pro ty, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru vzdělávání (1- 2 roky), (ISCED 4A).

Vzdělání lze získat formou vzdělávání denní, večerní, dálkovou, distanční či kombinovanou. Získané vzdělání je rovnocenné. Obory vzdělání, v nichž lze těchto stupňů vzdělání dosáhnout jsou stanoveny vládním nařízením.

Jedno až dvouleté obory poskytující střední vzdělání spadají zčásti do oblasti speciálního vzdělávání, popř. jsou určeny žákům, kteří nedokončili úspěšně základní školu (**kateg. J, C, D**). Připravují na méně náročná povolání. Jejich podíl je velmi malý.

Obory poskytující střední vzdělání s výučním listem (**kateg. E, H**) organizují střední odborná učiliště. Jsou koncipovány s nižšími nároky ve všeobecném i obecně odborném vzdělání a absolventi jsou připraveni pro výkon jednodušších dělnických profesí.

Obory poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou organizují střední školy s těmito obory:

- a) střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (**kateg. L0**) – dříve SOU, absolventi získají maturitu a odborný výcvik, jsou připraveni na náročné dělnické profese včetně řídicích funkcí
- b) střední vzdělání s maturitní zkouškou – odborné (**kateg. M**) – žáci získají maturitu, včetně žáků se zdravotním postižením a také jsou připraveni do praxe nebo na VŠ.
- c) gymnázia (**kateg. K**) – žáci studují šesti nebo osmiletý obor všeobecného vzdělávání s předpokladem studia na VŠ.
- d) lycea (technická, ekonomická, pedagogická aj.), která poskytují odborné vzdělání na širším všeobecném základě. Cílem je připravit žáky na studium VŠ nebo VOŠ v souladu s odbornou profilací oborů lyceí. Neposkytují tedy odbornou kvalifikaci pro výkon povolání, ale kompetence uplatnitelné na pracovním trhu.
- e) nástavbové studium (**kateg. L5**) organizují střední odborné školy, popř. střední odborná učiliště, pokud vyučují příslušný obor vzdělání. Dvouleté studium poskytne absolventům příslušného vzdělání s výučním listem získat také maturitu.
- f) Vyšší odborné vzdělávání (**kateg. N**) podle nového zákona 3 - 3,5 roku (dříve 2 - 4roky). Absolventi zakončují studium absolutoriem, které získají včetně diplomu absolventa VOŠ.²⁷

Dle údajů Ústavu pro informace ve vzdělávání (dále jen ÚIV) činil v roce 2009/10 počet škol sekundárního stupně výši 1433, z nichž škol soukromých a církevních bylo 445. Jedno procento středních škol bylo zřizováno obcemi. Počet žáků vyučovaných ve všech formách vzdělávání (bez nástavbového studia) byl v tomto roce 556,2 tis., z toho 519,4 tis. v denní formě vzdělávání. V Libereckém kraji se vzdělávalo v roce 2009/10 - 21 321 žáků (viz tabulka č. 1).

Míra účasti na středním vzdělávání stále stoupá. Údaje počtu žáků středního vzdělávání z roku 2005/6 hovoří o hodnotě 96,7% vzhledem k celkovému počtu populace 15 – 18letých. V dalším roce již údaje hovoří o 109,4% žáků. Z hlediska diverzifikace středního vzdělávání činil v roce 2006/7 počet přijímaných žáků do oborů ukončených maturitní zkouškou 67% a do oborů zakončených s výučním listem 32,3%. Do oborů všeobecného vzdělávání (gymnázia a lycea) se přihlásilo

²⁷ Srov.: *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, Česká republika.* [online].[cit 2011-02-09]. Dostupné na WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_CZ_CS.pdf>

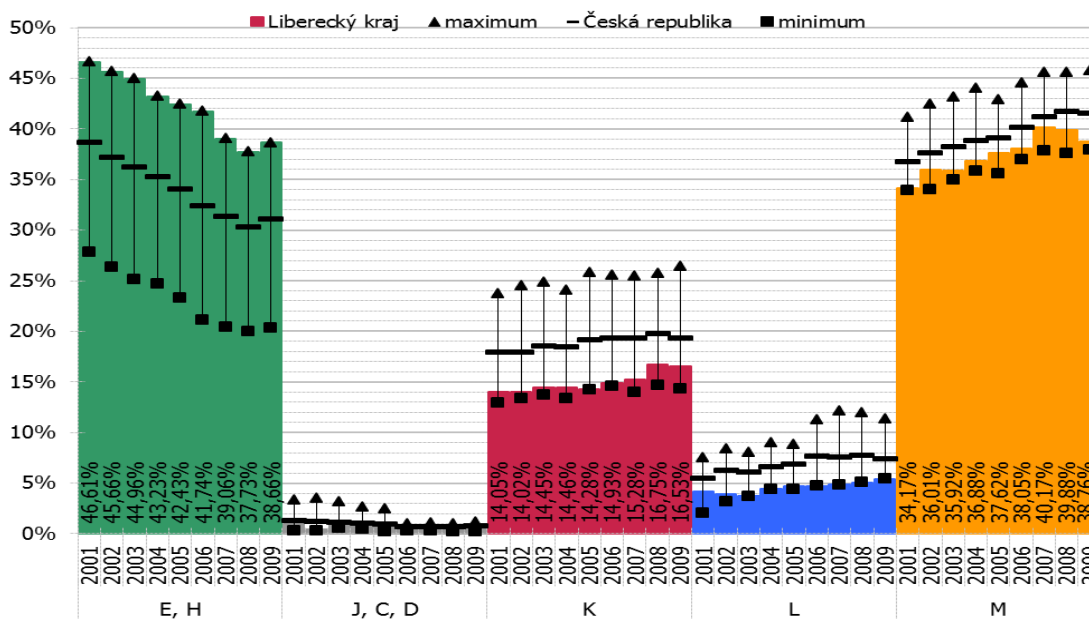
23,7% žáků. Zmíníme-li se o nástavbovém studiu, zde dosahoval podíl přijatých z absolventů středního vzdělání s výučním listem největší navýšení a to 32,8%.²⁸

Tabulka č. 1 : Počet žáků v oborech a třídách v roce 2009/10

		OBORY	TŘÍDY	ŽÁCI
ČR	Gymnázia	379	5 248	143 851
	SOŠ a prak š.	946	8 390	217 580
	SOU a OU	554	7 086	150 309
LK	Gymnázia	14	178	4 790
	SOŠ a prak š.	42	315	8 220
	SOU a OU	18	275	6 371

Níže uvedený graf i tabulky v dalších kapitolách přehledně hovoří o situaci popsané v textu. Vzhledem k zadání bakalářské práce uvádí srovnání s Libereckým krajem.

Graf č. 1: Přijetí žáci do 1. ročníku středoškolského vzdělávání v republikovém srovnání do roku 2009

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

Z pohledu přijatých žáků ČR je vidět měnící se stav zájmu o obory vzdělávání. Liberecký kraj od roku 2007/08 zaznamenává zvýšený zájem o studium především v oborech vzdělání s výučním listem. Důvodem mohou být sloučené obory vzdělávání. Přesto je zřejmé, že kraj zůstává ve srovnání přijatých žáků do prvních ročníků pod republikovým průměrem.

²⁸ Srov.: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje, Liberec, Krajský úřad Libereckého kraje – Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu, 2008.

Současně se zahájením kurikulární reformy se mění také strategie škol připravit absolventy nikoliv pouze na získání kvalifikace, ale na celoživotní proces vzdělávání. Tento vývoj je důležitý z pohledu uplatnitelnosti jednotlivce na vyvíjejícím se trhu práce. K tomu je zapotřebí přizpůsobit vertikální prostupnost vzdělávací soustavy. Je zřejmé, že všechny formy vzdělávání mají své místo v nabídce vzdělávání a jsou nedílnou součástí pro již pracující skupinu obyvatel. Vzdělávací nabídka sítě středních škol jednotlivých regionů se liší jednak v typech středních škol, tak v kapacitě sítě škol. Zřizovatelé přihlížejí k tradici regionu, struktuře a zájmu žáků.

2.2 Školství v Libereckém kraji

Dle Výroční zprávy stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Libereckého kraje (dále jen VZLK) za rok 2008/2009 bylo vedeno v rejstříku škol 54 právnických osob vykonávající činnost střední školy. Z toho počet soukromých škol činil 12, tři školy zřizovaly obce a jednu MŠMT. V těchto školách se vzdělávalo 22 279 žáků, což bylo o 380 více než v předchozím období. Ve školním roce 2009/10 zřizoval LK 53 SŠ, ve kterých se vzdělávalo 21 321 žáků. V tomto školním roce bylo evidováno o 958 žáků méně než v předcházejícím roce.

Klíčovými parametry, se kterými se pracuje při dimenzování kapacit všech úrovní vzdělávací soustavy, je míra účasti na vzdělávání a předpokládaný demografický vývoj v určitém období. Tyto parametry umožňují odhadnout budoucí, zejména kvantitativní vývoj ve vzdělávání, potřebné kapacity škol a školských zařízení a počty pedagogických pracovníků. Lze také odhadnout ekonomickou náročnost fungování tohoto systému.

Společně s prioritami jednotlivých krajů v oblasti vzdělávání dochází k shromažďování zásadních údajů a jejich analýze pro stanovení potřebných změn. V současné době také musí přihlížet ke kurikulární reformě, protože sloučením některých oborů vzdělání došlo k vytvoření nových vzdělávacích nabídek.

Liberecký kraj (dále jen LK) k lednu 2009 provedl zásadní změny v síti škol. Jednou z nejviditelnějších je splynutí Integrované střední školy Turnov, Alešova, 1732 p.o., a Obchodní akademie a Hotelové školy Turnov, Zborovská 519, p.o.. Tímto krokem byla zahájena optimalizace sítě středních škol v Libereckém kraji dle schváleného Záměru vzdělávací soustavy středních škol Libereckého kraje z roku 2007. Následovalo sloučení škol ve Frýdlantsku, Českolipsku, atd. K dalším změnám dochází při zřizování nových oborů vzdělávání např.:

- 43-41-M/01 Veterinářství – Střední škola hospodářská a lesnická, Frýdlant, Bělíkova 1387, p.o.

- 65-41-L/01 Hotelnictví – Lomnice nad Popelkou, Antla Staška 213, p.o.
- 82-41-M/01 Aplikovaná chemie - Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská, Železný Brod, Smetanovo zátíší 470, p.o.

V roce 2008 míra účasti na středním vzdělávání v Libereckém kraji vyjádřená podílem žáků ve středním vzdělávání vzhledem k populaci patnáctiletých dosahovala 105,3% (v ČR 109,4%) a ve srovnání s předcházejícím obdobím není patrný výrazný rozdíl. Tuto skutečnost můžeme přisoudit žákům, kteří mění svou vzdělávací dráhu v sekundárním vzdělávání, či dojížděcí žáků z jiných krajů.

Dle Výroční zprávy Libereckého kraje 2008/9 vstoupilo z hlediska vnitřní diverzifikace středního vzdělávání do:

- oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou 69,3% žáků LK (ČR 67%),
- oborů středního vzdělání s výučním listem 30,4% žáků LK (ČR 32,3%),
- středního vzdělání s všeobecným profilem absolventů (obory gymnázií a lyceí) 18,1% žáků LK (ČR 23,7%),
- oborů lyceum v roce 2000/2001 pouze 0,5%, v roce 2006/2007 již 4%, (tento segment vykazoval značnou dynamiku rozvoje)

Vyšší odborné vzdělávání je zaměřeno na praktickou přípravu pro náročná povolání. VOŠ je v rámci kraje zastoupeno nevýrazně a to pouze 8 subjektů (2 soukromé), sedm z nich zřizuje VOŠ v rámci SŠ, pouze jedna je samostatná. Míra účasti na vyšším odborném vzdělávání se pohybovala v roce 2008/9 na úrovni 4,3% což činí 712 žáků (ČR 7,0%), a je to o 20 osob méně než v roce 2007/8, přičemž předchozí vývoj zaznamenal nejprve nárůst z 3,4% (školní rok 2000/2001) na 6,4% (školní rok 2003/2004), následně však pokles na výše uvedenou hodnotu.

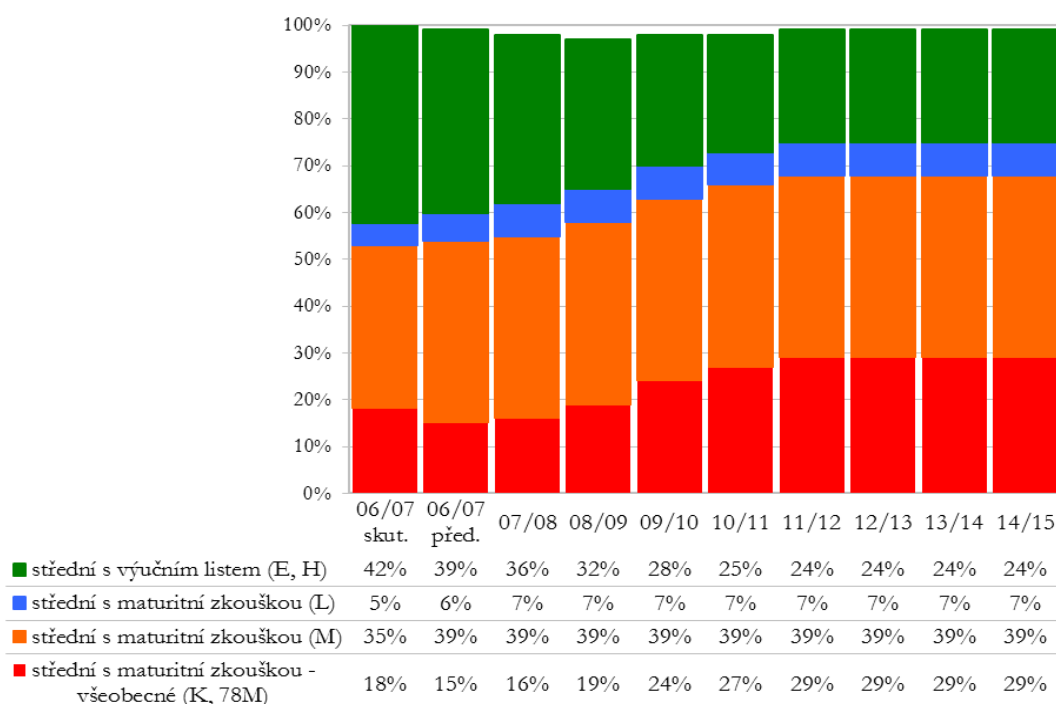
Tabulka č. 2 : Počet žáků studujících VOŠ podle jednotlivých skupin v LK

Skupiny oborů	2006/7	2007/8	Meziroční rozdíl	2008/9	Meziroční rozdíl
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	43	64	21	55	-9
Zdravotnictví	61	69	8	75	6
Ekonomika a administrativa	425	406	-19	393	-13
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	95	86	-9	74	-12
Pedagogika, učitelství a sociální péče	72	59	-13	32	-27
Umění a užité umění	80	94	14	83	-11

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Libereckého kraje za školní rok 2008 (dále jen VZLK)

Z tabulky je vidět meziroční úbytek, jehož důvodem je rozšíření a zpřístupnění bakalářského vzdělání. Trend terciálního vzdělávání je podporován ve strategických dokumentech MŠMT a Liberecký kraj jej podporuje také. Nicméně obyvatelé Libereckého kraje nadále dlouhodobě zauímají nižší úroveň vzdělanosti zbytku populace ČR. Podíl osob se základním vzděláním se dlouhodobě pohybuje na 10,4% (ČR 8,4%), se středním vzděláním bez maturity na 47,3% (ČR 40,3%), středním vzděláním s maturitní zkouškou na 31,7% (ČR 35,5%) a s vysokoškolským vzděláním pouze na 10,7% z celkového počtu populace Libereckého kraje.

Graf č. 2 : Kategorie vzdělávání v Libereckém kraji – přijatí žáci do 1. ročníku

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008 (dále jen DZLK)

2.2.1 Všeobecné vzdělávání – gymnázia, lycea

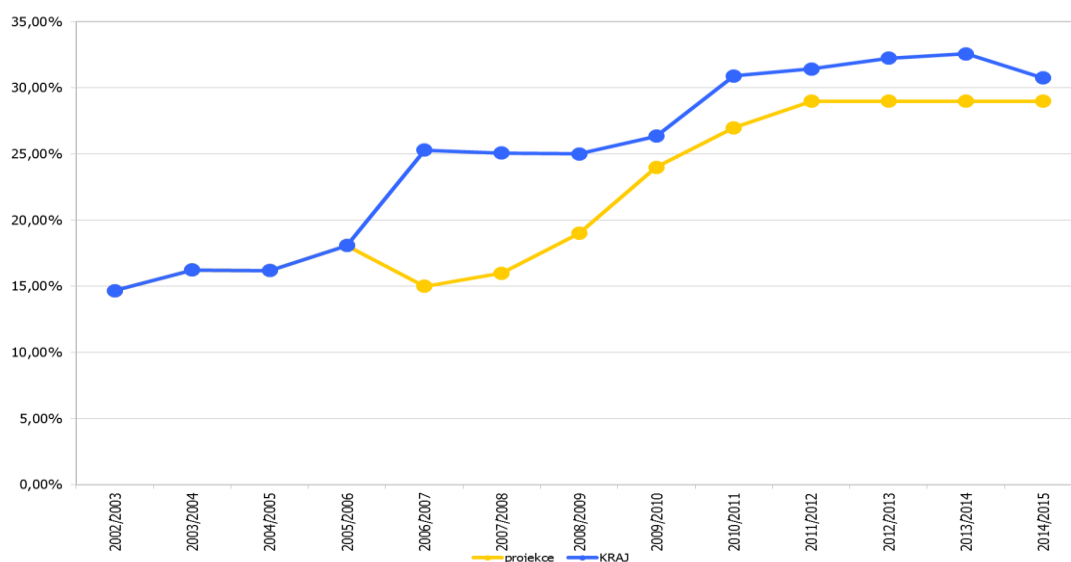
Studium oboru gymnázia má hlubokou tradici také v LK. Společně s lycei poskytuje žákům středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou všeobecného charakteru. Lycea nabízejí odbornější studium. Přípravují žáky na studium terciálního vzdělávání. MŠMT ve svých strategických dokumentech také apeluje na důležitost tohoto oboru a zmiňuje se o mezinárodních statistických srovnáních, které jednoznačně hovoří o nízkém podílu všeobecného vzdělání v ČR. Dle těchto

závěrů se LK snaží naplňovat předpoklady k zvyšování podílu alespoň v základních rysech.

Síť gymnázií v ČR je početná a rovnoměrně rozmístěná. V Libereckém kraji tomu není jinak. V porovnání s počtem potenciálních žáků nebude nutné ji nijak zvlášť redukovat. Viz. graf č 3.

V roce 2008/9 kategorie K a M v počtu přijatých žáků se v LK pohybovala ve výši 56,6%, při čemž údaje ČR činily 61,4%, u kategorie K (gymnázia) 16,8% počet žáků v roce 2008/9 vzrostl o 1,5%, ale přesto nedosahoval republikového průměru 19,7%. Všechna gymnázia LK zřizují obory 8 letého, nebo šestiletého všeobecného studia tohoto oboru. Počet žáků víceletých gymnázií tvořil v roce 2008/9 celkem 8,77% všech žáků gymnázií.

Graf č. 3 : ÚPLNÉ STŘEDNÍ VŠEOBECNÉ VZDĚLÁNÍ (OBORY GYMNÁZIÍ a lyceí) – kapacity

Z grafu je vidět pokles počtu žáků, který koresponduje s vývojem populace.

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

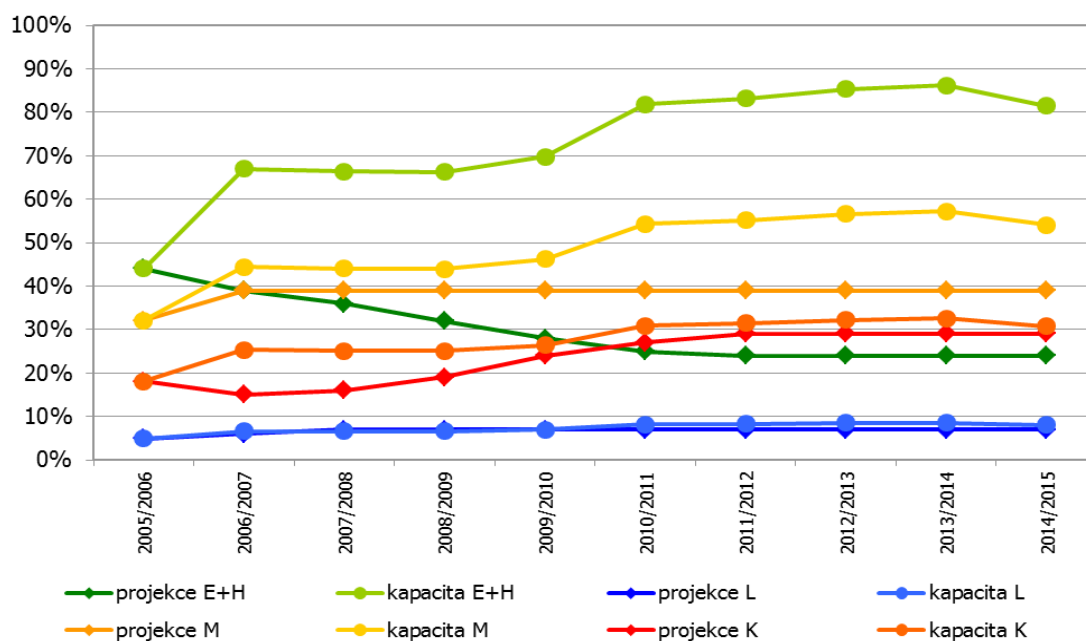
2.2.2 Odborné vzdělávání

Odborné vzdělávání prošlo v posledních letech velkými změnami. Odráží se v něm ekonomický vývoj země a požadavky trhu práce na kompetence absolventů. Uplatnitelnost absolventů některých oborů nutilo odborníky a sociální partnery zamýšlení nad oborovou strukturou středního odborného školství. Sloučením některých oborů zavedením Klasifikace oborů odborného vzdělání – KKOv v roce 1998 vznikla nová, která by měla lépe naplňovat požadavky trhu práce z pohledu

obsahové podobnosti. Spojením nové soustavy oborů společně s kutikulární reformou je předpoklad, že ze škol budou odcházet takoví absolventi, kteří budou kvalitně připraveni pro trh práce z hlediska požadované kvalifikace, ale také s profilem odpovídajícím všeobecné vzdělání. Školské vzdělávací programy vypracované na jednotlivých školách by měli produkovat takové absolventy, kteří by měli být schopni nadále rozvíjet veškeré své schopnosti a vzdělávat se v průběhu života v souvislosti s požadavky trhu práce především v regionu dané školy.

V LK byl v roce 2009 největší zájem o obory Ekonomika a administrativa (9,6%), Obecně odborná příprava 4,8%, Umění a užitné umění 4,2%, Strojírenství a strojírenská výroba 3,2%, Stavebnictví, kartografie a geografie 2,8%, Gastronomie, hotelnictví a turismus 2,7% a Podnikání v oborech a oděvnictví 2,7%.

Graf č. 4: Kapacity škol LK

Zdroj: DZ LK 2008

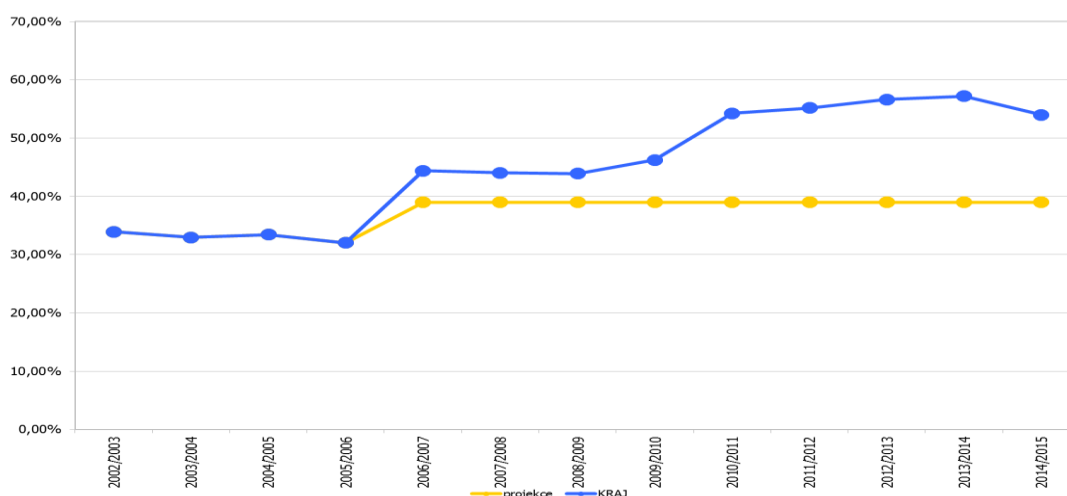
Graf ukazuje kapacity škol v jednotlivých oborech vzdělávání. Jednoznačně lze konstatovat, že kromě kategorie K a L je nutné kapacity oborů E+H a M radikálně snížit.

2.2.2.1 Střední odborné školy

Liberecký kraj zřizuje celkem 54 SŠ. V SOŠ nabízejících obory zakončené maturitní zkouškou se k 31. 8. 2009 vzdělávalo 6 644 žáků, což je o 61 žáků více než v roce

2008. Výše žáků nástavbového studia se pohybovala téměř na stejné hodnotě v obou letech (+21). Absolventi základních škol dávají přednost maturitním oborům, což se jim v současné době demografického útlumu při stávající kapacitě SOŠ poměrně daří. Největší zájem v LK je o obory lyceí. Vzhledem k této skutečnosti nemají s výjimkou oborů, ve kterých v regionu dochází k stagnaci na pracovním trhu, problém s naplněním ročníků.

Graf č. 5 : Kapacity ÚPLNÉ STŘEDNÍ ODBORNÉ VZDĚLÁNÍ V LK

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

2.2.2.2 Střední odborná učiliště – H a E

Střední školy v ČR poskytující vyučující obory se v posledních letech potýkají s nedostatkem žáků. V LK z tohoto důvodu zcela zanikly obory 36-56-H/001 Kominík, 32-54-E/001 Obuvnické práce.

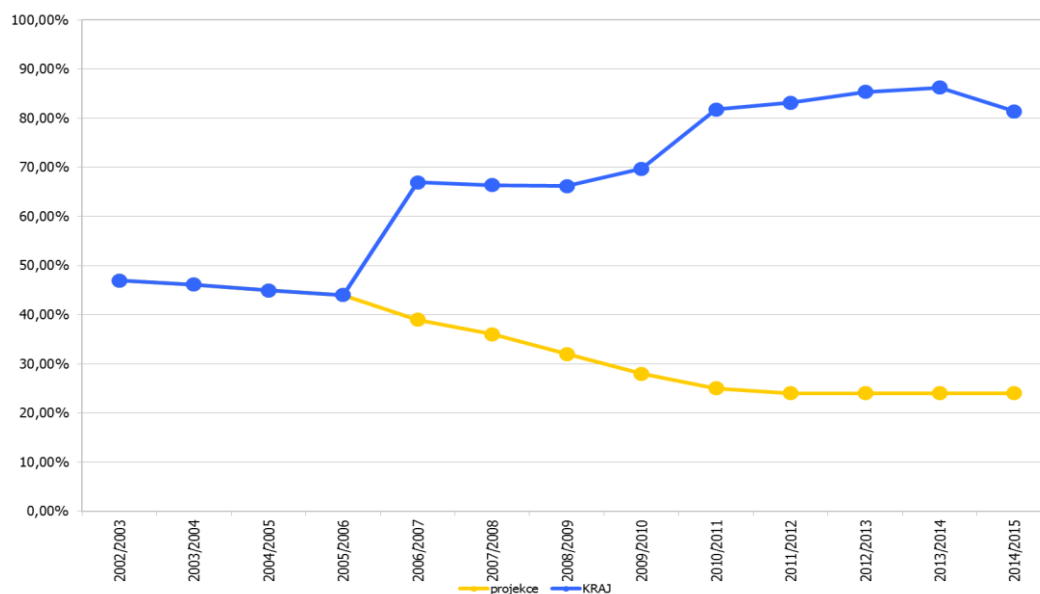
V současné době se zřizovatel snaží lákat potenciální uchazeče stipendijním programem, který motivuje žáky nejen k pravidelné docházce, ale také k lepším studijním výsledkům.

Obory kategorie E jsou nabízeny ve všech regionech LK. Jejich kapacita zůstala v letech 2007/8 – 2008/9 nezměněna.

Kategorie H je z pohledu diferenciací nejrozšířenější skupinou oborů. Kurikulární reforma spojila některé obory vzdělávání pod jednu skupinu, nyní záleží na jednotlivých statutárních zástupcích škol, aby po analýze současného stavu trhu práce, poptávce zaměstnavatelských subjektů, potenciálních konkurentů vybrali optimální skupinu oborů pro daný mikroregion a po dohodě se zřizovatelem provést skutečné změny ve struktuře vzdělávací nabídky školy a snížení kapacit. Také DZLK hovoří o nutnosti snížit počet míst ze současné 38% na 24% výši. Obory

zakončené výučním listem navštěvovalo 5 573 v roce 2008/9, což činí o 429 méně než v roce 2007/8, přepočteno v procentech 30,4% žáků obory s výučním listem.

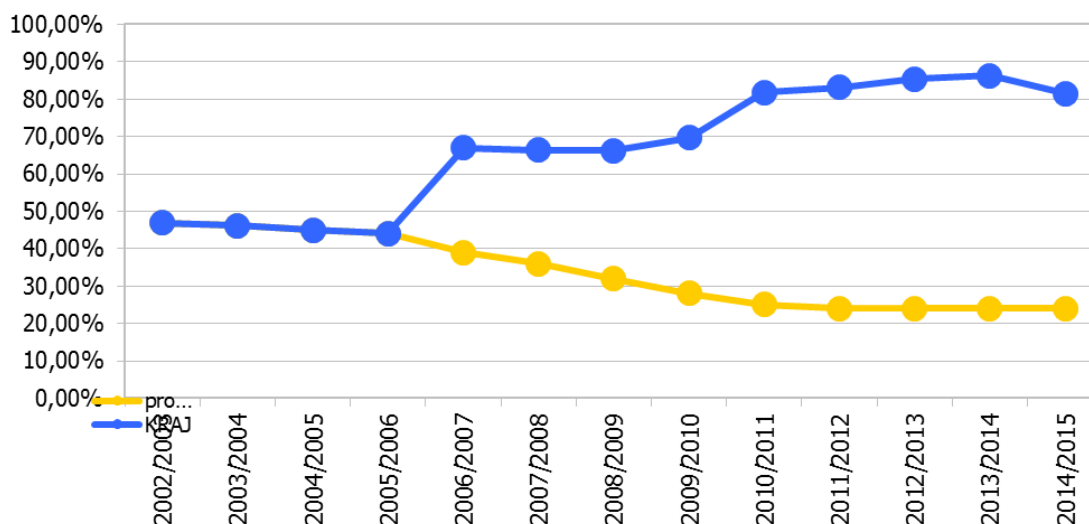
Graf č. 6: Kapacity škol - NIŽŠÍ STŘEDNÍ ODBORNÉ VZDĚLÁNÍ A STŘEDNÍ

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

ODBORNÉ VZDĚLÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM

Graf č. 7: Kapacity škol - NIŽŠÍ STŘEDNÍ ODBORNÉ VZDĚLÁNÍ A STŘEDNÍ ODBORNÉ VZDĚLÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

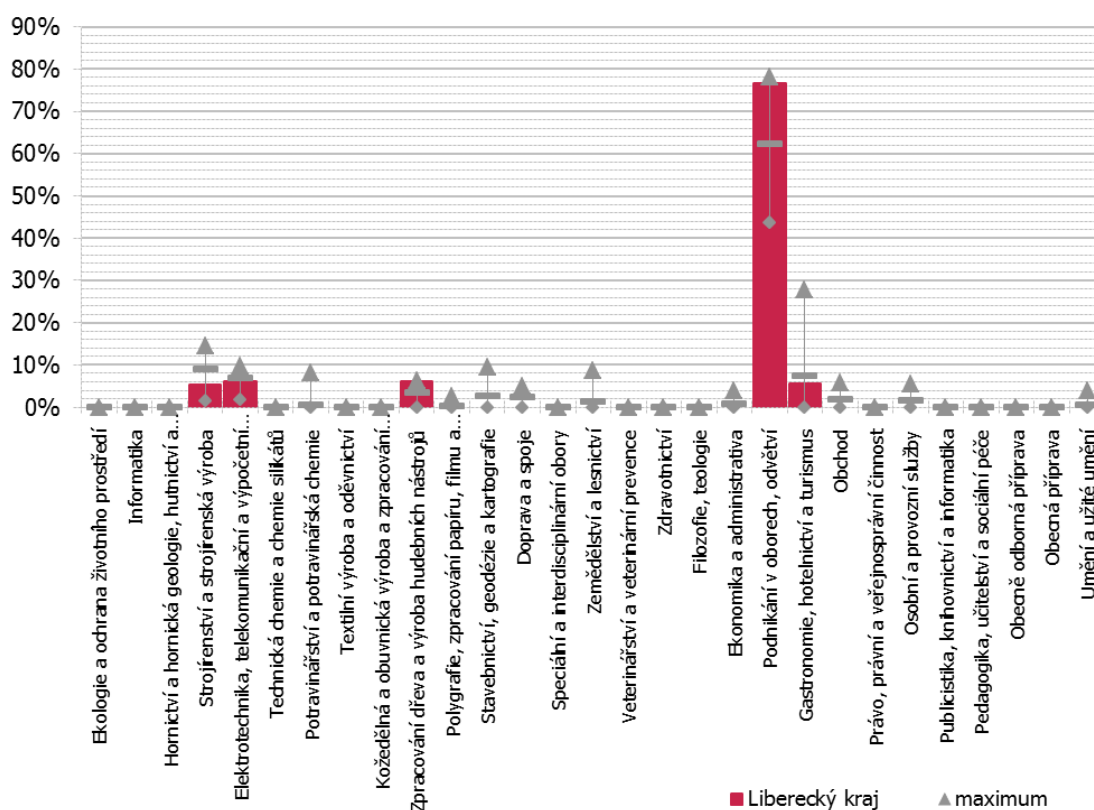
2.2.2.3 Nástavbové studium

Nástavbové studium je vyučováno na SOŠ a SOU. Je určeno pro absolventy tříletých učebních oborů vzdělání s výučním listem.

Celkový počet žáků nástavbového studia ve sledovaném období mírně vzrostl. V roce 2007/8 o 21 žáků více než v roce 2008/9. Největší zájem byl o obor Podnikání (80,2%). Zde zájem převyšoval průměr ČR o 22,1%. (viz graf č. 8.)

V tomto studiu dochází k získání maturity u absolventů všech oborů kategorie H. Záporom oboru je, že žáci nerozvíjí svou odbornost získanou předešlým studiem.

Graf č. 8: Počtu žáků do prvních ročníků nástavbového studia

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje

2.2.3 Vzdělávání v konzervatoři

Liberecký kraj nezřizuje žádný obor vzdělávání.

2.2.4 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání žáků se speciálními potřebami se uskutečňovalo v roce 2008 v oblasti sekundárního školství v odborných učilištích a praktických školách. Podíl žáků, viz.

níže tabulka č. 3, se změnami ve vzdělávací nabídce těchto oborů se v záměru optimalizace sítě středních škol nepočítá.

Tabulka č. 3: Počty žáků se speciálními potřebami ve středním a vyšším odborném vzdělávání

	2007/8	2008/9	Podíl 2006/7	Podíl 2007/8
Žáci středního vzdělávání	692	753	3,5	3,7
Studenti VOŠ	0	0	0	0

Z tabulky vyplývá, že počet žáků se vzdělávacími potřebami narostl o 61 žáků. Dle VZ LK 2008/9 se tyto žáky daří individuálně integrovat.

2.2.5 Soukromé školy

V Libereckém kraji působilo v roce 2008 celkem 12 soukromých SŠ.

Tabulka č. 4: Počty soukromých škol a školských zařízení v Libereckém kraji

škola/území	okres				LK
	Česká Lípa	Jablonec n./N.	Liberec	Semily	
gymnázium	0	0	1	0	1
střední a vyšší odborná škola	2	1	8	0	11
základní škola	1	1	2	0	4
mateřská škola	3	0	3	0	6
zařízení školního stravování	0	1	5	1	7
středisko praktického vyčování	0	0	1	0	1
celkem	6	3	19	1	30

Zdroj: VZLK 2008/9

2.3 Školství Ústeckého kraje

Ústecký kraj se nachází na severozápadě České republiky a svou velikostí 5 335 km² patří mezi středně velké kraje. Podle počtu obyvatel ČR zaujímá páté místo. Prvenství se týká stáří populace. Je zde zastoupen nejvyšší počet 14 letých dětí, což je 15,7% a nejnižší počet obyvatel starších 65 let, cca 12,6%. Nej hustěji je osídlena podkrušnohorská hnědouhelná pánev, méně Louny, Krušné hory a Litoměřice. Krajským městem je Ústí nad Labem.

Ústecký kraj si vytyčil ve svých Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy (dále jen DZÚK) minulých let dva hlavní skupiny cílů. Jedním z nich je optimální soustava středních škol. Tyto nelehké optimalizační kroky probíhají již od roku 2006, kdy vznikl sloučením první subjekt. V roce 2007 zřizoval kraj dle DZÚK 2008/2010 celkem 149 škol a školských zařízení. Ve školním roce 2010/11 2010 zřizuje ÚK 69 příspěvkových organizací, ve kterých studuje téměř 40 tisíc žáků.

Racionalizačním procesem došlo k nárůstu průměrné velikosti střední školy z cca 460 na 520 žáků. Od roku 2004 došlo ke sloučení 20 škol a zřizovatel plánuje v tomto procesu pokračovat. Pomocí páteřních škol do roku 2013 Ústecký kraj (dále jen ÚK) hodlá zřizovat 46 SŠ, lépe řečeno „vzdělávacích center“, která budou zajišťovat nejen výuku žáků sekundárního studia, ale například zajišťovat i vzdělávání dospělých, rekvalifikace, uznávání dalšího vzdělávání atd. Průměrná velikost vzdělávacích center by měla činit 600-700 žáků. ÚK počítá s uvolněním nadbytečných objektů, které původní školy využívaly, a plánuje efektivnější využívání jako společných prostor nově vzniklých subjektů. Zvětšením subjektů a soustředěním lidského i finančního kapitálu do větších celků zjistí zvýšení kvality ve vzdělávání.

Vytvořením soustavy páteřních škol se Zastupitelstvo Ústeckého kraje rozhodlo řešit stále rostoucí financování provozních nákladů. Spolu se zavedením páteřních škol zřizovatel přistoupí na normativní způsob financování provozních prostředků školských subjektů.

Je to vlastně slučování subjektů s podobnou vzdělávací nabídkou ve stejné či blízké spádové oblasti. Cílem je vytvoření takové soustavy středních škol, aby osoby ve věku 15-19 let měli dostatečný přístup k sekundárnímu vzdělání v odpovídajícím měřítku a zároveň aby počet, skladba a velikost škol zaručovaly optimální a efektivní využívání finančních prostředků vložených do vzdělání.

Zřizovatel garantuje dostupnost a úplnost vzdělávací nabídky na území ÚK v návaznosti na požadavky trhu práce a na vývoj počtu žáků a s ohledem na systém DV. Zaměří se na zachování většího počtu škol v tradičních sídlech, škol s jedinečnou vzdělávací nabídkou (SPgŠ, konzervatoře...) a v dalších lokalitách vytvoří jednu větší školu s úplnou vzdělávací nabídkou. Veškeré aktivity směřující k vytvoření sítě páteřních škol konzultuje s řediteli dotčených organizací a zapojuje potenciální zaměstnavatelské subjekty do tvorby tohoto projektu.²⁹

²⁹ Srov.: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Ústeckého kraje, str. 20

3 Optimalizace středních škol

Tématem kapitoly je seznámení s optimalizačním záměrem středních škol v Libereckém kraji, který byl schválen zastupitelstvem Libereckého kraje v dubnu 2006. Jsou zde popsána všechna východiska, důvody, kroky, opory a současný stav vzdělávací soustavy zřizované LK.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se ve svých strategických dokumentech několikrát zabývalo a stále zabývá optimální vzdělávací soustavou, která by zabezpečila dostačující vzdělávací nabídku ve středním školství ČR. Vzhledem k tomu, že každá změna vzdělávací nabídky postihne kulturně vzdělanostní klima obce či města, kterých se dotýká je zapotřebí zapojit do řešení představitele široké veřejnosti a vnitřní či vnější partnery škol, kterým to přísluší. Stanovení pravidel, pro přizpůsobování kapacity a struktury sítě středních škol a školských zařízení reagující na aktuální tendence populačního vývoje, je na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR především pohled efektivního využívání státního rozpočtu.

3.1 Opora pro optimalizační kroky

Tato práce se opírá o základní právní normu, kterou je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis upravuje veškeré procesy týkající se primárního přes sekundární vzdělávání až po vzdělání vyšší odborné, zájmové, jazykové a umělecké. §1 školského zákona říká, že tento zákon stanovuje: „podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.“ Formuluje zásady a cíle vzdělávání, zavádí dvoustupňový systém kurykulárních dokumentů pro žáky 3. – 19. let, stanovuje druhy škol a školských zařízení a jejich právní postavení. Definiuje povinnosti ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) vydávat Národní program vzdělávání (dále jen Bílá kniha), na který navazuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (dále jen DZ ČR). Ten je z hlediska formování vzdělávací soustavy jedním z nejvýznamnějších dokumentů, o které se opírají samosprávné orgány na úrovních krajů, v plánování a řízení sítě škol v jednotlivých regionech.

Samosprávné orgány ve svých strategických dokumentech, kterými jsou Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy a Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy formulují své představy a priority, kterými se rozvoj a struktura vzdělávání poskytované především středními školami v kraji bude v dalších letech ubírat.

MŠMT dle školského zákona vydává Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) pro každý stupeň vzdělávání a formuluje obsah a formu školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP).

Koncepční materiál Libereckého kraje, o který se opírá Záměr optimalizace sítě středních škol je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje. Oba dokumenty byly schváleny Zastupitelstvem Libereckého kraje. Hlavním cílem optimalizačního záměru byl vyrovnání se s poklesem počtu žáků a přiblížení se závěrům Dlouhodobého záměru České republiky. Z nich vyplývá zvýšení podílu přijímaných žáků v oborech gymnázií do roku 2011 na úroveň 29%. Dalším parametrem je zachování podílu středního vzdělávání s maturitní zkouškou (M) na úroveň 29% a v kategorii (L) na 7%. Co se týká středního vzdělání s výučním listem, zde je nutno snížit počet míst z 41% na 24 % kapacity.

Další oporou pro závěry, které byly zveřejněny v optimalizačním záměru a které nelze opomenout jsou nesčetná jednání s čelními zástupci regionů Libereckého kraje a řediteli dotčených škol. Viz příloha č. 20.

3.2 Analýza optimalizace středních škol

Míra účasti na vzdělávání, socioekonomická východiska, předpokládaný demografický vývoj a nyní také kutikulární reforma jsou klíčové parametry, z nich se vychází při dimenzování kapacit jednotlivých úrovní vzdělávací soustavy. Seznámení se s nimi umožňují plánovat budoucí, zejména kvantitativní vývoj ve vzdělávání, nastavit potřebné kapacity škol a školských zařízení i počty pedagogických pracovníků, částečně určují i ekonomickou náročnost fungování systému. Ve vazbě na priority krajů v oblasti vzdělávání jsou podkladem pro stanovení potřebných změn.³⁰

³⁰ Srov.: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008

V závislosti na demografickém vývoji odpovídajících věkových skupin se v současné době v regionálním školství zvýšila dostupnost vzdělávání. Do středního vzdělávání jako celku mohou být přijati všichni uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku. Ti, kteří v rámci plnění povinné školní docházky nezískali stupeň základního vzdělání nebo nemají zájem na zvyšování teoretických znalostí, se mohou hlásit do oborů středního vzdělání, s výučním listem k osvojení základních pracovních činností.

V Libereckém kraji se v minulých letech zabývali nastavením optimální sítě středních škol ve všech dimenzích vzdělávací soustavy ve strategických dokumentech. Konceptním materiálem, který tuto problematiku předložil, byl „Záměr změn ve vzdělávací nabídce středních škol LK“ zveřejněný v roce 2006. Následoval dokument „Změny vzdělávací soustavy středních škol v Libereckém kraji“, který zohledňoval jednání se samosprávami jednotlivých měst, obcí v nichž sídlí střední školy a s řediteli škol a připomínky zastupitelů LK. Navrhovaná opatření hovoří koncentraci kapacit do oborově silných a stabilních vzdělávacích center a změně podílů oborů poskytujících maturitu nebo výuční list. Hlavním cílem optimalizačního záměru však bylo zkvalitnění vzdělávání a vyrovnání se s poklesem počtu žáků v souladu s DZČR a DZLK.

V porovnání s počty kapacit jednotlivých vzdělávacích oborů vyplynuly tyto konkrétní změny:

- zvýšení podílu přijímaných žáků v oborech gymnázií (K) do roku 2011 na úroveň 29%
- zachování podílu středního vzdělávání s maturitní zkouškou (M) na úroveň 29%
- a zvýšit v kategorii (L) zvýšit na 7%
- střední vzdělání s výučním listem (H) snížit počet míst z 41% na 24 %

Záměrem zřizovatele bylo postupné snižování žáků korigovat s řízeným snižováním kapacit jednotlivých oborů vzdělávání a přesměrovat potenciál středních škol do oblasti dalšího vzdělávání. Pracovalo se také s myšlenkou normativního financování škol, při čemž by nebyl jednotkou žák, ale optimální skupina žáků, která odpovídá limitům vyhlášky o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

Optimalizačním záměrem byly konstatovány 3 strategické priority:

1. zvýšení účasti na vzdělávání – netýká se pouze sekundárního stupně, záměrem kraje je zvyšování podílu DV a změna struktury vzdělávacích příležitostí na středních školách

2. zvýšení kvality vzdělávání a řízení školství – bez podpůrných mechanismů, jako jsou hodnocení pedagogů, monitoring kvality vzdělávání ve všech stupních, informační systém trhu práce a vzdělávání, financování škol a zvýšení kvality výuky na ZŠ
3. zvýšení efektivity vzdělávání – pomocí úpravy sítě škol v kraji přerozdělovat transparentně a efektivně finanční prostředky všech zdrojů, včetně použití prostředků z rozvojových programů vedoucích k rozvoji subjektů

3.3 Východiska optimalizace

Liberecký kraj se nachází na severu České republiky. Svou rozlohou 3 163 km² a počtem obyvatel 427 563 obyvatel, se zařadil na předposlední místo ze všech 13 krajů v ČR. Na území kraje se nachází 216 obcí. Podíl městského obyvatelstva činí 78%, v obcích s méně než 500 obyvateli žije 5,9%. Hlavním centrem je stotisícový Liberec, druhým je Jablonec nad /Nisou. (45 tis. obyv.).

Populační vývoj kraje jako celku se nijak neliší od vývoje v ostatních krajích ČR, pouze obyvatelstvo má proti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu. Průměrný věk obyvatel kraje je 38,9 let, ovšem od poloviny 90. let počet obyvatel stagnuje. Přesto si udržuje Liberecký kraj jako celek, ve srovnání s celostátním průměrem, příznivější přirozený i migrační vývoj obyvatel.

Území kraje disponuje částečně příznivými, většinou však málo příznivými podmínkami pro zemědělskou výrobu. V kontextu republiky se řadí zemědělství spíše k podhorskému nebo horskému typu. Lesy zaujímají 44,2% plochy v republikovém průměru, při čemž ČR zaujímá 33,4 %. Výrazným limitujícím faktorem pro rozvoj zemědělství je velký rozsah chráněných území (KRNAP, CHKO Č. středohoří, Český ráj, Jizerské hory, Lužické hory, Kokořínsko).

Z historického pohledu byla oblast Libereckého kraje v období před 2. světovou válkou jednou z významných průmyslových center republiky. To platí především pro část Tanvald – Jablonec n/Nis. – Liberec – Hrádek nad Nisou. Nejvýznamnějším výrobním odvětvím byl textilní průmysl, po 2. světové válce strojírenství a těžba uranových rud. Do současnosti přetrvala sklářská tradice (Železnobrodsko a Novoborsko) a výroba bižuterie (Jablonecko).

Po roce 1989 se pomalu dostával do útlumu textilní průmysl, který se významně podílel na celkovém obratu, exportu i zaměstnanosti. Stejná situace vypadala i ve strojírenském průmyslu, těžbě uranu a zemědělství. Útlum byl částečně

kompenzován s pracovními příležitostmi ve službách, stavebnictví, strojírenství nebo rozvoji infrastruktury.

Průmysl zaujímá ve struktuře obyvatelstva LK primární pozici. Tradičním odvětvím jak bylo řečeno je sklářský a bižuterní průmysl, v menší řadě textilní, dále keramický a plastikářský a stále se rozrůstající strojírenský průmysl, který je závislý na úspěšnosti automobilek Toyota, Škoda Mladá Boleslav a TPCA Kolín. Nemalé zastoupení tvoří nadnárodní firmy (Denso, Tenneco Monroe, ...). Textilní průmysl je zastoupen jen v minimální míře a to Sebou Varnsdorf.

Nevýznamnou součástí rozvoje kraje jsou podnikatelské subjekty. Mezi nejdůležitější patří malé firmy, které zaujímají více jak 70 %. Tento trend je patrný ve všech okresech LK a potvrzuje význam malého podnikání pro hospodářství v celé ČR. Vedle toho stavebnictví zaznamenalo v posledních letech velké boom. Výstavba průmyslových zón, občanské vybavenosti a dopravní infrastruktury přispěli k rozvoji kraje.

Stále větší podíl v zaměstnanosti obyvatelstva kraje, zvláště ve velkých městech zaujímá terciální a kvartérní sektor (služby, VS, peněžnictví, pojišťovnictví, věda a výzkum...), přesto kraj v zaměstnanosti ve službách zaostává za republikovým průměrem.

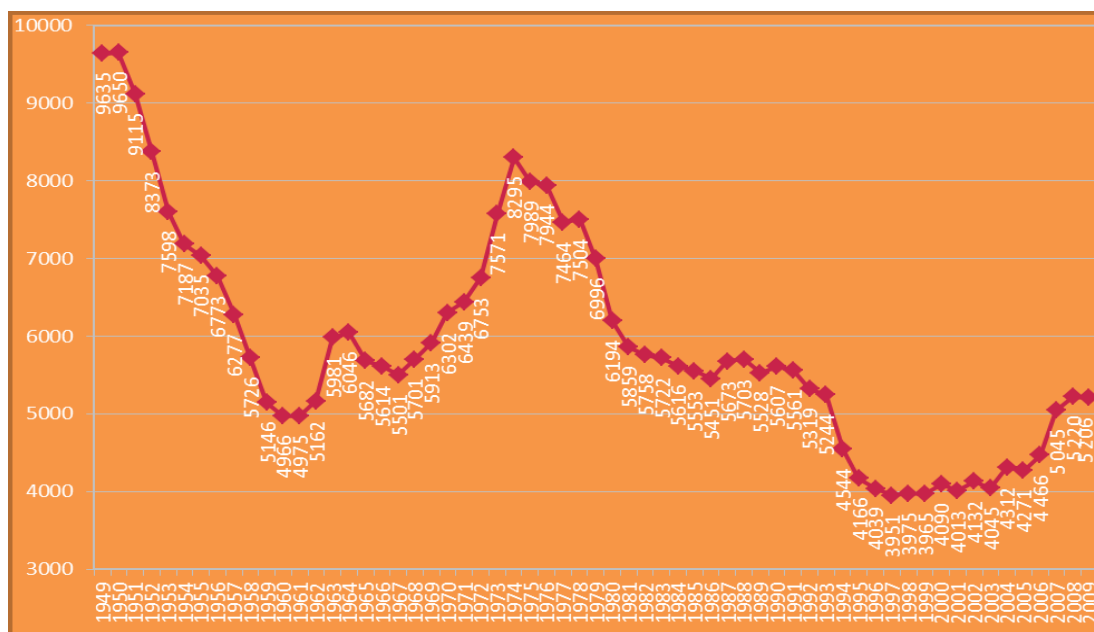
3.3.1 Demografická východiska

Jedním z faktorů ovlivňující vývoj středního školství v Libereckém kraji je negativní demografický vývoj, který se z primárního sektoru přesouvá do středního vzdělávání.

Demografický vývoj Libereckého kraje více - méně kopíruje vývoj v celé ČR. Celkový počet narozených dětí v ročnících, které nyní navštěvují primární stupeň, nevyrovná pokles devadesátých let.

Největšího minima dosáhne počet žáků ve školním roce 2013/14, kdy základní školy bude opouštět o 30% méně dětí než v roce 2010/11. Můžeme říci, že se podle prognóz v oblasti sekundárního vzdělávání, do roku 2021 nepočítá s počtem žáků vyšším, než v současnosti. Proto je nutné situaci řešit a připravit dlouhodobou strategii nejen v síti středních škol, ale především v struktuře jednotlivých kategorií vzdělání, či v podpoře rozvoje SŠ v oblasti dalšího vzdělávání.

Graf č. 9: Počet narozených dětí v letech 1945 – 2009

Zdroj: DZLK 2008

Z grafu vyplývá, že se nejedná o dočasnou anomálii danou demografickým cyklem, ale o zásadní změnu v požadavcích na kapacity středních škol v dlouhodobém horizontu.

Z pohledu členitosti kraje je vidět rozdíly mezi jednotlivými částmi regionu. (viz příloha č. 1) situaci můžeme přisoudit odlišnému historickému a geografickému vývoji. Z hlediska populačního úbytku si nejlépe si vede Českolipsko. Oblast těžší z let, kdy se zde rozvíjel uranový průmysl. Počet obyvatel, kteří sem přijížděli za prací, se v té době zvýšil více než o jednu třetinu. Dnes populační křivka mírně klesá.

Liberecko a Jablonecko jsou regiony s téměř shodným demografickým vývojem. Počty obyvatel se pohybují přirozeným poměrem. Nejhuře je na tom oblast Semilská. Tento region, již minulosti vykazovala velký počet migrujícího obyvatelstva z kraje. V dnešní době je vykazován přirozený pokles v poměru zemřelí : narození.

3.3.2 Socioekonomická východiska

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. Je zde rozvinutý průmysl skla a bižuterie, výroba a zpracování plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbou na výrobu automobilů. Tradiční textilní průmysl ztratil

v důsledku útlumu v posledních letech svoje dominantní postavení. V zemědělství, které je pouze doplňkovým odvětvím, jsou hlavními plodinami obiloviny a pícniny v návaznosti na chov skotu. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch.

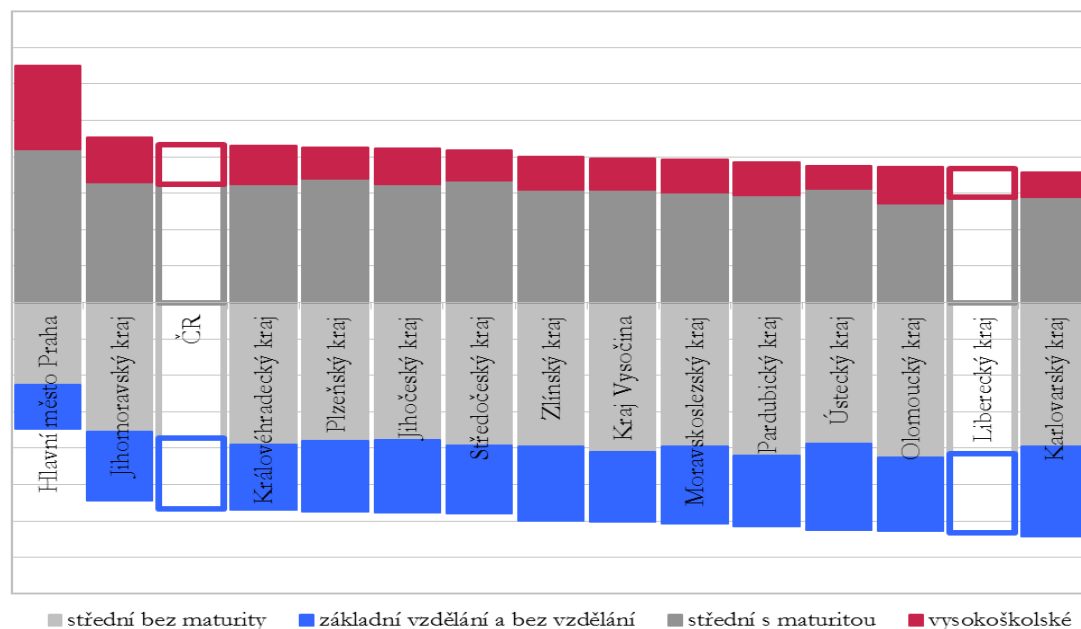
Hrubý domácí produkt na obyvatele v roce 2009 vykazoval 69,5 % průměrné úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele České republiky a 55,8 % hrubého domácího produktu na obyvatele Evropské unie jako celku vyjádřeného v paritě kupní síly. Liberecký kraj se podílel 2,9 % na celkovém HDP České republiky.

3.3.2.1 Vzdělanost v LK

Vzdělanostní úroveň obyvatel je jednou z důležitých faktorů charakterizující kvalitu lidských zdrojů a tím i úroveň pracovního trhu v kraji. Povědomost o těchto hodnotách je důležitá z hlediska správného nastavení rozvoje regionu.

Co se týká vzdělávací nabídky, mají občané Libereckého kraje ve srovnání s republikovým průměrem podstatně nižší podíl maturitního, zejména všeobecného vzdělávání. Viz graf. č. 10:

Graf č. 10 : Vzdělanostní struktura populace ČR – nad 15 let

Zdroj: DZLK 2008 str. 10

Z grafu vyplývá, že ve věkové skupině 25 – 64 let má v Libereckém kraji nejpočetnější zastoupení obyvatelstvo se středoškolským odborným vzděláním bez maturity 47,3% (ČR 40,3%). Další početnou skupinou je střední vzdělání s maturitní

zkouškou 31,7% (ČR 35,5%). Následuje vysokoškolské nebo vyšší odborné (ČR 15,5%) a základní vzdělání se stejnou hodnotou 10,4% (ČR 8,4%). Jak je vidět, v Libereckém kraji dosáhlo 90% obyvatel ve věkovém rozpětí 25 – 64 let, kteří vystudovali střední školu, a pouze každý 9 občan dosáhl terciálního vzdělání.

V porovnání se vzdělanostní skupinou 25 - 34 let můžeme říci, že největší zastoupení mají stále občané se středním vzděláním bez maturity 42,7% (ČR 39,7 %). Terciální úroveň dosahuje nižší podíl 12,3 % oproti hodnotám v ČR 20,2 %. Celkový podíl je sice vyšší než v kategorii 25 - 64 let, ovšem v porovnání s celorepublikovým průměrem je nevýrazné.

Ve věkové skupině 20 - 24 let se LK nejvíce přiblížil republikovému srovnání. V této kategorii je nejvíce zastoupeno střední vzdělání s maturitní zkouškou. V Libereckém kraji 48,9%, ČR 62% obyvatel. Nižší hodnoty dosáhla skupina středního vzdělání s výučním listem a střední vzdělání 36,2% (ČR 23,1%). Nejnižší hodnoty dosáhli osoby se základním vzděláním 10,1% (ČR 7,8%). Terciální vzdělání bylo zastoupeno pouze 4,6% (ČR 6,8%) obyvatel. To můžeme přisoudit faktu, že většina osob ještě nedokončila studium a je zařazena do statistik stále se středoškolským vzděláním. Ovšem hodnota středního vzdělávání bez maturity je nejvyšší v porovnání všech krajů ČR a s tím je nutné nadále pracovat.

3.3.2.2 Nezaměstnanost v LK

Na území Libereckého kraje evidovaly úřady práce 25 821 uchazečů o zaměstnání a ve srovnání s koncem roku 2010 byl vykázán nárůst o 168 osob (tj. o 0,7 %). V okresech LK se nezaměstnanost vyvíjela rozdílně. V okrese Jablonec nad Nisou a Česká Lípa se mírně snížila (v prvním případě o 0,17 procentních bodů na 9,85 %, ve druhém o 0,02 procentních bodů na 12,35 %), v okrese Liberec se mírně zvýšila (o 0,02 procentních bodů na 10,14 %), v okrese Semily zůstala na stejné úrovni (9,65 %).

V lednu 2010 nabízely úřady práce v Libereckém kraji 1 542 volných pracovních pozic. Absolventům a mladistvým bylo určeno 266 míst, osobám se zdravotním postižením 123 míst. Celkově na jedno volné pracovní místo v Libereckém kraji ve sledovaném měsíci připadlo 16,75 neumístěných uchazečů o zaměstnání. Z pohledu ostatních krajů zaujímá LK 7 místo, v porovnání okresů Libereckého kraje pak v okrese Jablonec nad Nisou (33,28 uchazečů na 1 volné pracovní místo).

Tabulka č. 5: Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa (stav k 31. 12. 2009) v Libereckém kraji

Neumístění uchazeči o zaměstnání	2007	2008	2009
	14 566	16 605	26 273
Celkem z toho:			
absolventi škol a mladiství	978	1 112	1 560
základní a bez vzdělání	4 772	5 225	7 359
střední bez maturity	455	575	957
Vyučení	5 754	6 688	11 102
vyučení s maturitou	443	570	954
úplné střední všeobecné s maturitou	340	410	554
úplné střední odborné s maturitou	2 253	2 472	4 235
Vyšší	76	103	159

Zdroj: ČSÚ, *Nezaměstnanost v LK 31. 1. 2011*, [online], [cit 2011-02-27]. Dostupné na WWW:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/110210_nezamestnanost>

3.3.2.3 Trh práce v LK

Volba oboru středoškolského studia je pro žáka základní školy nelehké rozhodnutí o budoucím povolání a kariéře. Dosažení kvalifikace je jedním nejpodstatnějších faktorů úspěšného uplatnění jednotlivce na trhu práce ovlivněna řadou faktorů. Ze strany žáka to je jeho profil, kompetence a zájmy. Z druhého pohledu je to určitá možnost omezení, která je také limitující. Může to být neúspěch v přijímacím řízení, kapacita či nabídka oborů, profesní uplatnění. Výsledkem spolupůsobení těchto faktorů je často kompromis jak při výběru studijního oboru, tak budoucí profese.

Dle výzkumu ISA je nejdůležitější při rozhodování žáků zájem o obor (68,7%). 20% dotázaných byli lhostejní a téměř 12 % původně volilo jiný obor. Z celkového počtu respondentů bylo 70% nejfrekventovanější odpověď důležitost následného uplatnění na trhu práce. Na dalších místech skončil vliv rodičů a finanční ohodnocení budoucí profese (44%) studentů.³¹

Dosažená výše vzdělání má zásadní vliv na uplatnitelnost na trhu práce. Platí zde: „čím vyšší stupeň vzdělání, tím vyšší míra zaměstnanosti jednotlivce.“ V LK je největší poměr pracujících (dle KZAM) v pracovní pozici řemeslník

³¹ Zdroj: *Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění – SOŠ*, I. Etapa, [online], [cit 2011-02-27]. Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/Tisk/Tisk.aspx?KodStranky=5.3.05&Stranka=~/TematickyKatalog/SStranka.aspx>>

a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři což činí 23% zaměstnaných. Nejnižší počet zaměstnaných z pohledu celorepublikového srovnání zaznamenali úřady práce v oblasti vědeckých a odborných pracovníků. Ten se lišil o 4 procentní body. Nízké zastoupení je v technických oborech, zdravotnických a pedagogických pracovníků 2,4 p.b..

V roce 2009 pracujících ve věku 25 – 64 let zaměstnávaly subjekty Libereckého kraje v odvětví:

1. zpracovatelského průmyslu - 34,6%
2. maloobchodu a opravy motorových vozidel 12%
3. stavebnictví – 10,6%
4. zdravotnictví a sociální péče – 6,4%
5. dopravy a skladování – 6,1%
6. vzdělávání – 5,2%
7. ostatní (veřejná správa, ubytování a pohostinství, zemědělství....) - - 5%³²

3.3.2.4 Úspěšnost absolventů LK

Dle údajů resortu školství LK v roce 2009 ukončilo svoji přípravu v denní formě studia ve středních školách v LK 4 554 žáků. Přesto, že v minulých letech plnilo střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou vyšší hodnoty, v roce 2010 dosáhl počet absolventů 2 674, což bylo nejvíce z nabízených stupňů sekundárního vzdělání. Dále následovaly obory M – kde se počet absolventů pohyboval okolo 1700. Pak to byly gymnaziální obory 778 absol. a poslední místo zaujímají obory zakončené maturitou a učebním listem – 197 abs. Vývoj počtu absolventů je téměř shodný s vývojem přijímaných do středoškolského vzdělávání. Sekundární vzdělávání opouští s drobnými nuancemi stále nižší počet vyučených, roste počet maturantů v odborném vzdělávání s maturitní zkouškou, počet absolventů gymnázií je stabilizován. Nízké zastoupení tvoří absolventi středního vzdělávání bez MZ a VL.

3.3.3 Střední vzdělávání a naplněnost škol

V oblasti středního školství bylo zřízeno v LK v roce 2009/10 celkem 54 škol, z nichž 10 gymnázií, 28 středních odborných škol. Z hlediska naplněnosti kapacity sítě středních škol můžeme hovořit o 66% z celkového počtu škol v roce 2009/10, což je

³² Srov.: ČSÚ, Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - roční průměry, [online], [cit 2011-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.liberec.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/p/3115-10>>

nejméně od roku 2005. V roce 2005/06 studovalo na středních školách 23439 žáků. Vzhledem k počtu kapacit škol byly ve sledovaném roce využívány ze 75 %.

Tabulka č. 6: Kapacita středních škol Libereckého kraje dle zřizovatele 2007/8

ZŘIZOVATEL	POČET	KAPACITA	PODÍL
Obce	3	280	0,90%
Soukromé školy	13	4294	13,78%
Církevní školy	1	14	0,04%
Kraj	48	26573	85,28%
Celkem	65	31161	100%

Zdroj: VZLK 2008

Hodnotíme-li naplněnost dle regionálního rozlišení, kapacity škol jsou nejvíce naplněny na Liberecku ze 70%, Semilsku 69%, méně v Jablonecku 62% a Českolipsku 57%.

Liberecký kraj se vyznačuje vysokou koncentrací středních uměleckoprůmyslových škol a vyšších odborných škol uměleckého zaměření (sklářství, šperkařství, umělecký design,...). Sídlí v Jablonci nad /Nisou, Turnově, Kamenickém Šenově a Železném Brodě). Tato koncentrace uměleckých škol je ojedinělá v celosvětovém měřítku. Se současným stavem hospodářství dochází v těchto regionech k postupnému utlumování zájmu žáků o tyto obory.

Z pohledu kapacit 1. ročníků bylo přijato do SŠ celkem 8992 žáků těchto kategorií:

Střední vzdělání s maturitní zkouškou – gymnázia (K)	891
Střední vzdělání s maturitní zkouškou – odborné (M)	2564
Střední vzdělání s maturitní zkouškou – odborné (L)	330
Střední vzdělání s výučním listem (E+H)	3319
Střední vzdělání (C+D+J)	66
Nástavbové obory (L5)	1396
Vyšší odborné	426

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu

Od roku 2006/7 průměrná velikost kapacit škol v LK výrazně stoupla. Z hodnoty 261 žák/škola, dosáhl celkový počet v roce 2010/11 hodnoty 384,5 žák/škola.

V letošním roce je počet žáků LK o 10 vyšší než průměrné kapacity v ČR. Podrobně uvedeno v příloze – grafy Přijetí žáci ve středních školách v Libereckém kraji dle kategorií oborů vzdělávání dle kategorie v příloze č. 4 – 19.

3.3.4 Spádovost

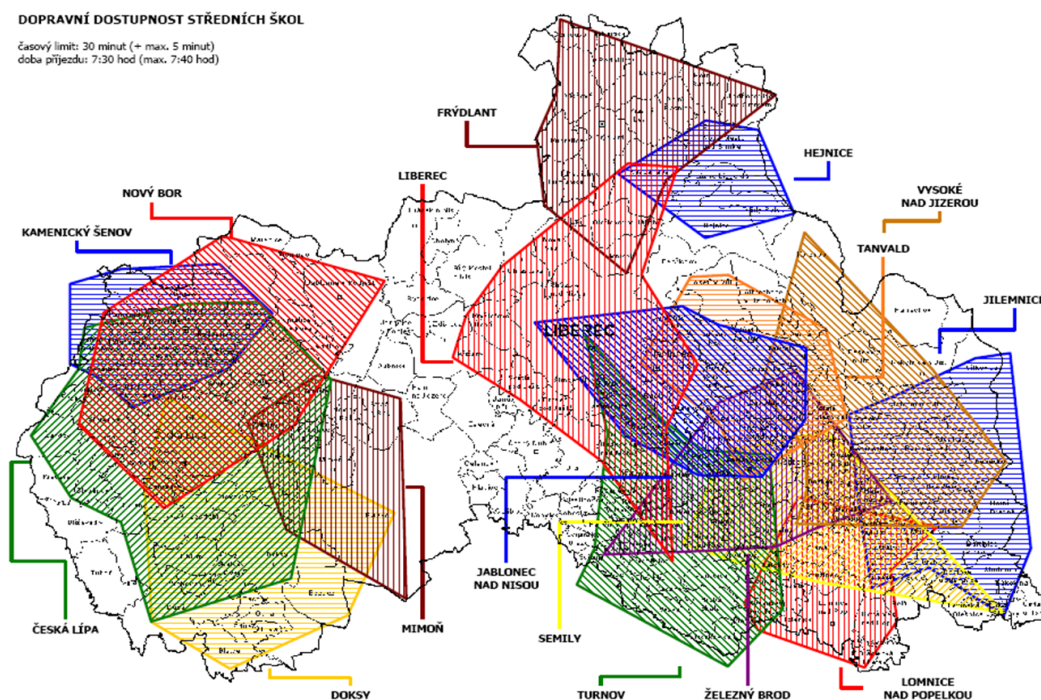
Hodnocení spádovosti je v resortu školství na středním stupni složité. Oficiální sběr dat nerozlišuje ve statistických výkazech žáka střední školy podle trvalého bydliště, proto ani nelze zcela přesně zjistit, jak se tento fenomén projeví na zájmu populace o vzdělávání. Pokud bychom chtěli přesně zjistit stav, dojezdnost žáků do jednotlivých škol, museli bychom oslovit všechny ředitele středních škol podrobným dotazníkovým řešením, v kterém by škola musela přepočítat po jednom všechny žáky. Totéž bychom museli učinit i v případě, že bychom chtěli zjistit, kolik žáků vyjíždí za vzděláváním mimo Libereckých kraj (a to podobným dotazem u všech středních škol v republice).

Z šetření, které v minulosti prováděly školské úřady a nebo kraje, vyplývá jednoznačně jeden trend – ochota žáků vyjíždět za vzděláním se postupem času výrazně snižuje. Přispěla k tomu mimo jiné stále pestřejší nabídka vzdělávání na všech školách v republice.

Dopravní dostupnost se proto řeší spíše lokálně. Například Liberecký kraj je za tímto účelem rozdělil území na 7 tzv. funkčních oblastí: Českolipsko, Novoborsko, Frýdlantsko, Liberecko a Jablonecko, Tanvaldsko a Železnobrodsko (s přihlédnutím na straně jedné k Jablonecku, na straně druhé k Semilsku), Turnovsko (se vztahem k Semilsku), Semilsko, Lomnicko a Jilemnicko, a řeší tak dostupnost vzdělání výhradně v rámci svého území viz graf č.

Výjezdy žáků za vzděláním resp. opačně dojezdy cizích žáků za vzděláním na území kraje, nejsou vzhledem k nízkému podílu na celkové počty žáků vůbec uvažovány. Z toho pohledu je zcela výjimečný snad jen Středočeský kraj díky silnému vlivu Prahy a její husté síti středních a vyšších odborných škol.

Graf č. 11: Dopravní dostupnost středních škol v Libereckém kraji

Zdroj: Odbor školství, mládeže a tělovýchovy

3.3.5 Opatření

DZLK a koncepční materiál Změny ve vzdělávací nabídce středních škol Libereckého kraje schváleném ZK dne 24. 4. 2007 započal trend vytvářet optimální vzdělávací nabídku regionu. Postupně mělo docházet k řízené změně kapacit až do roku 2011. Cílem bylo vytvořit dostatečně pružnou vzdělávací nabídku ve vztahu trhu vzdělávání a práce pomocí:

- vytvoření oborově silných a stabilních regionálních center
- koncentrace malých oborů s nízkým počtem žáků do jedné spádové školy v rámci regionu.
- V souvislosti s DZČR posilovat kapacity oborů s maturitní zkouškou a s dostatečným počtem kapacit oborů s výučním listem.
- Kapacity gymnázií a lyceí jsou na dostatečné úrovni a budou udržovány, aby nepřesahovaly 10% z odpovídající věkové skupiny (dle DZ ČR).
- Kapacity středních odborných škol s maturitní zkouškou obory „M“ 39%, L0 7% přijímaných do 1. ročníků.
- Učební obory budou udržovány v stávající kapacitě tak, aby počet přijímaných do 1. ročníků činil nejméně 24%.

- Nástavbové studium bude usměrňováno a podporováno v jiných formách než denních.
- VOŠ nebudou rozšiřovány, pouze s ojedinělým vzdělávacím programem regionu.

Tato navrhovaná opatření byla prodiskutována s představiteli měst a obcí LK, řediteli SŠ, vyjadřovala se k nim odborná a laická veřejnost. Ve větší míře bylo dosaženo společného konsenzu.

Celkem mělo být sloučeno 12 SŠ a dílčí úpravy kapacit a podmínek pro vzdělávání.

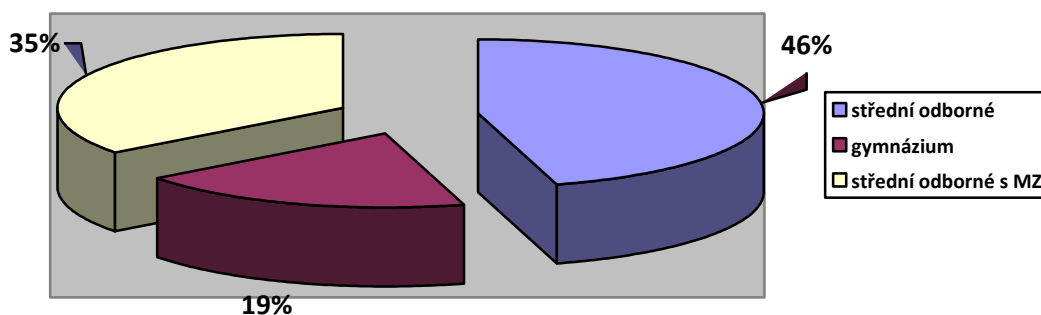
Cílem práce je vyhodnotit optimalizační kroky tohoto záměru, jejich přiměřenost a účinnost a navrhnout optimální prostup při jejich prosazování.

3.3.5.1 Turnovsko

V roce 2006 činnost středních škol tohoto mikroregionu zajišťovalo 5 SŠ zřizovanými krajem. Všech pět se nachází v městě Turnov. Celková kapacita škol je 3000 míst, z nichž bylo v době předkládání návrhu obsazeno 1767 míst. Je počítáno s úbytkem 70 žáků za rok.

Oborová struktura regionu Turnovsko

Graf č. 12: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Schváleno:

Splynutí Obchodní akademie a Hotelové školy Turnov a Integrované střední školy Turnov se záměrem přestěhování obou subjektů do lokality Zborovské ulice a výměny budovy Integrované střední školy se Základní školou, Turnov, Žižkova 518, která je zřizována Městem Turnov. V tomto ohledu Město Turnov bude jednat s krajem.

Skladba škol:

Obchodní akademie a Hotelová škola, Turnov, Zborovská 519:

- Střední školu - kapacita 360 žáků
- Domov mládeže - kapacita 78 lůžek
- Školní jídelnu - kapacita 1000 stravovaných

Integrovaná střední škola, Turnov, Alešova 1723 sdružuje:

- Střední školu - kapacita 1020 žáků
- Domov mládeže - kapacita 80 lůžek
- Školní jídelnu - výdejnu - kapacita 250 stravovaných

Příspěvková organizace bude po sloučení sdružovat:

- Střední školu - kapacita 1380 žáků
- Domov mládeže - kapacita 158 lůžek
- Školní jídelnu - kapacita 1000 stravovaných
- Školní jídelnu - výdejnu - kapacita 250 stravovaných

Ostatní 3 školy Gymnázium Turnov (450 ž.), Střední zdravotnická škola (250 ž.) a Střední umělecko průmyslová škola (224 ž.) včetně kapacit měly být zachovány.

Skutečnost:

O samotném způsobu spojení škol rozhodlo jednání Zastupitelstva Libereckého kraje USNESENÍM č. 149/07/ZK. Došlo k splynutí OA a HŠ Turnov s ISŠ Turnov k 1. 1. 2008. Vznikl subjekt nový Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov, Zborovská 519, příspěvková organizace. Z hlediska organizace výuky na slučované škole nedošlo k žádné změně. Bylo s nimi počítáno později, a to na základě vzájemně dohodnutého a předem připraveného harmonogramu. Veškeré připravované změny měly být vždy konzultovány se zřizovatelem. Nový ředitel školy měl připravit studii vývoje oborové nabídky na období cca pěti let. Studie měla obsahovat předpokládaný pokles počtu žáků a přesuny ve vzdělávací nabídce a v návaznosti na možné přestěhování ISŠ do areálu Borovská – Žižkova. Parametry měly být dány Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje a schváleným materiálem Změny vzdělávací soustavy středních škol Libereckého kraje.

Nebylo plánováno s finančními prostředky z krajského rozpočtu na kompletní pokrytí nákladů přestěhování ISŠ Turnov. Počítalo se s využitím prostředků Evropské unie, konkrétně Operační program Podnikání a inovace 2007 – 2013, program Prosperita. Cílem tohoto programu bylo podpořit zakládání a rozvoj vědeckých center

a vědeckotechnických parků, center pro transfer technologií, podnikatelských inkubátorů. Materiál byl podrobně rozpracován tak, že do záměru byl přizván partner s podobným oborovým zaměřením, jako jsou ve SŠ a to CVUT. Výsledkem bylo vytvoření široce profilovaného vzdělávacího centra, které bude poskytovat přístupné obory ekonomické, technické a obory služeb od nejnižších až po vysokoškolské.

Ovšem k sestěhování nedošlo. S Městem Turnov sice byla uzavřena smlouva o vzniku nového subjektu - Podnikatelského inkubátoru ovšem v roce 2008 byla zřízena komise, která revidovala kroky učiněné v optimalizačním záměru. Podrobné závěry nebyly zveřejněny. V roce 2009 došlo v programu IPO k prosazení nových návrhů a k záměru zřízení Podnikatelského inkubátoru, prozatím nedošlo. Vzhledem ke skutečnosti, že byly finanční prostředky z programu IPO již použity, není možné z veřejného rozpočtu tento záměr zrealizovat. V roce 2011 se dovídáme z tisku, že Město Turnov nevědělo o zrušení výše uvedené smlouvy.

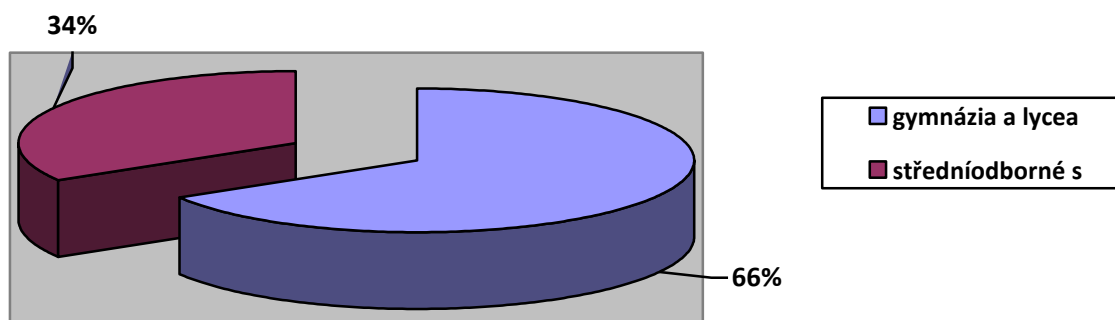
3.3.5.2 Jilemnicko, Semilsko

Jilemnicko se nachází na periferii kraje. V této oblasti se nachází 3 přiměřeně stejně velká města Jilemnice, Semily, Vrchlabí, v dojezdové vzdálenosti Nová Paka (KHK). Semilsko poskytuje menší poměr vzdělávání s maturitní zkouškou.

Je zde zřízeno 7 subjektů poskytujících střední vzdělávání. Pět z nich je zřizováno krajem, 1 církví, 1 obcí. Celková kapacita škol je 2 794 žáků a naplněnost 2 162 žáků. Počítá se s úbytkem žáků cca 100 žáků/rok.

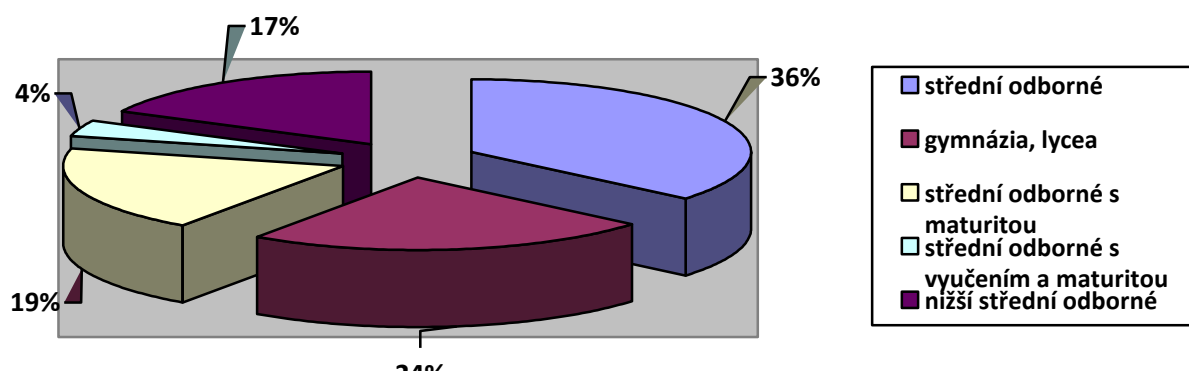
Oborová struktura regionu Jilemnicka a Semilska:

Graf č. 13: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání Jilemnicko

Graf č. 14: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Semilsko

Schváleno:

Optimalizační jednání se zástupci Jilemnicka probíhala již od roku 2003. Následovala jednání se samosprávou Královehradeckého kraje. Po vzájemné dohodě došly k tomuto závěru:

Střední škola Lomnice nad Popelkou – sestěhování do jedné z budov. Profilace gastro oborů.

Střední škola hospodářská a lesnická Frýdlant ve městě Harrachov – při zachování kapacity sestěhování pod Integrovanou střední školu Vysoké nad Jizerou – důvodem je efektivnější řízení.

Integrovaná střední škola Vysoké nad Jizerou – přesun oborů obchodní akademie na Gymnázium a Střední odbornou školu Jilemnice – zájem zachování středního odborného vzdělávání této lokality.

Gymnázium a střední odborná škola Jilemnice – ponecháno Sportovní gymnázium, převezme OA z ISS Vysoké n/Jiz., zruší obor Technické Lyceum. Projednat s MŠMT udělení statutu sportovní střední školy pro všechny obory.

Gymnázium Ivana Olbrachta – beze změn

Integrovaná střední škola Semily – beze změn

Současnost

Také tento schválený záměr nebyl realizován a ekonomické obory nebyly přesunuty do Jilemnice.

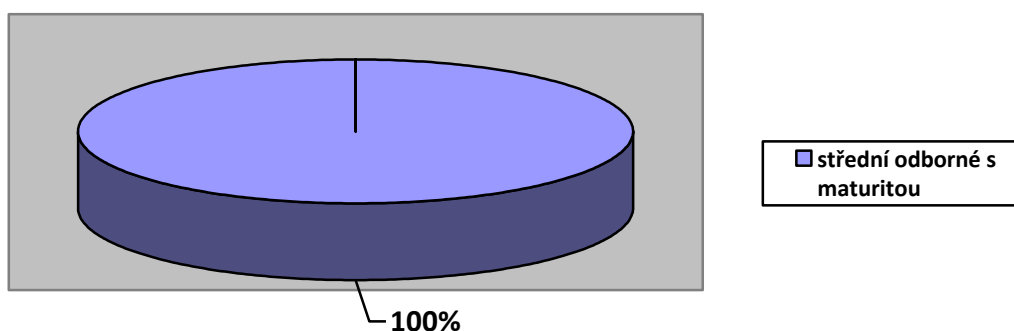
3.3.5.3 Tanvaldsko, Železnobrodsko

Zde se nacházejí 3 školy. V Železném Brodě Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská s výhradně maturitními obory a v Tanvaldu Gymnázium. Obě jsou příspěvkovými organizacemi kraje. Tanvaldská Masarykova základní škola a Obchodní akademie Tanvald má jiného zřizovatele.

Oborová struktura regionu Železnobrodsko a Tanvaldsko:

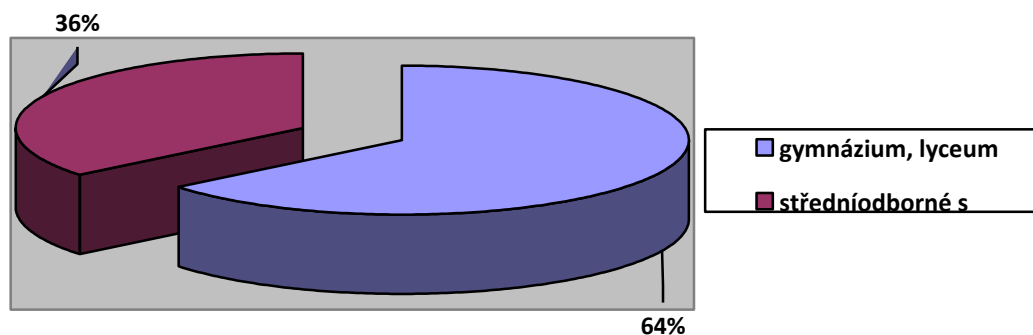
Železnobrodsko

Graf č. 15: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Tanvaldsko

Graf č. 17: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Schváleno:

Střední umělecko průmyslová škola sklářská, Železný Brod – zřízení oboru s chemickým zaměřením

Gymnázium Tanvald – beze změn

Současnost

Navrhované změny byly provedeny dle záměru.

3.3.5.4 Frýdlantsko

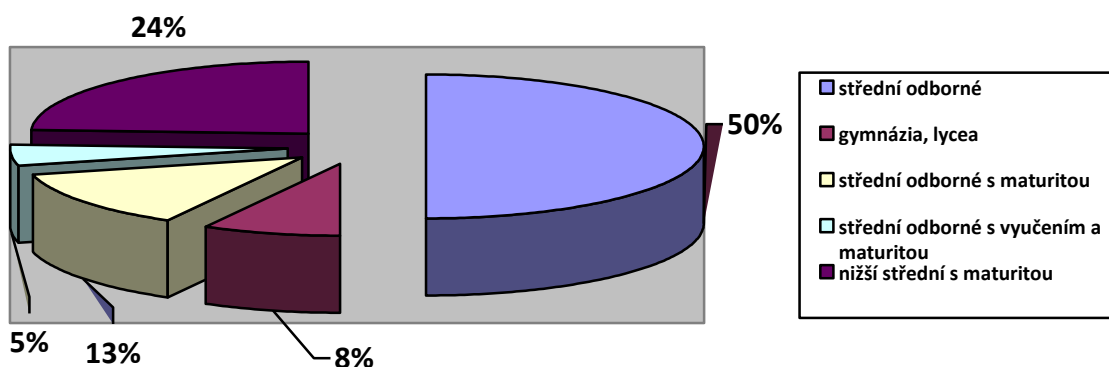
Frýdlantsko leží při hranici s Německem a Ústeckým krajem. Disponuje třemi školami zřizovanými krajem. Střední škola hospodářská, lesnická Frýdlant. Kapacita školy 1000 míst, naplněnost 776. a zmíněná SŠ lesnická Hejnice s odloučeným pracovištěm v Harrachově (přesun oboru z Harrachova do ISS Vysoké n/Jiz.). Kapacita 390, naplněnost 354 žáků.

Záměr nepočítá s výraznými změnami ve vývoji počtu žáků.

Oborová struktura regionu Frýdlantska:

Frýdlantsko

Graf č. 18: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Schváleno:

Gymnázium Frýdlant – prozatím beze změn

Střední škola hospodářská Frýdlant se sloučí Střední školou lesnickou Hejnice

k 1. 4. 2007 – vznik Střední školy hospodářské a lesnické Frýdlant se vznikem oboru lycea (1 třídy). V budoucnu možnost sloučení Gymnázia Frýdlant.

3.3.5.5 Liberecko, Jablonecko

Liberecký kraj tuto oblast z pozice zřizovatele řeší sítí středních škol úhrnem.

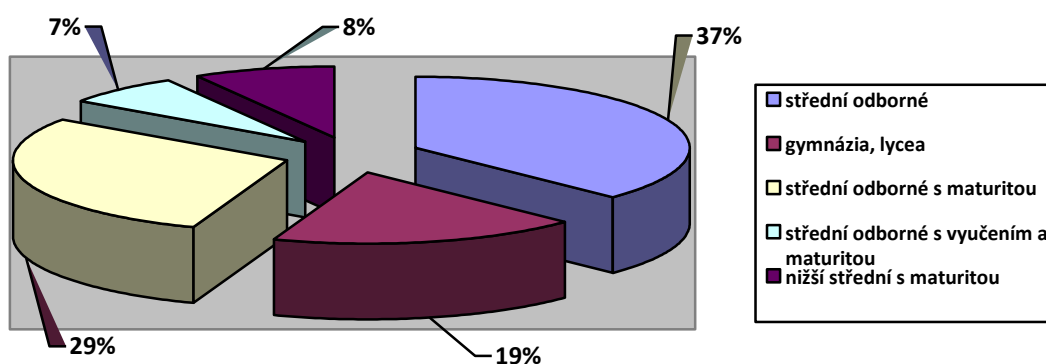
V Jablonci nad Nisou sídlí 9 škol s kapacitou 4 948 žáků. Ve sledovaném období byla jejich naplněnost na hodnotě 3 597 žáků. Liberec vzdělává na 23 školách s kapacitou 11 402 žáků maximálně 9 057 studentů. Obě města zajišťují padesát procent potenciálu LK v obou měřítkách srovnávání.

Z pohledu demografického vývoje se pracovalo s vysokým úbytkem žáků sekundárního školství.

Oborová struktura regionu Jablonecka a Liberecka:

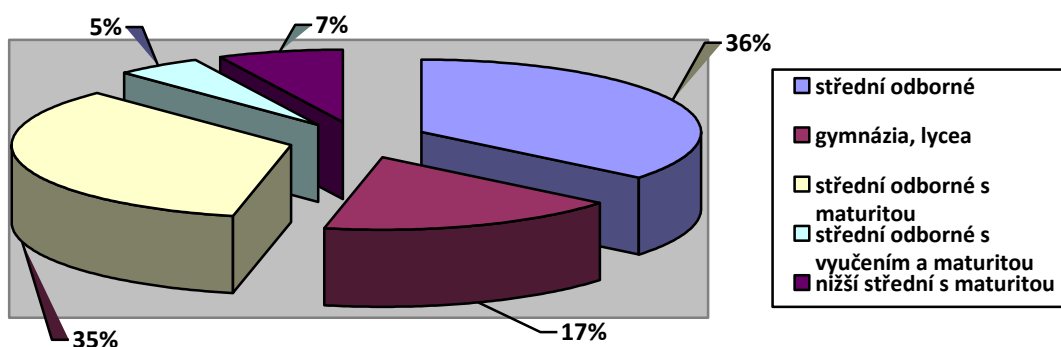
Jablonecko

Graf č. 19: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Liberecko

Graf č. 20: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Schváleno:

Gymnázium F. X. Šaldy – beze změn

Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Liberec – beze změn

Gymnázium Jablonec nad Nisou, Dr. Randy – beze změn

Gymnázium Jablonec nad Nisou, U Balvanu – beze změn

Střední odborná škola Liberec, Jablonecká – beze změn

Střední škola řemesel a služeb Jablonec n/Nis. – beze změn

Střední uměleckoprůmyslová škola a VOŠ Jablonec n/Nis. – beze změn

Sloučením několika SŠ v Liberci a výstavbou nového objektu vznikne Centrum vzdělanosti Libereckého kraje s nabízenými obory vzdělávání pouze s maturitní zkouškou. Sloučení se týká:

Střední průmyslové školy textilní Liberec, Střední průmyslové školy strojní a elektrotechnické a Vyšší odborné školy Liberec, Střední průmyslové školy stavební Liberec, Obchodní akademie a Jazykové školy Liberec a Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnické Liberec. K administrativnímu sloučení dojde až po dokončení výstavby vzdělávacího centra.

Další sloučení je schváleno v Liberci u škol s podobnými obory vzdělávání. Jedná se o Střední školu Stavební a dopravní Liberec a Střední odbornou školu technickou a Střední odborné učiliště Liberec.

V Jablonci nad Nisou se slučují Střední škola technická a Střední průmyslová škola strojnická. Opět se jedná o subjekty obdobného vzdělávání jednoho města. Výsledkem by měla být škola s širokou nabídkou technických oborů s vertikální prostupností. V budoucnu lze využít potenciálu vzniklého subjektu a připojit obory ze SŠ technické a SOU v Liberci.

V Jablonci nad Nisou je také schválen rozvoj technických oborů sloučením Střední školy technické a Střední průmyslové školy strojnické v Rýnovické průmyslové zóně. Plán počítá také s přesunutím kapacit Integrované střední školy v Liberci.

V Jablonci se počítá s útlumem oborů poskytujících obory služeb, obchodu a gastronomie. Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodní se sloučí se Střední odbornou školou gastronomie a služeb v Liberci. Veškeré obory z Jablonce se postupně přesunou do libereckého subjektu. Je zde zohledněn stav, kdy žáci jablonecké školy vykonávají praxi v libereckých obchodních centrech.

Poslední projednávanou změnou byla spolupráce se soukromým subjektem Soukromé hotelové školy Hergesell spol. s.r.o. sídlící v Liberci, které byla schválena podpora v otevření Ekonomického lycea oboru hotelový provoz a cestovní ruch. Na ni by měla navazovat vysoká škola se stejným oborem vzdělávání.

Současnost

V případě Liberce došlo k ustoupení od vybudování středoškolského centra. Projekt se stal sporným v rámci volební kampaně do krajů v roce 2009. Tehdejší opozice jej označila za megalomanský a zbytečný a ve chvíli, kdy se ujala řízení kraje, projekt zrušila. Oproti tomu vládnoucí strana jej označila za zdroj prohry.

Došlo tak ke dvěma závažným skutečnostem – zásadním způsobem se změnily podmínky pro střední vzdělávání na území města Liberce a vzrostla nákladovost vzdělávání (nejenom že prostředky určené pro rozvoj středního školství byly proinvestovány na jiné než krajské projekty a stávající síť středních škol začala ihned generovat požadavky na investice do stávajících nevyhovujících objektů).

Je třeba konstatovat, že projekt je definitivně ztracen, školy nadále budou muset přežívat ve stávajících objektech a ohroženo je ubytování pro dojíždějící žáky středních škol, protože objekt centrálního domova mládeže je již několik let technicky i morálně zastaralý. Tak rozsáhlou integraci středoškolského vzdělávání na území krajského města již nikdy nebude možné zrealizovat.

Stejně tak nedošlo k utlumení oborů poskytujících obory služeb, obchodu a gastronomie v Jablonci. Střední odborná škola gastronomie a služeb v Liberci dosud nenašla odvahu a energii k přemístění jabloneckého odloučeného pracoviště (bývalá Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodní) do Liberce.

Realizováno bylo naopak fyzické spojení obou pracovišť Střední průmyslové školy technické v Jablonci nad Nisou do areálu bývalého podniku LIAZ. Vzhledem k napjatým vztahům na pracovišti však zřizovatel odvolal vedení školy, které tuto změnu provedlo a dotáhlo do konce.

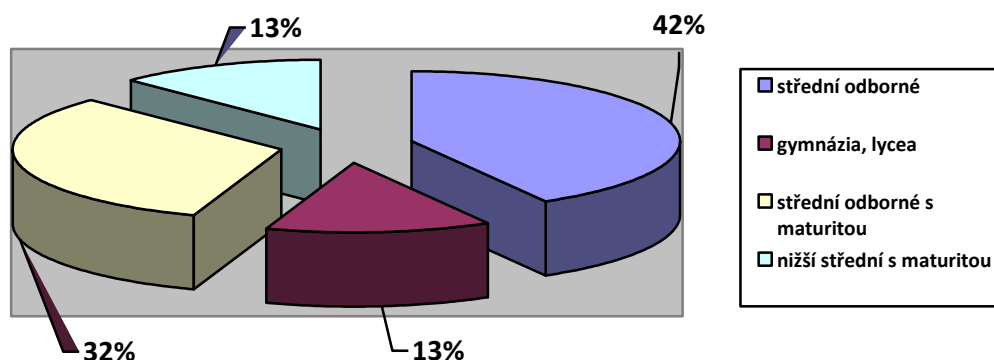
3.3.5.6 Novoborsko

Novoborská oblast má historickou tradici ve sklářském průmyslu. Nachází se zde 2 střední školy podobného zaměření. Je to Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola Nový Bor a Střední umělecko průmyslová škola sklářská v Kamenickém Šenově. Celková kapacita je 890 žáků a naplněnost činila v sledovaném období 2005/6 celkem 529 žáků.

Oborová struktura regionu Novoborska:

Novoborsko

Graf č. 21: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Schváleno:

Záměrem změny bylo podpoření maturitních oborů v oblasti – Technické lyceum nevyužito vůbec (13,45% ž.)

Obě školy zůstanou beze změny. S podpořením oboru Gymnázia – všeobecné, čtyřleté na Vyšší odborné škole sklářské a Střední škole Nový Bor.

Současnost:

Stávající se skupení vzdělávací nabídky je neustále zpochybňováno. Nepodařilo se totiž řádně stabilizovat gymnaziální obory v Novém Boru (velkou konkurencí jsou spolupracující gymnázia v České Lípě a Mimoně), nedaří se ani rozvíjet technické vzdělávání na ostatních součástech školy. Dobrému jménu rozhodně školy jednoznačně neprospělo zatím nerealizované spojení novoborské školy se Střední umělecko průmyslovou školou v Kamenickém Šenově.

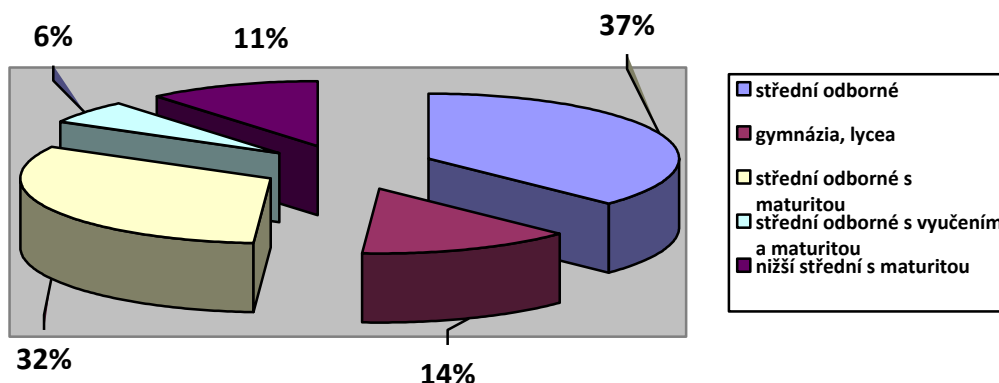
3.3.5.7 Českolipsko

Českolipský region sítě středních škol je soustředěn do 3 měst. České Lípy, Mimoně a Doks. Devět škol zřizuje LK, 2 jsou soukromé subjekty, jedna je zřizována obcí. Kapacita těchto škol je 6541 žáků. V sledovaném období činila naplněnost 4361 žáků.

Vzhledem k příznivému demografickému vývoji této oblasti se napočítá s nijak dramatickým úbytkem žáků.

Oborová struktura regionu Českolipska:

Graf č. 22: Kapacity oborů z hlediska kategorií vzdělávání

Z grafu vyplývá, že v regionu jsou více zastoupeny obory nižšího středního odborného vzdělávání a oborů středního odborného. Nižší než krajský průměr je poměr středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Schváleno:

Zachování kapacit gymnázií v České Lípě, Mimoni, dále u:

Obchodní akademie Česká Lípa – přibrání oborů Ekonomika a podnikání z OU ČL
 Střední průmyslová škola Česká Lípa - přibrání technických oborů OU ČL

Sloučení se týká v České Lípě:

Střední odborné školy a Středního odborného učiliště ČL a Středního odborného učiliště ČL. Doprovodné opatření – podpora oborů skupiny Ekonomika a administrativa na Obchodní akademii Česká Lípa a přesun technických oborů Středního odborného učiliště Česká Lípa na Střední průmyslovou školu Česká Lípa.

Dále sloučení Střední odborné školy Česká Lípa se Střední školou Doksy – zachování odloučeného pracoviště v Doksech pro potřeby odborného výcviku zemědělských oborů. Opora pro vznik nových oborů vzdělávání se zaměřením na životní prostředí a zemědělství.

Současnost

Nadále se negativně projevuje existence Gymnázia v Mimoni. Proto se stávající krajská reprezentace pokouší opět tuto kapacitu omezit (pravděpodobně se to přes velký odpor veřejnosti opět nepodaří).

Vedení Střední odborné školy v České Lípě nenašlo dostatek chuti k fyzickému spojení se Střední školou Doksy a k ukončení teoretického vzdělávání v zámku sídlícím v Doksech, který je nevyhovující po technické stránce, nevhodný také pro vzdělávání. Liberecký kraj proto uvažuje o opačném řešení – zrušit školy v České Lípě a přesunout jí do Doks.

Zdroj: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu

3.3.6 Racionalizace

Proces racionalizace či optimalizace sítě škol není procesem, jehož primární stránkou je dosažení snížení nákladů. Z tohoto důvodu není v zásadě možné, aby optimalizace sítě středních škol za jeden z parametrů měla finanční vyjádření případných úspor, a to z následujících důvodů.

Financování středního vzdělávání se uskutečňuje ze dvou základních zdrojů – ze státního rozpočtu České republiky, z něhož jsou poskytovány prostředky na platy a související výdaje a ostatní neinvestiční výdaje související se vzděláváním a z rozpočtu zřizovatele, který poskytuje příspěvek na provoz organizace a na investiční výdaje.

V prvním případě – tedy při poskytování prostředků ze státního rozpočtu na platy a související výdaje – nedochází ke snižování výdajů ze státního rozpočtu z důvodu optimalizace, ale vzhledem k tomu, že ze státního rozpočtu jsou prostřednictvím takzvaného republikového normativu poskytovány prostředky na každého jednoho žáka, výdaje ze státního rozpočtu klesají přímo úměrně snižujícím se počtu žáků, bez ohledu na skutečnost, kolik škol, kolik oborů a kolik tříd v síti středních škol existuje (odhlédneme-li samozřejmě od meziročních změn základní částky na žáka).

V modelové situaci příslušný krajský úřad ze státního rozpočtu na 100 žáků obdrží v roce A i v roce B stejnou částku bez ohledu na skutečnost, zda to budou žáci jedné či dvou škol, a naopak, objem prostředků ze státního rozpočtu se sníží, dojde-li ke snížení počtu žáků opět bez ohledu na skutečnost, zda se bude jednat o žáky jedné či dvou škol. Nicméně, a to je jeden ze základních sporných bodů takto nastaveného systému financování, jednotkou výkonu práce pedagogického pracovníka není žák, ale vyučovací hodina uskutečněná ve třídě. Budeme-li opět modelově uvažovat, 100 žáků může tvořit 5 tříd po 20 žácích nebo 4 třídy po 25 žácích. V případě 5 tříd zjednodušeně řečeno bude potřeba 5 učitelů, v případě 4 tříd 4 učitelů, nicméně v systému, který je založen na financování

prostřednictvím jednotky výkonu rovnající se žákovi, nedojde ke změně celkového objemu financí poskytovaných ze státního rozpočtu.

Celý proces optimalizace nesměřuje k snižování nákladů, ale k efektivnosti jejich vynakládání. Při situaci, kdy celkový objem prostředků zůstává zachován, je efektivnější disponovat 4 třídami se 4 učiteli, neboť – budeme-li modelově předpokládat, že na každého žáka je poskytována 1 koruna česká – jejich průměrný plat bude činit 25 korun českých, nikoli 20 korun českých jako v případě systému s 5 třídami s 5 učiteli. Za zmínku v tomto ohledu stojí skutečnost, že průměrná výše platů pracovníků ve školství je zásadní diskutovanou otázkou, a nelze předpokládat, že jakýkoli systém s omezenými zdroji je schopen při snižující se celkové produkci (snižující se počet žáků) za současné snižující se výkonnosti (snižující se průměrný počet žáků ve třídě) dosahovat toho, že úroveň odměňování bude vzrůstat. Z hlediska různých metodik měření nákladů tak na proces optimalizace lze použít nikoli metodu CMA (cost minimisation analysis) nebo CBA (cost-benefit analysis), ale pouze metodu CEA (cost effectiveness analysis). Lze totiž poměrně oprávněně předpokládat, že - po ukončení veškerých diskusí na téma optimalizace, které jsou v mnoha případech subjektivního charakteru – skutečnost, že bude možno odpovídajícím způsobem odměňovat pracovníky škol (a to ve smyslu výše uvedeného mechanismu), představuje základní přínos optimalizace.

V případě druhém - ve vztahu k vynakládaným prostředkům na provoz škol a investice není situace zásadním způsobem odlišná, ačkoli na místo jednotek výkonu a počtu pedagogických pracovníků je předmětem diskuse efektivita vynakládaných prostředků za situace, kdy např. náklady na energie ve smyslu svícení v jedné třídě po dobu vyučovací hodiny či vytápění prostor jsou do značné míry konstantní bez ohledu na skutečnost, zda ve třídě je 25 či 20 žáků. Opět musíme uvažovat o skutečnosti, že celkový objem prostředků vynakládaných na provoz škol a školských zařízení je konstantní (resp. mění se pouze s měnícími se rozpočtovými možnostmi kraje). Současně žádný proces optimalizace nesleduje cíl snížení celkových nákladů na provoz škol a školských zařízení a žádné z politických uskupení v orgánech samosprávy takový cíl nikdy nedeklarovala, ale jedná se pouze o efektivitu vynakládaných prostředků. Nebude-li docházet k provozování z velké části nevyužitých prostorových kapacit, dojde uvnitř systému k nevyužití části prostředků na fixní náklady (zejména energie) a budou použity na zlepšení podmínek pro vzdělávání – pořízení vybavení, zlepšení materiálně-technických vlastností samotných objektů apod.

Proces optimalizace tedy nemůže být vyjádřen a posuzován z hlediska dosaženého snížení nákladů na fungování vzdělávacího systému, neboť z hlediska rozhodujících orgánů k žádné úspoře dojít nemá, ale může být posuzován pouze z hlediska efektivnosti a účelnosti prostředků v rámci celého systému (ve smyslu dopadu perforace systému prostřednictvím snižujícího se průměrného počtu žáků ve třídě na průměrný plat pedagogického pracovníka uvedeného výše).

3.3.7 Optimalizace z pohledu pedagogů – dotazníkové šetření

Přidruženou výzkumnou metodou bakalářské práce je dotazníkové šetření.

Realizováno bylo pomocí dotazníku aplikovaného v září 2010. Použitím baterií otázek pro pedagogy bylo možno zjistit názory na efektivnost a průběh optimalizačního procesu sítě středních škol, který proběhl v Libereckém kraji v roce 2008. S odstupem 2 let se učitelé vyjadřují k daným otázkám již bez emocí a s nadhledem.

Dotazník má převážně standardizovanou podobu. Jde o strukturované odpovědi, které jsou předem vypracované v nabídce. Jsou velmi stručné a jednoznačné. Škála formulování je v 1 – 5 variantách. Kromě uzavřených otázek byly okrajově použity také otázky formulované jako otevřené, tak aby bylo možno postihnout širší spektrum názorů a identifikovat případné odlišnosti. Jsou to otázky doplňovací - č. 15). Odpovědi jsou zpracovány statisticky.

Výběr vzorku

Celkově vzorek zahrnuje 400 respondentů. K potřebné analýze stačilo 230 odpovědí. Tento počet byl zvolen z důvodu předpokládaného úbytku z důvodu neochoty předat či neochoty vyjádřit se k výzkumu, nebo z důvodů jiných.

Sběr dat

Sběr dat byl realizován v období srpen – září 2010 na základě dotazníku, který byl respondentům rozeslán elektronickým způsobem na adresy středních škol a předán prostřednictvím statutárního zástupce vybraných subjektů. Vyplněné dotazníky byly odesílány na uvedenou e-mailovou adresu.

Zpracování dat

Jde o strukturované odpovědi, které jsou předem vypracované v nabídce. Jsou velmi stručné a jednoznačné. Škála formulování je v 1 – 5 variantách. Analýza odpovědí je zpracována graficky.

Z celkového počtu 38 středních škol bylo sděleno 4x ředitelem školy, že dotazník nepředají pedagogům. Důvodem byla skutečnost, že tyto se těchto škol optimalizační záměr nikterak nedotkl a tudíž se pedagogové nemají k čemu vyjádřit. Ostatní ředitelé dotazník přeposlali svým zaměstnancům – učitelům.

Výsledky jsou zaznamenány v tabulce:

Tabulka č. 7: Počet dotazníků distribuovaných na střední školy

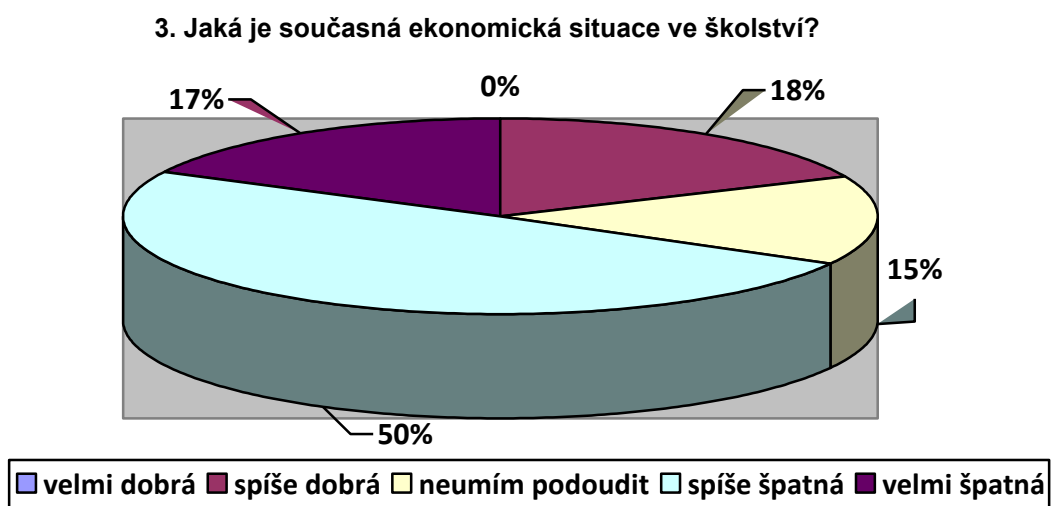
Dotazníky	absolutní hodnota (ks)	relativní hodnota (%)
distribuované	400	100
požadované	220	54
navracené	238	59,5

Dotazník: Z celkového počtu 400 odpovědělo 238 pedagogů.

Ostatní odpovědi viz otázka číslo:

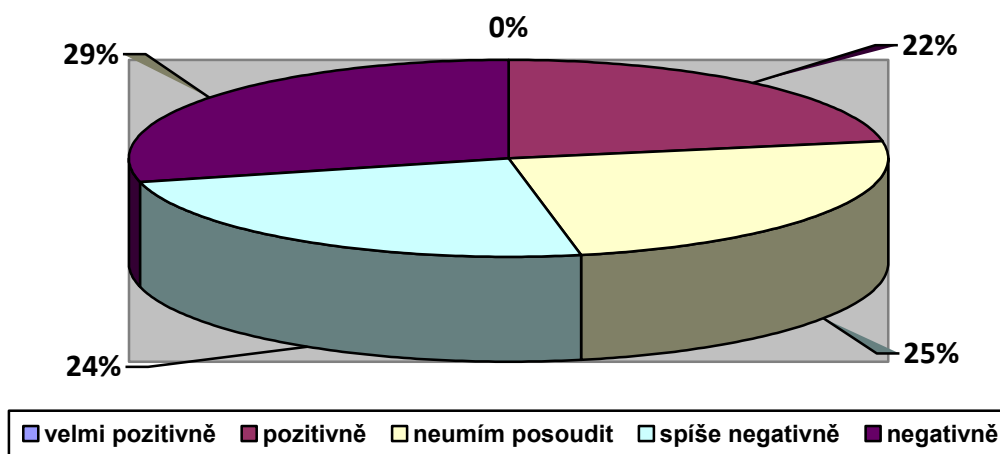
1. Průměr odpracovaných let ve školství pedagogů, kteří vyplnili dotazník, činí 15 let.
2. Z genderového hlediska odpovědělo 52% žen a 48% mužů.

Další otázky jsou zpracovány graficky:

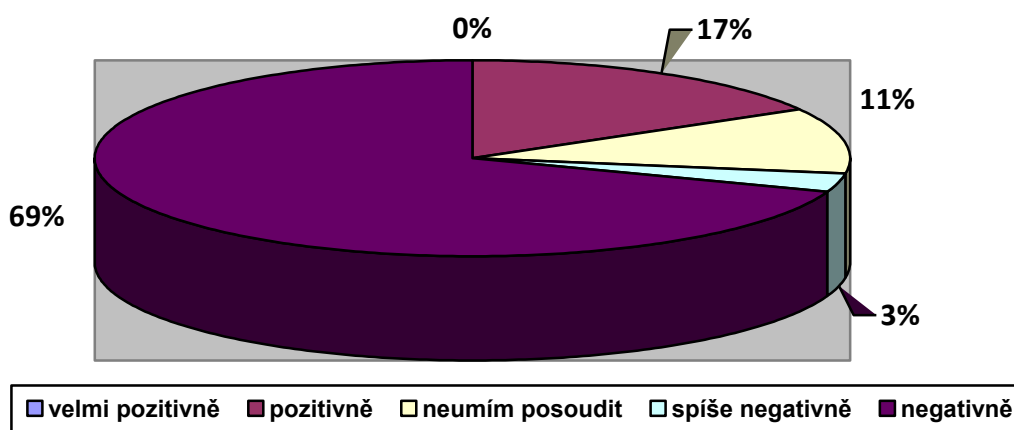
Polovina respondentů vidí ekonomickou situaci ve školství za spíše špatnou. Překvapivě 18 % ji zhodnotila jako spíše dobrou. Mohou to být odpovědi z řad pedagogů učících na gymnáziích.

4. V jaké míře ovlivnil proces optimalizace podmínky vzdělávání ve vaší škole?

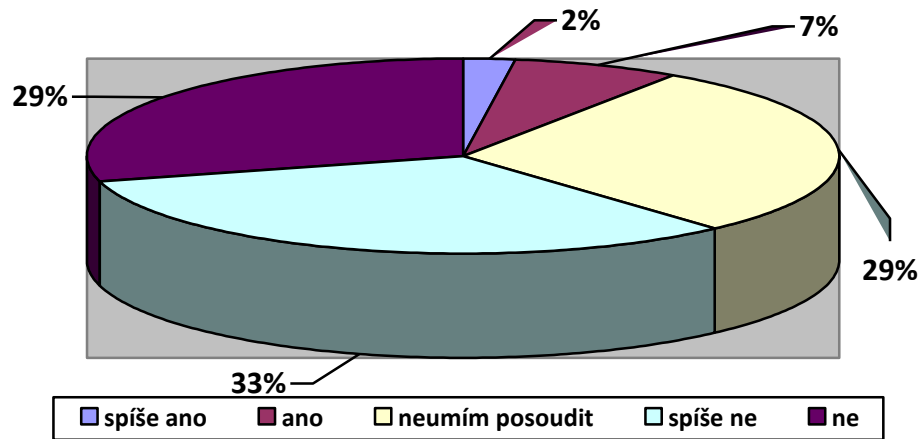
Ani jeden z respondentů se nevyjádřil k této otázce kladně.

5. Jak ovlivnil proces optimalizace Vás osobně?

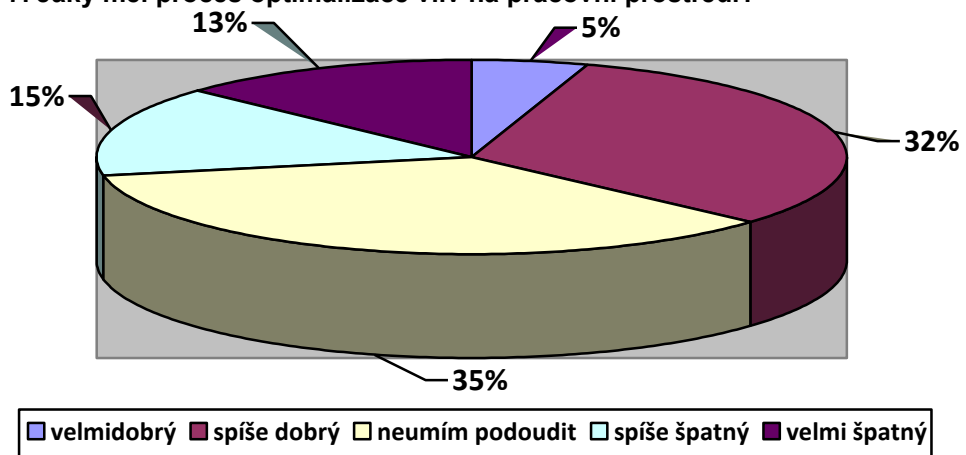
Z grafu je zřejmé, že pedagogové hodnotí negativně celý optimalizační proces. Je to pochopitelné. Bylo to období nejistoty, stresu a nutnosti se soustředit na kvalitní pracovní výkon.

6. Ovlivnil proces optimalizace studijní výsledky žáků?

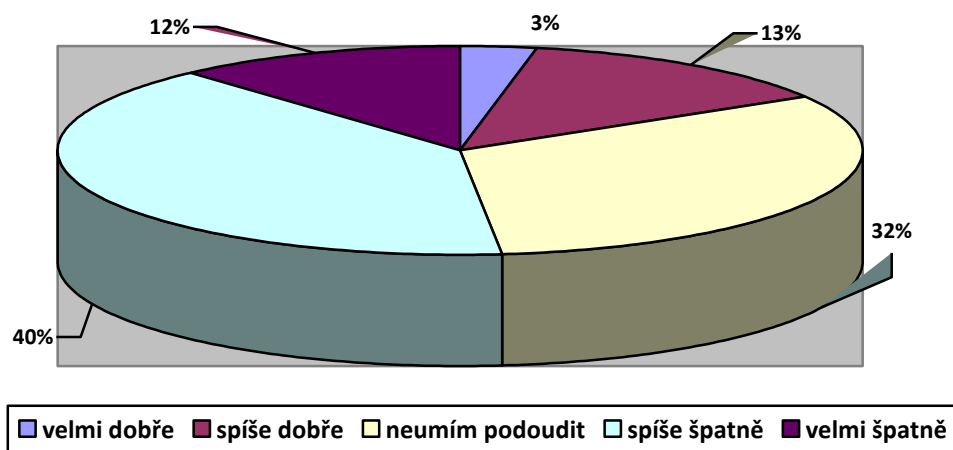
Graf číslo 6. nám dává signál k naopak zvládnutí situace. Žáci se soustředili na výuku, pedagogové neshledali vliv optimalizace na studijní výsledky žáků.

7. Jaký měl proces optimalizace vliv na pracovní prostředí?

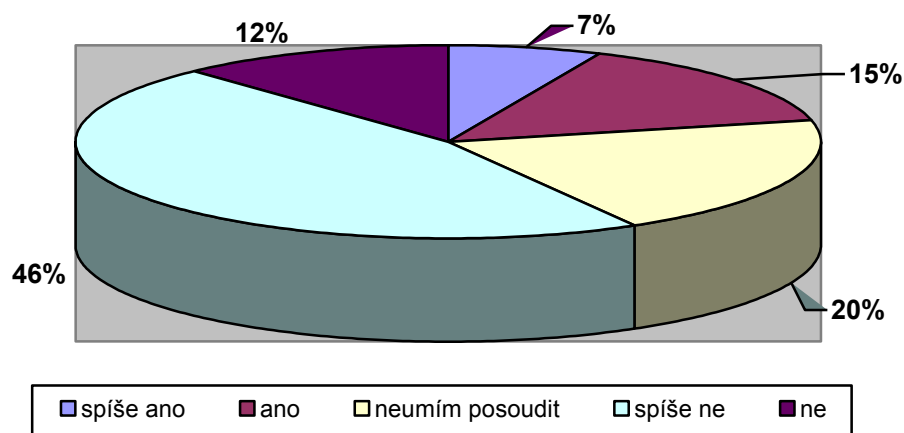
Odpovědi na tuto otázku potvrzují zvládnutí situace při schválených změnách. Pochopitelně vnitřní pocity pedagogů se rozcházejí s charakteristikou pracovního prostředí (viz otázka č. 5.).

8. Jak hodnotíte dopad optimalizace na ekonomickou stránku školy?

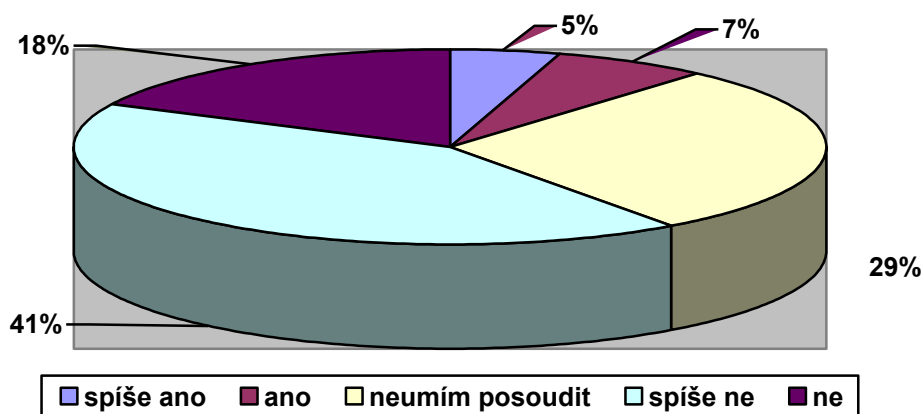
K této otázce se respondenti vyjádřili ve větší míře negativně. V tak krátkém období po realizovaných měnách nemůže dojít k jednoznačnému viditelnému zlepšení finanční situace subjektů.

9. Zlepšily se podmínky vybavenosti školy?

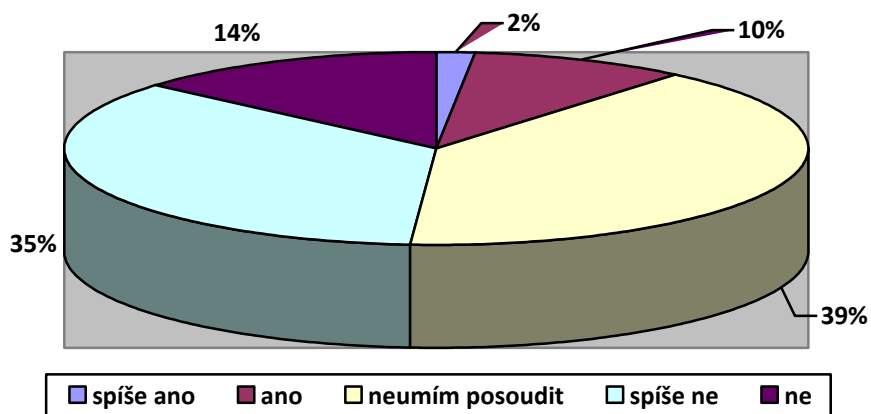
Více jak polovina pedagogů odpověděla negativně. Bylo by zajímavé tuto otázku položit po delším čase.

10. Zlepšily se podmínky vzdělávání ve škole? (provázanost oborů)

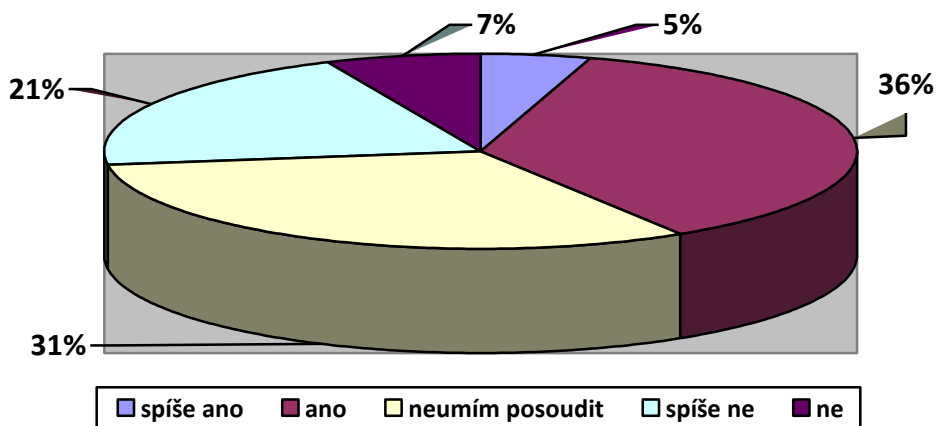
Pouze 7% pedagogů hodnotí situaci v provázanosti oborů kladně. Ostatní se buď nevyjádřili, nebo situaci charakterizují negativně. Optimalizační záměr změny sítě škol – oborů byl rozvržen do období 2008/12, kdy žáci prvních ročníků dostudují na „domovské“ škole. Postupné sestěhování jednotlivých oborů mělo být uskutečněno méně násilnou formou.

11. Zvýšila se úroveň učebních oborů?

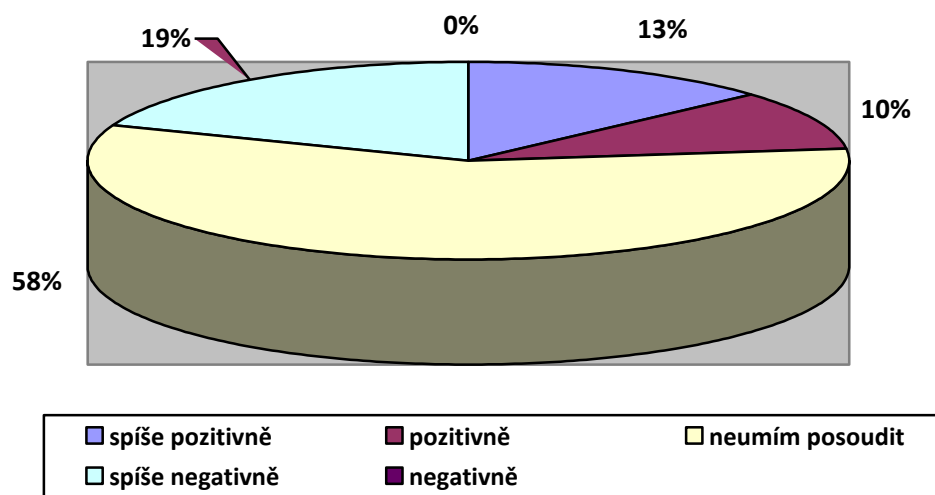
Zvýšit úroveň vzdělávání bylo jednou ze záměrů změn v síti středních škol LK. Soustředění podobných oborů do blízké vzdálenosti mělo zaručit vysokou koncentraci odborníků. To se, jak je vidět zatím nepodařilo.

12. Motivoval Vás proces optimalizace k vyššímu pracovnímu úsilí?

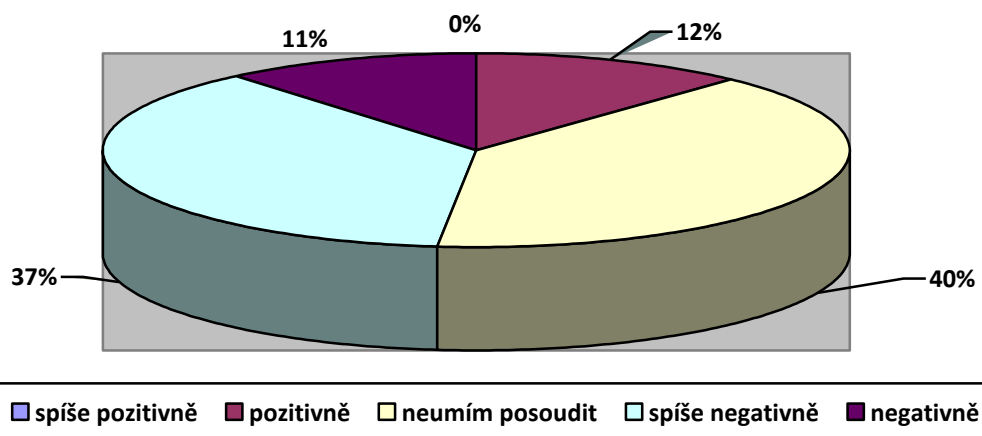
Z grafu vyplývá, že třetina respondentů neuměla posoudit vliv optimalizace na pracovní úsilí. Učitelé berou své povolání jako poslání nikoliv jako nutnost.

13. Ovlivnil proces optimalizace kvalitu pedagogického sboru?

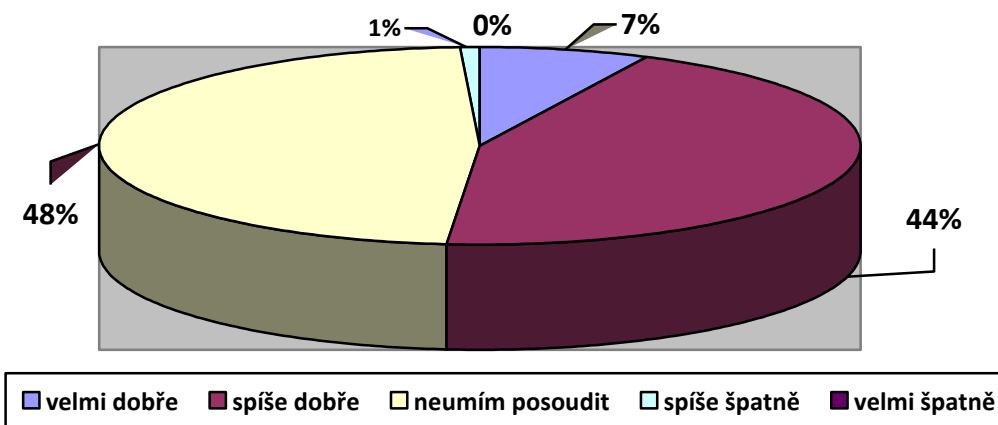
Z grafu vyplývá, že téměř stejný počet respondentů se vyjádřil spíše pozitivně a stejně tak negativně. Více jak polovina nedokázala situaci posoudit.

14. Jak hodnotíte postup zřizovatele v přípravě a průběhu optimalizačního procesu?

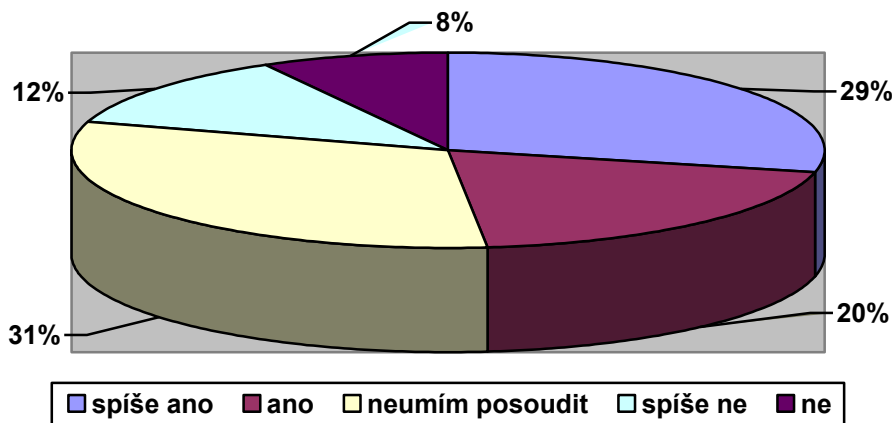
Téměř polovina respondentů se k této otázce vyjádřila záporně. Pouze 12 % ji vidí spíše pozitivně. Ostatní učitelé ji nehodnotí.

15. Jak zvládlo vedení školy optimalizační proces?

Pedagogové se vyjádřili k otázce zvládnutí organizace optimalizace vedením školy z poloviny kladně. Jedno procento hodnotilo zvládnutí spíše negativně, ostatní neuměli situaci posoudit. Sedm procent respondentů hodnotí jako velmi dobře zvládnutý proces.

16. Shledal(a) jste nějaké nedostatky?

Z celkového počtu respondentů shledalo menší, či větší nedostatky 49% učitelů. Nechtělo, či neumělo posoudit situaci 31% a pouze 12 % pedagogů neshledala žádné nedostatky.

Analýza souboru dotazníků přinesla zajímavé výsledky. Potvrdila předpoklad, že respondenti jsou z velké části nespokojeni s ekonomickou situací ve školství. Ovšem hodnotí-li optimalizační proces, vyjadřují se spíše negativně. O změnách se hovoří dlouho, a když nastanou, proběhnou pouze administrativně.

Dále z analýzy vyplývá, že učitelé hodnotili negativně převážně otázku osobního

pocitu či křivdy. Pracovní nasazení berou jako samozřejmost, své povolání jako poslání.

Z dotazníku se ukázalo, že pedagogové se k procesu změn v síti škol staví spíše negativně. Optimalizační koncepci neschvalují. Zřizovatel je nepřesvědčil o správnosti svého záměru. Neznamená to však, že nechápou nutnost upravit síť středních škol v Libereckém kraji.

Pravděpodobně by bylo zajímavé dotazník rozšířit o další otázky, nebo otázky blíže specifikovat. Vyčkat na dokončení plánovaných změn v síti SŠ LK nelze. Z důvodu nedostatku finančních prostředků minimálně v regionu Liberecka a Turnovska

4 Vlastní návrh

Obecně je třeba říci, že přístupů k optimalizaci může být velmi mnoho. V zásadě se pohybují od přísné regulace počtu škol, vyučovaných oborů a jejich kapacit, počtu tříd atd. na straně jedné až po úplné rozvolnění systému a samovolného vývoje vzdělávací soustavy. Zkušenosti z posledních dvaceti let ukazují, že ani jeden z krajních případů není ideální.

Přísně regulační způsob vede k omezení autonomie škol, rozhodovací pravomoci managementu škol a k sociálním pnutím mezi pedagogy a přeneseně potom mezi rodiči a žáky (to potvrzují výsledky dotazníkového šetření a veřejný ohlas na již realizované změny v Libereckém i Ústeckém kraji). Je třeba také počítat s tím, že změny připravované úředníky zřizovatelů, případně najatými externími odbornými firmami, pokud možno podle objektivních kritérií, pak projdou diskusí na politické úrovni zřizovatele, kde v každém případě rozhodují i jiná kritéria, než odborná. Pokud jsou tato politická kritéria vedena snahou o zachování veřejného prospěchu, je to v pořádku, nicméně do rozhodování politických reprezentací kraje se promítají i snaha o to být volitelný v dalším období, vlastní přesvědčení apod. Do samotného procesu rozhodování připočteme relativně velmi krátkou dobu čtyřletého volebního období. Při střídání reprezentací jsou tak lidé zodpovědní za resort vzdělávání nuceni ke spěchu, protože na přípravu reorganizace sítě mají jeden rok, na projednání druhý, s blížícími se volbami je jakákoliv další snaha o zásadní změny, které vzdělávací soustava rozhodně potřebuje, v podstatě marná. Výsledkem je, že optimalizační návrhy nejsou dostatečně vysvětleny, projednány a diskutovány. To je nakonec patrné i z dotazníkového šetření, kdy obecně nutné změny ve vzdělávací soustavě, které jednoznačně vedou k vyšším sociálním jistotám pracovníků, nejsou v podstatě vůbec akceptovány.

Na základě analýz předcházejících optimalizačních snah a vyhodnocení dotazníků se ukazuje i tato možnost, kterou předkládám jako alternativní návrh.

Proces optimalizace by měl být veden podle následujících pravidel

1. Důsledně realizovat optimalizaci není v rámci jednoho volebního období možné. Je zřejmé, že spěch vede k nesystémovým řešením, polovičatým řešením, která byť i schválena, nejsou potom následující politickou reprezentací vůbec realizována. Takových případů v případě Libereckého kraje nastalo několik. Bylo by proto rozumné rozložit tento proces minimálně do dvou volebních období, kdy první čtyři roky by byly věnovány důkladné přípravě a analýze dat a formulaci základních

principů optimalizace na území kraje. V případě Libereckého kraje je třeba si odpovědět na několik základních otázek

- a) Bude kraj optimalizovat síť uměleckoprůmyslových škol a nebo ji zanechá jako nedotknutelnou?
- b) Bude kraj upravovat strukturu sportovních gymnázií a nebo obě gymnázia bude dál provozovat?
- c) Provede kraj redukci víceletých gymnázií anebo bude nadále provozovat stávající síť toho typu škol?
- d) Provede kraj omezení všeobecně vzdělávacích oborů (čtyřletá gymnázia a lycea) a pokud ano, jaké procento populace bude do tohoto typu studia vstupovat?
- e) Provede kraj administrativní redukci maturitních oborů anebo zvolí jinou cestu regulace těchto oborů, a pokud ano, jaké procento populace postoupí na maturitní obory?

Tyto a možná i jiné otázky je třeba široce diskutovat na politické úrovni (pochopitelně obecně bez jmenovitého určení škol, kterých by se tato opatření mělo týkat). Stejnou diskusi je třeba rozvinout na úrovni pedagogické i nepedagogické veřejnosti. Dlouhodobá veřejná diskuse na toto téma je nezbytná a jak je vidno, podcenily ji všechny tři dosavadní politické reprezentace Libereckého kraje. Metody, jak vést takovou diskusi, jsou obecně známy a jsou s úspěchem používány ve strategickém plánování, v rámci schvalování strategických záměrů města a obcí, při formulaci územních plánů, pravidel pro čerpání evropských strukturálních fondů a podobně.

Ruku v ruce s tímto procesem musí jít důkladná příprava a osvěta managementů škol. Není možné, aby současně zřizovatel byl v rámci optimalizace hodnocen negativně a vedení škol naopak pozitivně (výsledky dotazníkového šetření). To svědčí o špatné informovanosti managementu škol, nízké úrovně přirozené loajality ředitelů vůči zřizovatelům atd.

2. Neprovádět v rámci kraje a obce některá systémová řešení spadající do kompetence státu

Z tohoto pohledu se jeví jako chybný krok návrh regulace víceletých gymnázií. Přestože je tento krok v souladu se strategickými dokumenty České republiky, ani stát nenašel dostatek odvahy a energie jej realizovat. Je proto bláhové se domnívat, že to bude možné na území kraje.

Samotný proces optimalizace tak v počátku a zcela zbytečně získá celou řadu oponentů a je ve svých důsledcích pro představitele optimalizačních snah likvidační.

3. Nenavrhovat příliš podrobná optimalizační opatření

Podrobná regulace sítě škol je nevhodná, veřejné vyhlášení regulace maturitních oborů na úkor učňovských je strategickou chybou. Celá demokratická Evropa je vedena snahou dát co nejširšímu procentu populace vyšší vzdělání, toto je veřejné prohlášení v opačném smyslu. Je to negativní informace pro investory, je to signál odstartování cesty vedoucí od ekonomiky vysokých technologií a inovací k montovnám Evropy a ke zpracovatelskému průmyslu. Vykazuje-li kraj v ekonomice nízké procento zastoupení výše kvalifikovaných oborů, nesmí být úkolem vzdělávání tento trend podporovat, ale naopak cíleným působením na populaci tento negativní trend změnit. Je chybou zaměřovat nedostatek kvalifikovaných pracovních sil za návrat k tradičním učňovským oborům. Zaměstnavatelé požadují pracovníka s odbornými kompetencemi podpořenými znalostí jazyků, informačních a komunikačních technologií, loajalitou k firmě, ochotou se dále vzdělávat apod. Takový výstupní profil žáka se spíše blíží maturantovi.

4. Do procesu optimalizace zapojit ředitele

Tento princip souvisí s předcházejícím problémem. Přílišná regulace vede k pasivitě ředitelů škol a k degeneraci vzdělávacího systému. V rámci úpravy sítě je třeba vytvářet přirozená a dostatečně velká seskupení škol. Ukazuje se, že proklamovaná střední velikost školy o cca 400 žácích není pro strategické plánování dostatečná. Pokud by se kraji podařilo soustředit významně větší koncentrace vzdělávání pod jednu instituci, je potom zbytečná vnější regulace počtu tříd a oborů. Taková škola si totiž provede regulaci sama s ohledem na místní potřeby, požadavky intelektuální schopnosti žáků.

Kraj potom formulací základních strategických dokumentů, kde doporučí rozmístění některých odborností v určitých oblastech kraje, zamezí pouze negativnímu vybočení jednotlivých škol v případě, že rozhodnutí managementu školy nebude zcela v souladu s potřebami zřizovatele. V nižším počtu škol bude možné tento proces nenásilně regulovat. Takovým nástrojem jsou Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy krajů.

5. Nепopulární opatření je třeba podpořit pozitivní kampaní a cíleně formulovanou osvětou

Je zcela nezbytné některé kroky kraje mediálně podpořit méně tradičními metodami oslovování veřejnosti. Mezi takové snahy patřila kampaň Libereckého kraje na podporu odborného vzdělávání TECHYes, kdy se po částečně realizované optimalizaci podařilo veřejnosti některé kroky dodatečně obhájit. Je záhadou, proč se tento nástroj nevyužívá také v současné době.

Podobně lze pozitivně oslovovat žáky a jejich rodiče i v rámci dalších akcí typu Perličky českého řemesla (festival řemeslných oborů realizovaných na školách Libereckého kraje),

Den pro dívky (kampaň zaměřená na začleňování dívek do technických oborů)

Den pro kluky (kampaň propagující účast chlapců ve studiu oborů tradičních spíše pro děvčata – zdravotnické, pedagogické a sociální obory).

Závěr

Téma bakalářské práce „Optimalizace sítě škol v daném regionu jako důsledek demografického vývoje“, je možno zpracovat v několika rovinách. Např. vyhodnocovat již proběhlé optimalizační kroky z pohledu optimálního uspořádání vedoucího k regulaci sítě středních škol, oborů, tříd, počínaje analýzou současného stavu vzdělávací nabídky v kraji, po návrh oborového uspořádání konče. Je možné se také zamyslet nad obecnějšími pravidly naplánování jednotlivých kroků směřujících k vytvoření a prosazení uceleného a optimálního možného řešení dostupné a efektivní vzdělávací nabídky regionu Libereckého kraje, protože prosazování záměru je prvním terčem kritiky.

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení optimalizačních kroků, které byly schváleny zastupiteli Libereckého kraje na dunovém zasedání r. 2007 na základě „Záměru změn ve vzdělávací nabídce středních škol Libereckého kraje“ a zjistit, zda a v jakém rozsahu bylo těchto úkolů dosaženo. Hlavní cíl jsem doplnila o navržení základních pravidel vedoucích k vytvoření a prosazení optimální, vyvážené, flexibilní a efektivní sítě středních škol. Důvodem byly v první řadě výsledky dotazníkového šetření ze srpna 2010, ze kterých vyplývá nespokojenost pedagogů s projednáváním i realizací již zmíněného přijatého optimalizačního záměru a také nesystematické kroky současného zřizovatele při řešení nové intence optimalizačního záměru redukce sítě středních škol. Tím jsem podtrhla nutnost nepodceňovat přípravu, zvažovat veškeré důsledky rozhodnutí (např. rušení sklářských škol), pracovat ve výhledu dlouhodobého horizontu a spolupracovat se všemi aktéry, kterých se problematika týká.

Bakalářská práce byla rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se skládá ze dvou kapitol, pět subkapitol a osmnáct subsubkapitol. V první

kapitole se seznámíme se základními pojmy, které souvisí s tématem bakalářské práce, vývojem školství od doby Marie Terezie po současnost. Je zde uvedena charakteristika Ústeckého a Libereckého kraje, včetně vzdělávací soustavy. Praktická část se skládá ze dvou kapitol, třech subkapitol a osmi subsubkapitol. V první kapitole praktické části je provedena analýza úkolů z přijatého a schváleného dokumentu „Záměru změn ve vzdělávací nabídce středních škol Libereckého kraje“ a součet jejich provedení. Současně je zde vyhodnoceno dotazníkového šetření směřované pedagogům středních škol, kterých se optimalizační záměr týkal. Výsledky ovšem ukazují na mnohem širší pohled problému. Představy zřizovatele a statutárních zástupců, kterým byly zákonem dány do rukou určité pravomoci rozhodování, spolu téměř nekorespondují. (vyjádření pedagogů také ne). Proto je potřeba se nad jednotlivými kroky zamyslet, stanovit pravidla, jak pro politiky, úředníky, tak pro pedagogy a veřejnost. K tomuto cíli vedla druhá část praktického úseku, která tvoří návrh již zmíněných základních pravidel vedoucích k vytvoření a prosazení optimální sítě vzdělávací nabídky Libereckého kraje.

Bakalářská práce by mohla posloužit minimálně jako podklad pro diskuzi se zainteresovanými stranami politických zástupců regionu, odbornou či laickou veřejností, která by mohla vést k přijetí saturovaných řešení.

Seznam použité literatury

1. BOHÁČ, A., CACH, J., ČERNOHORSKÝ, Z., *Dějiny školství v Československu 1945-1975*, I. Díl. vyd. Praha, Univerzita Karlova 1982. s4. ISBN neuvedeno.
2. CIGÁNEK, R. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*, vyd. Praha: Vydavatelství Univerzity Karlovy 2009. 17s. ISBN 978-80-246-1611-7.
3. MORKENS, F. *Kapitoly o školství, o ministerstvu a jeho představitelích: období let 1840 – 2001* . Vyd. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2002. s 55. ISBN 80-901461-9-8
4. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. vyd. 4., Praha: Portál, 2003, 298-299s. ISBN 80-7178-772-8.
5. VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., *Pedagogika pro učitele, 2.*, rozšířené a aktualizované vydání, (eds.), vyd. Garnada Publishing 2011. 86s. ISBN 978-80-247-3357-9.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Ústeckého kraje 2008

Program optimalizace sítě středních a vyšších odborných škol a školských zařízení, schváleného ministrem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. 3. 1997

Přechod absolventů středních škol do praxe a jejich uplatnění – SOŠ I. Etapa,

[online]. Dostupné na WWW:

<http://www.infoabsolvent.cz/Tisk/Tisk.aspx?KodStranky=5.3.05&Stranka=~//TematickyKatalog/SStranka.aspx>

System vzdělávání v ČR [online], cit [2010-12-15]. Dostupné na WWW: http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/sys_vzdel_v_zahranici/system_vzdelavania_C_R_cesky

WIKIPEDIE: Otevřená encyklopedie: Nezaměstnanost [online]. c2010 [cit. 2010-10-22]. Dostupné z WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kurikulum>>

WIKIPEDIE: Otevřená encyklopedie: Nezaměstnanost [online]. c2010 [cit. 2010-10-16]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>>

Zdroj: ČSÚ, Nezaměstnanost v LK 31. 1. 2011, dostupné na WWW:

http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/110210_nezamestnanost

Výroční zpráva o stavu vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2007

Výroční zpráva o stavu vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008

Záměr změn vzdělávací soustavy Libereckého kraje, Liberec, 2007

Zprávy o národní politice ve vzdělávání Česká republika., In: Středisko vzdělávací politiky. Pedagogická fakulta. Univerzita Karlova. Praha: Ústav pro formace ve vzdělávání, 1996. S3 ISBN 80-211-0215-2.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Demografický vývoj dle regionů Libereckého kraje do r. 2009

Příloha č. 2: Míra nezaměstnanosti absolventů v Libereckém kraji dle oborů vzdělávání – porovnání s ČR

Příloha č. 3: Míra nezaměstnanosti absolventů v Ústeckém kraji dle oborů vzdělávání – porovnání s ČR

Příloha č. 4: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

Příloha č. 5: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

Příloha č. 6: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

Příloha č. 7: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

Příloha č. 8: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

Příloha č. 9: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

Příloha č. 10: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

Příloha č. 11: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

Příloha č. 12: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

Příloha č. 13: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

Příloha č. 14: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

Příloha č. 15: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

Příloha č. 16: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 17: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 18: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 19: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

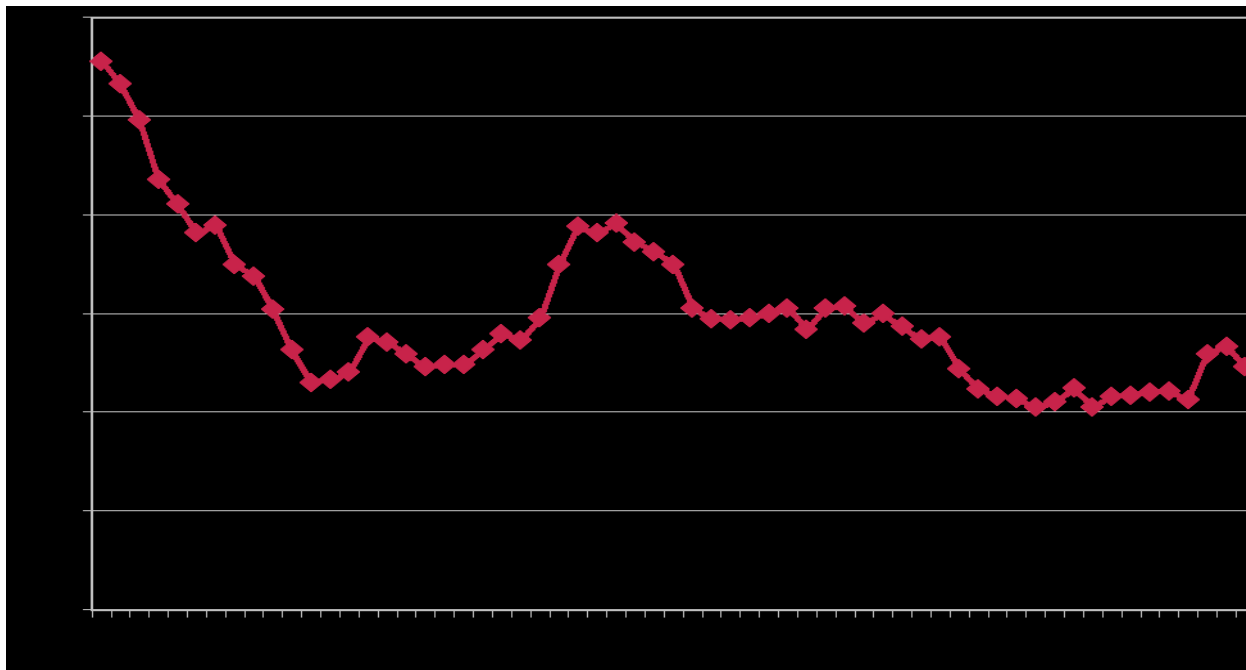
Příloha č. 20: Proběhlá jednání na téma Optimalizace sítě středních škol Libereckého kraje dle Zveřejněného „Záměru změn vzdělávací soustavy Libereckého kraje“:

Příloha č. 21: dotazník vlastní konstrukce

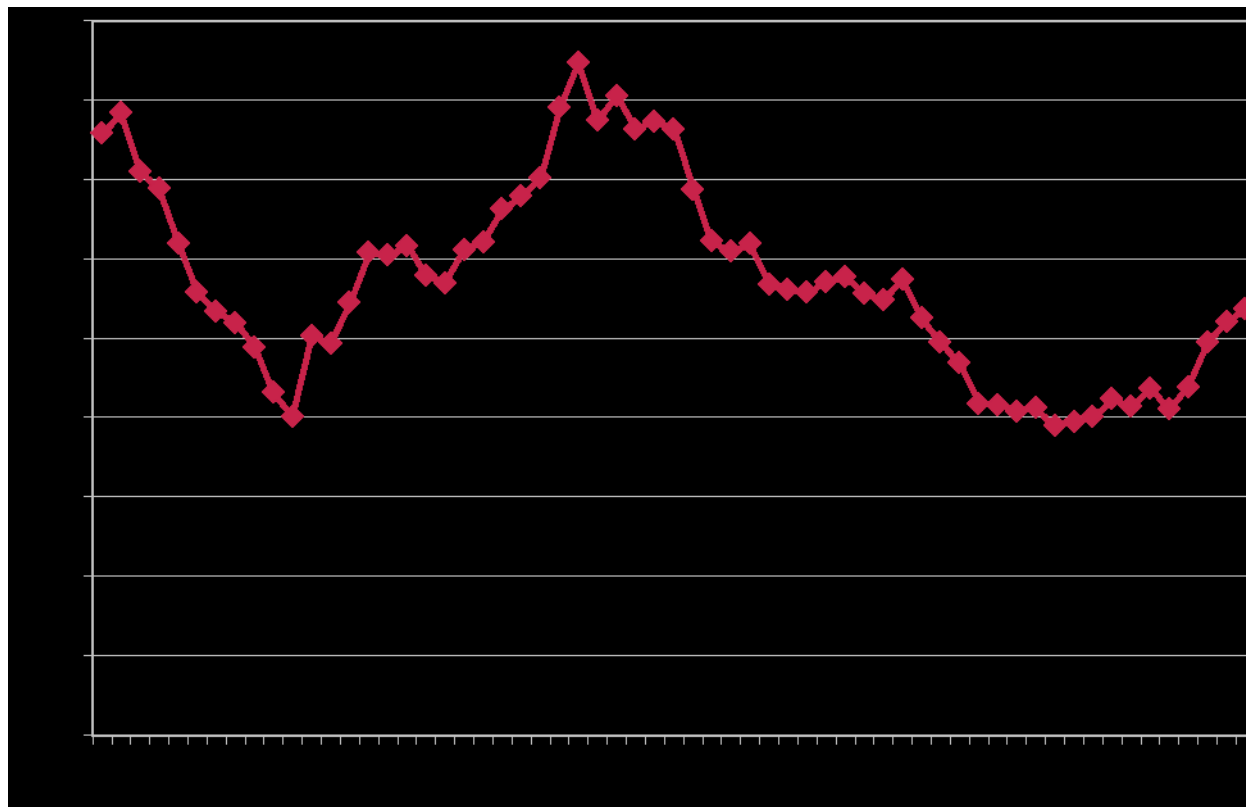
Přílohy:³³

Příloha č. 1: Demografický vývoj dle regionů Libereckého kraje do r. 2009

ČESKÁ LÍPA

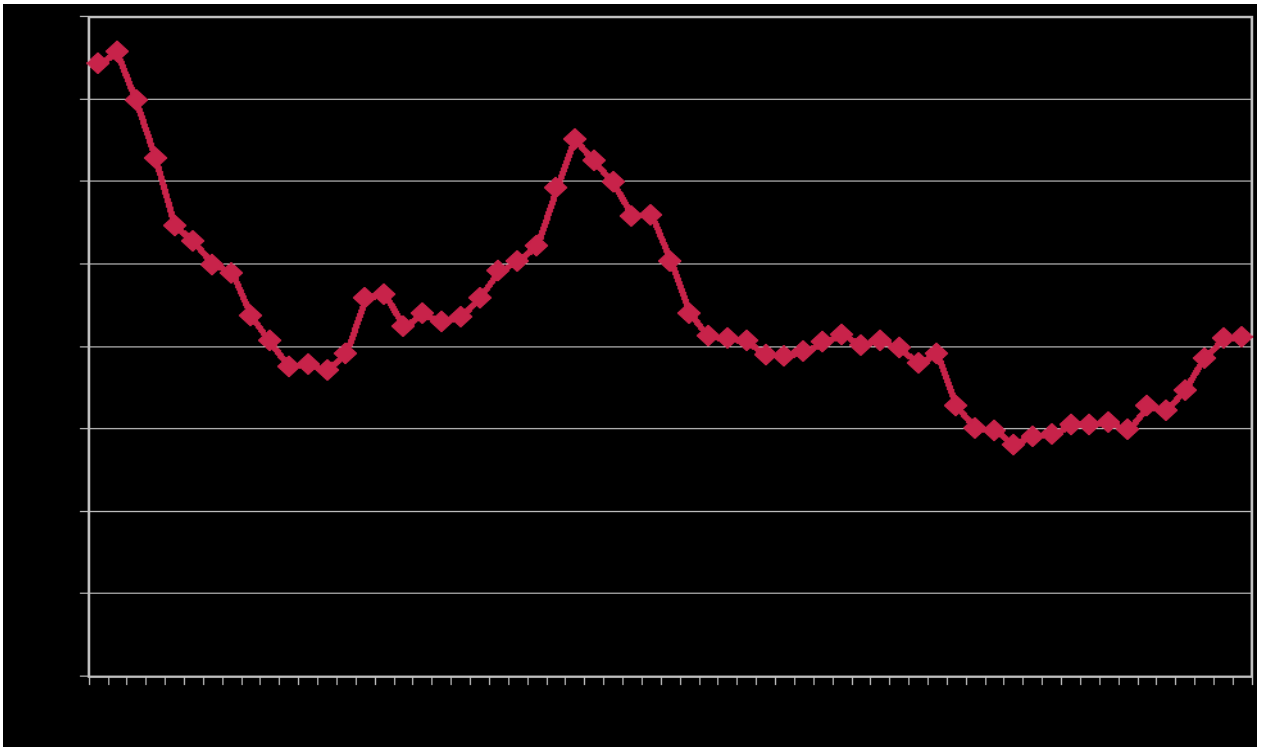

JABLONEC NAD NISOU

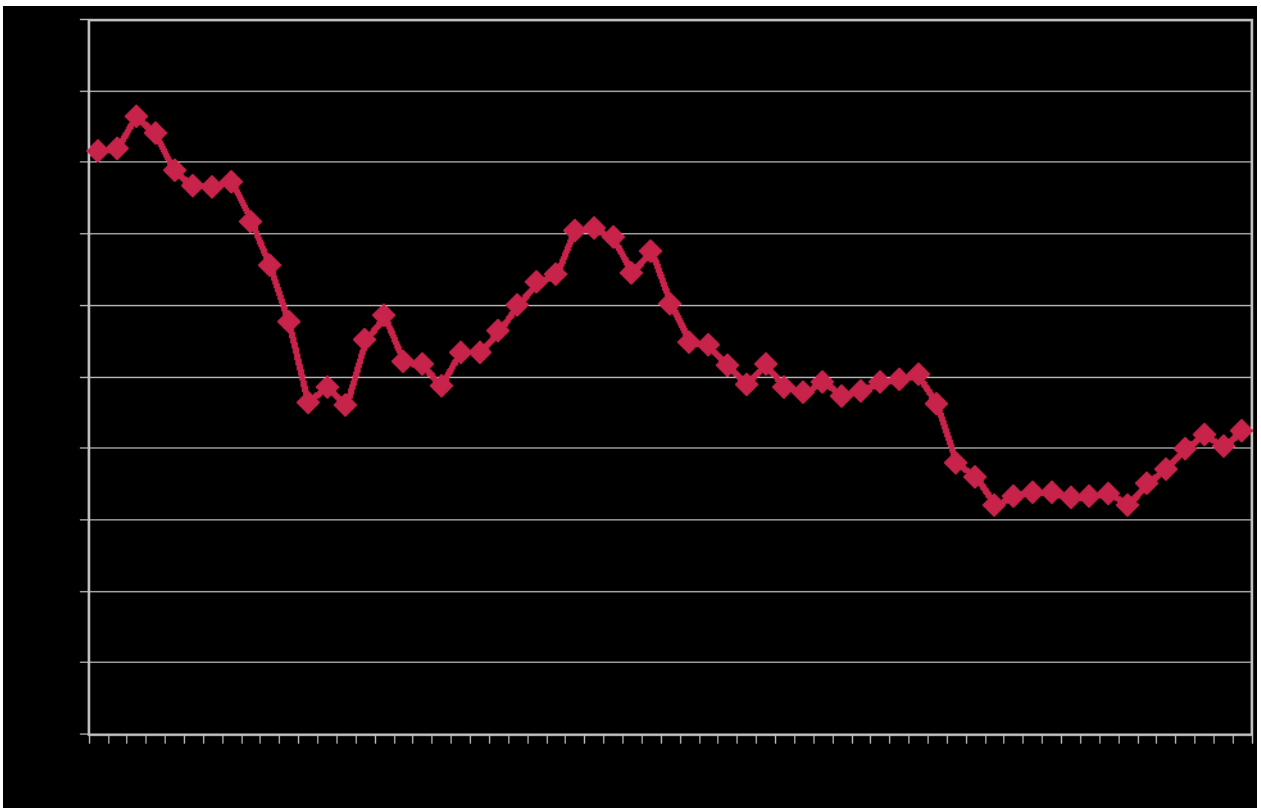

³³ Zdroj Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje

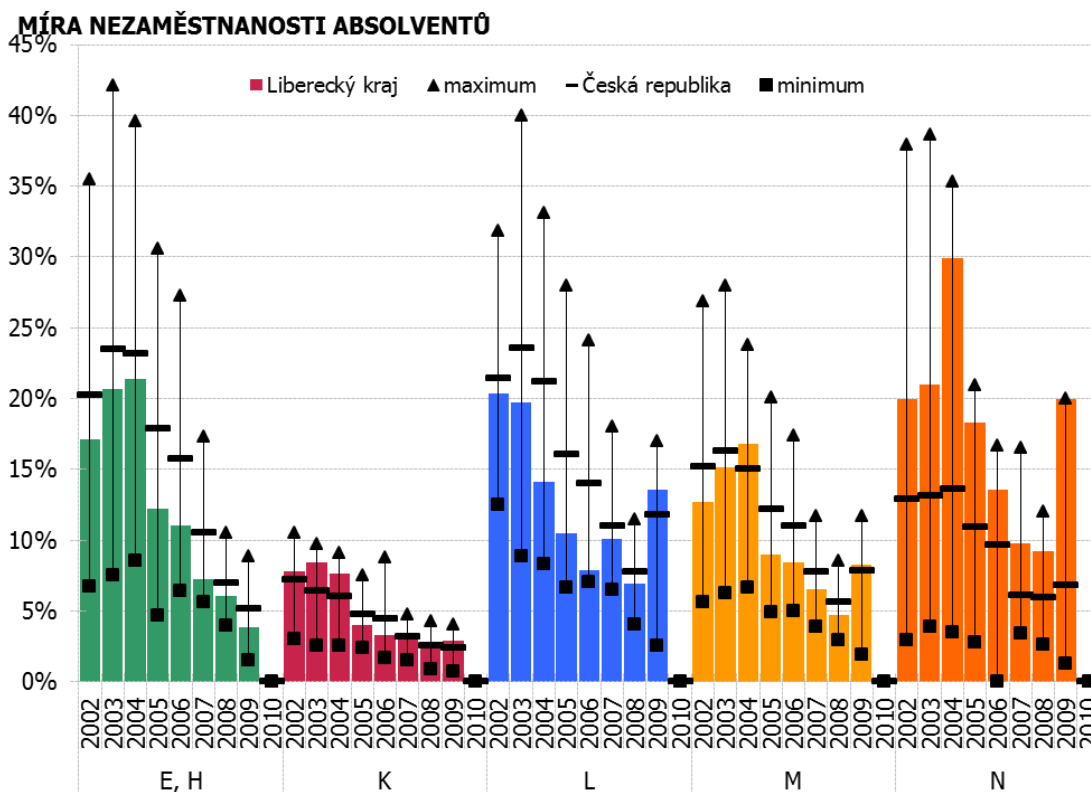
LIBEREC

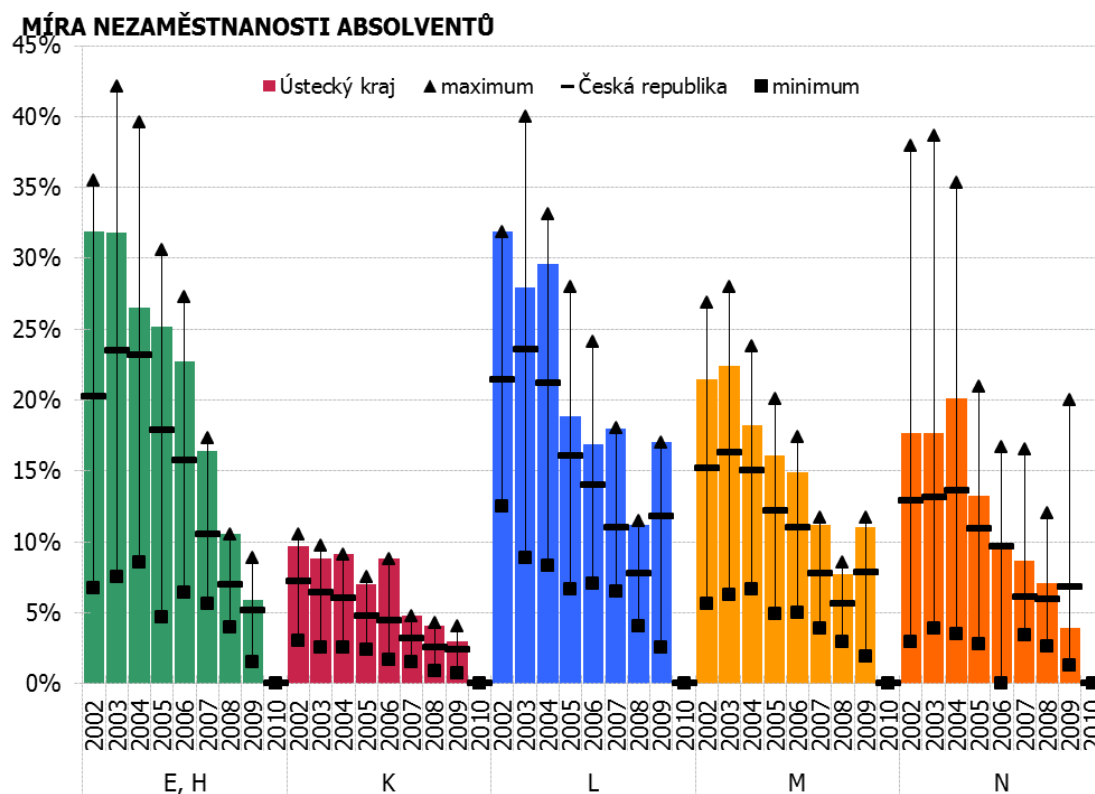
SEMILY

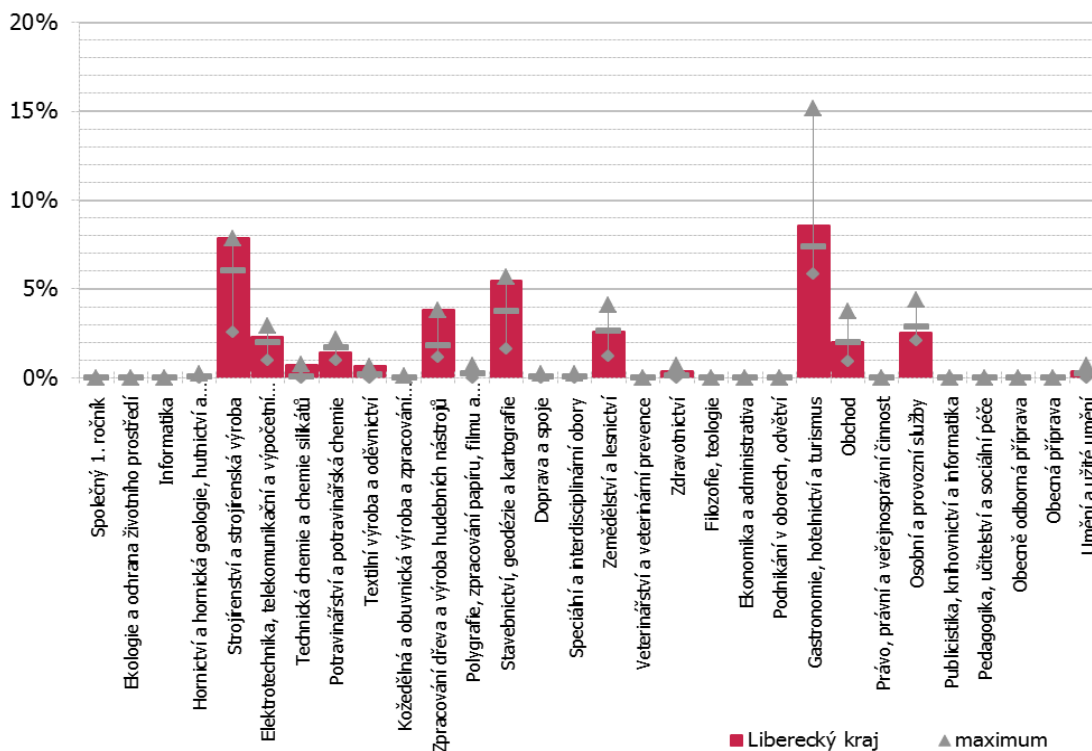
Příloha č. 2: Míra nezaměstnanosti absolventů v Libereckém kraji dle oborů vzdělávání – porovnání s ČR

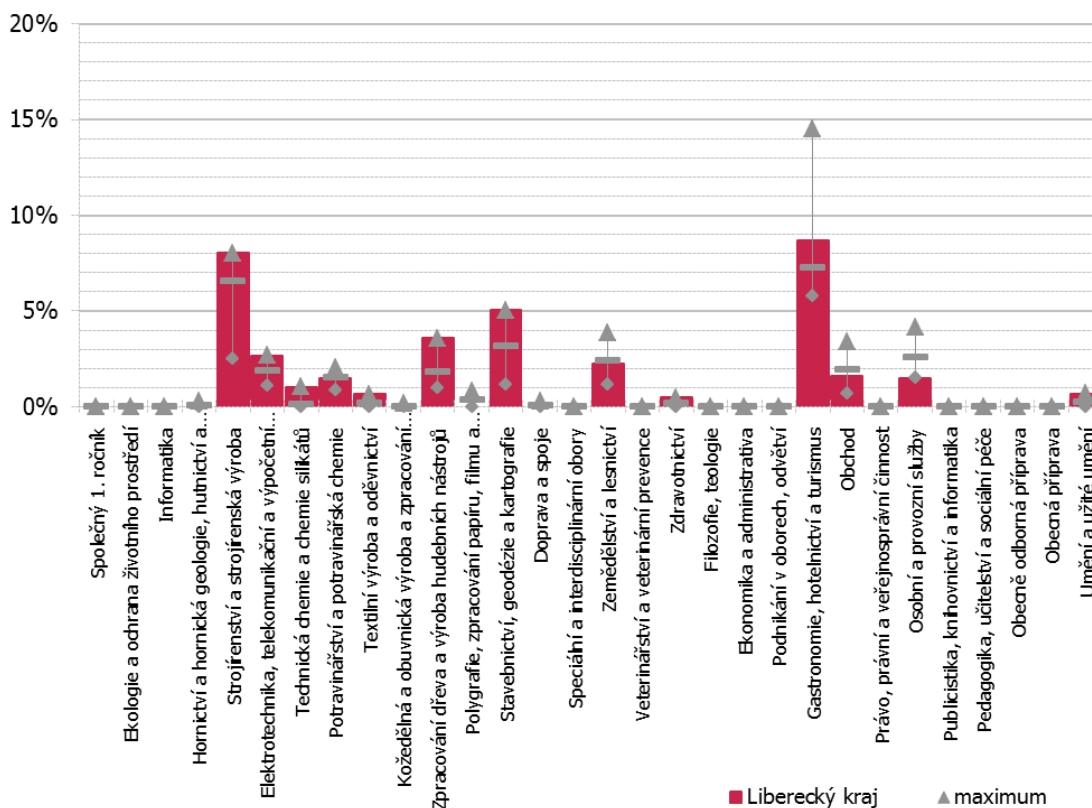
Příloha č. 3: Míra nezaměstnanosti absolventů v Ústeckém kraji dle oborů vzdělávání – porovnání s ČR

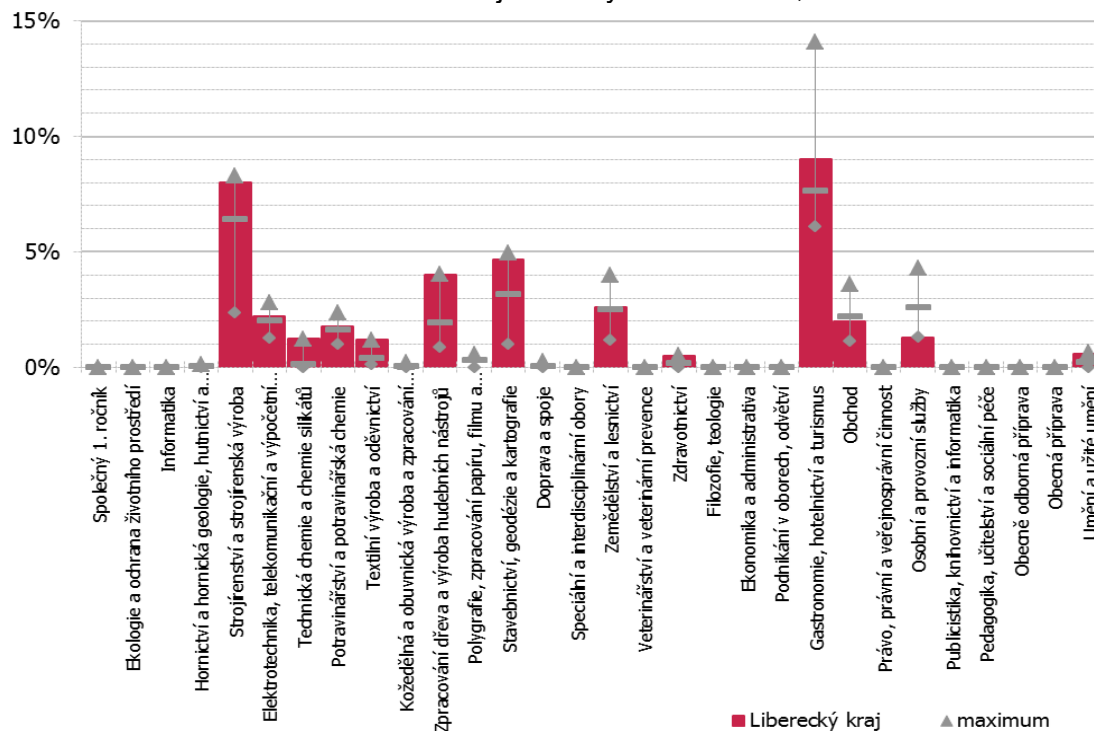
Příloha č. 4: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

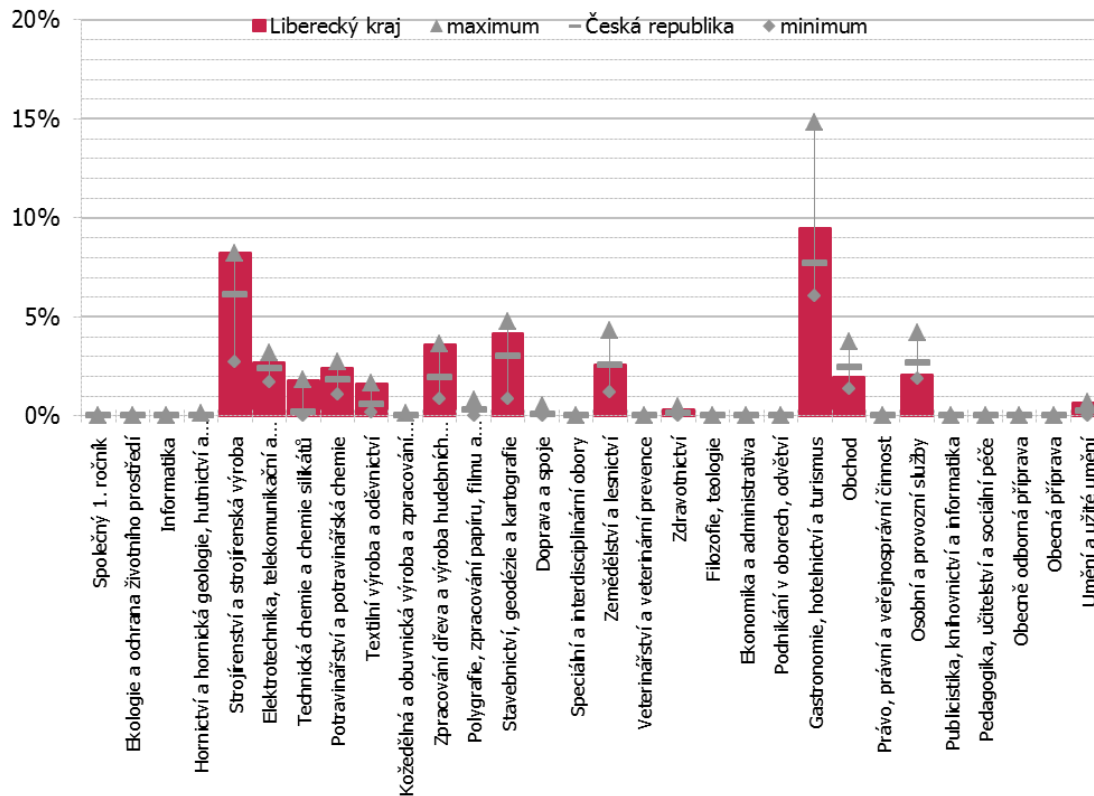
Příloha č. 5: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

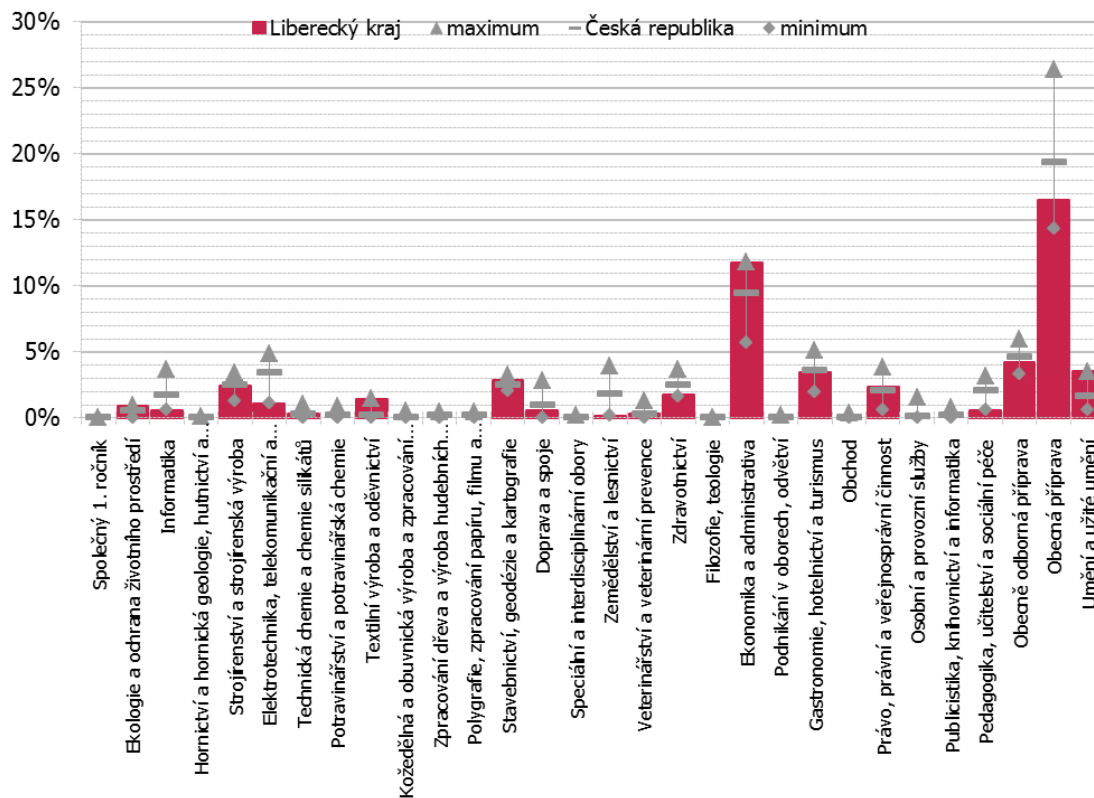
Příloha č. 6: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

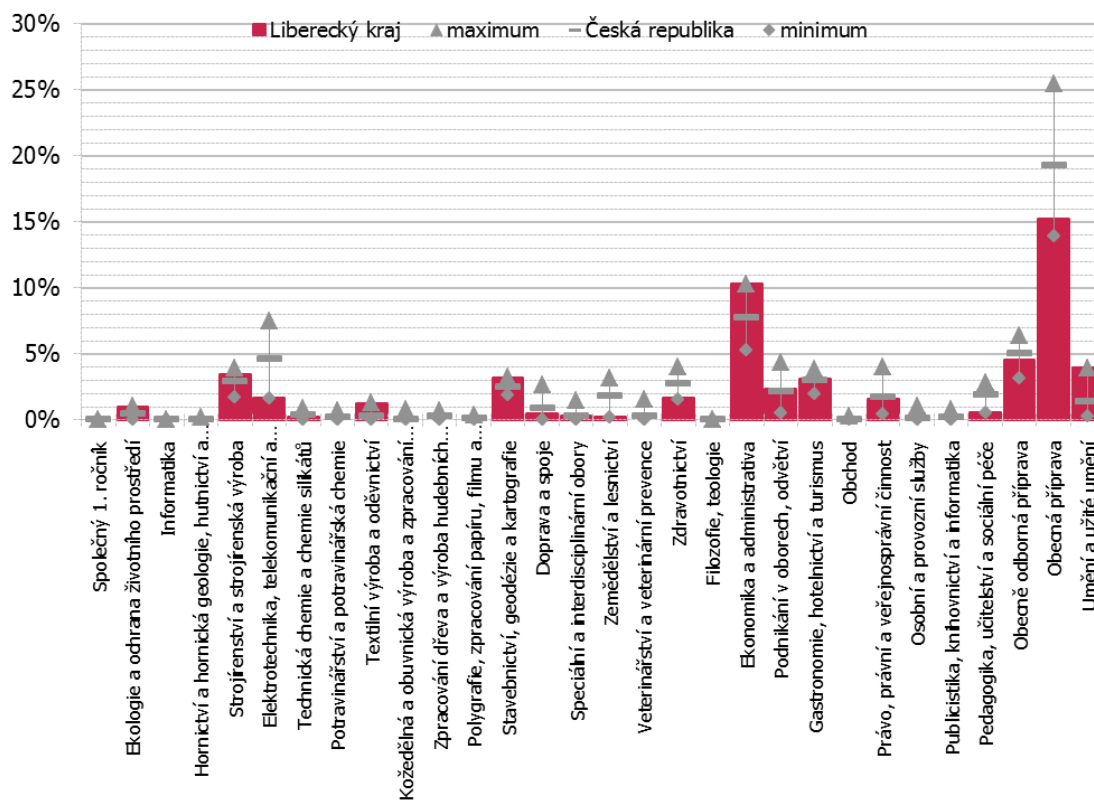
Příloha č. 7: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání E, H

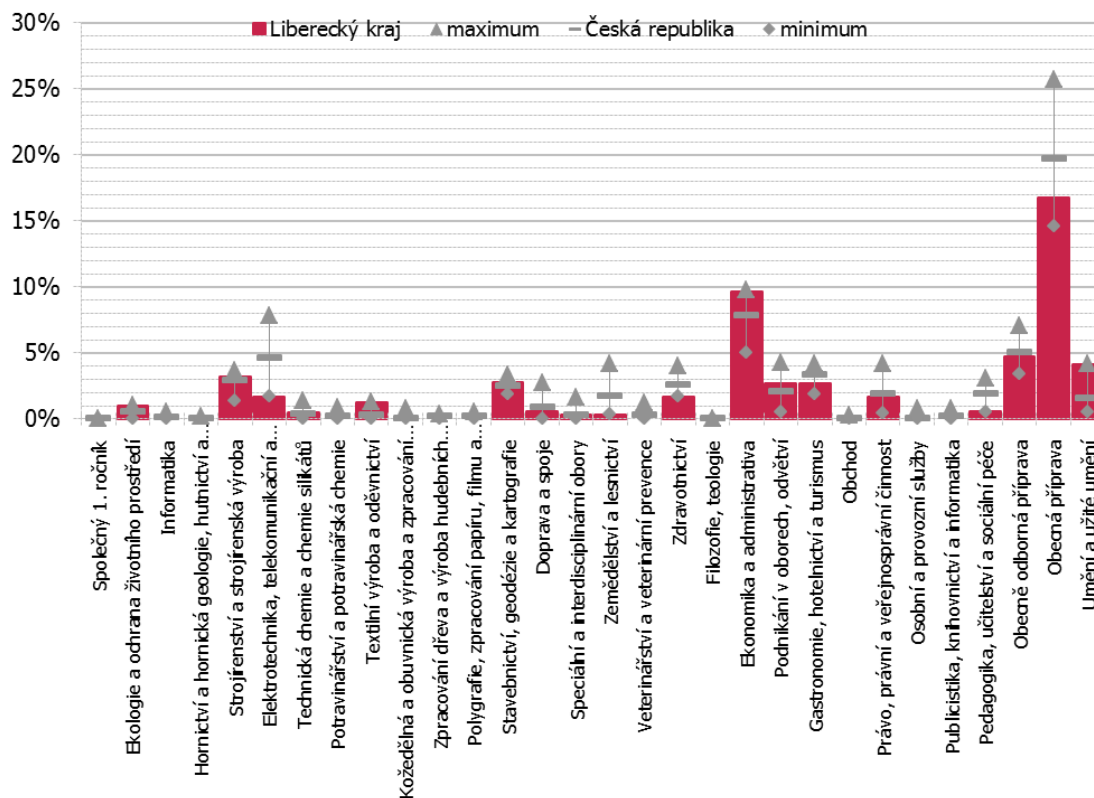
Příloha č. 8: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

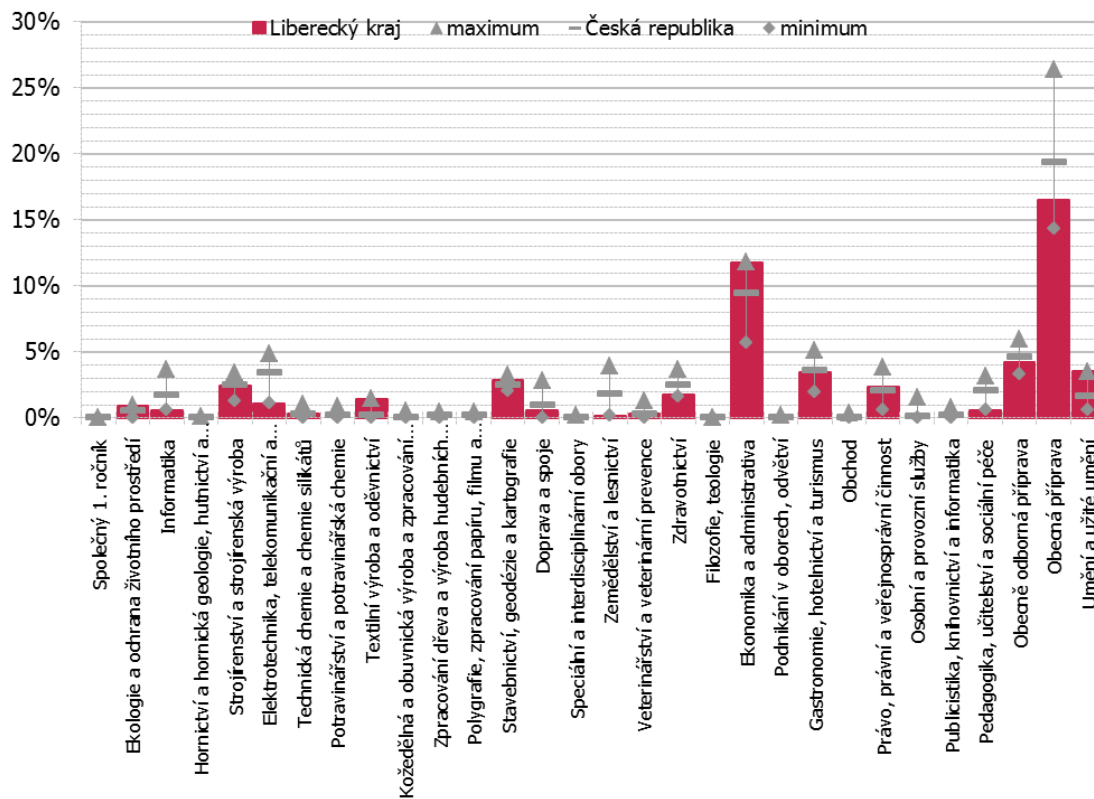
Příloha č. 9: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

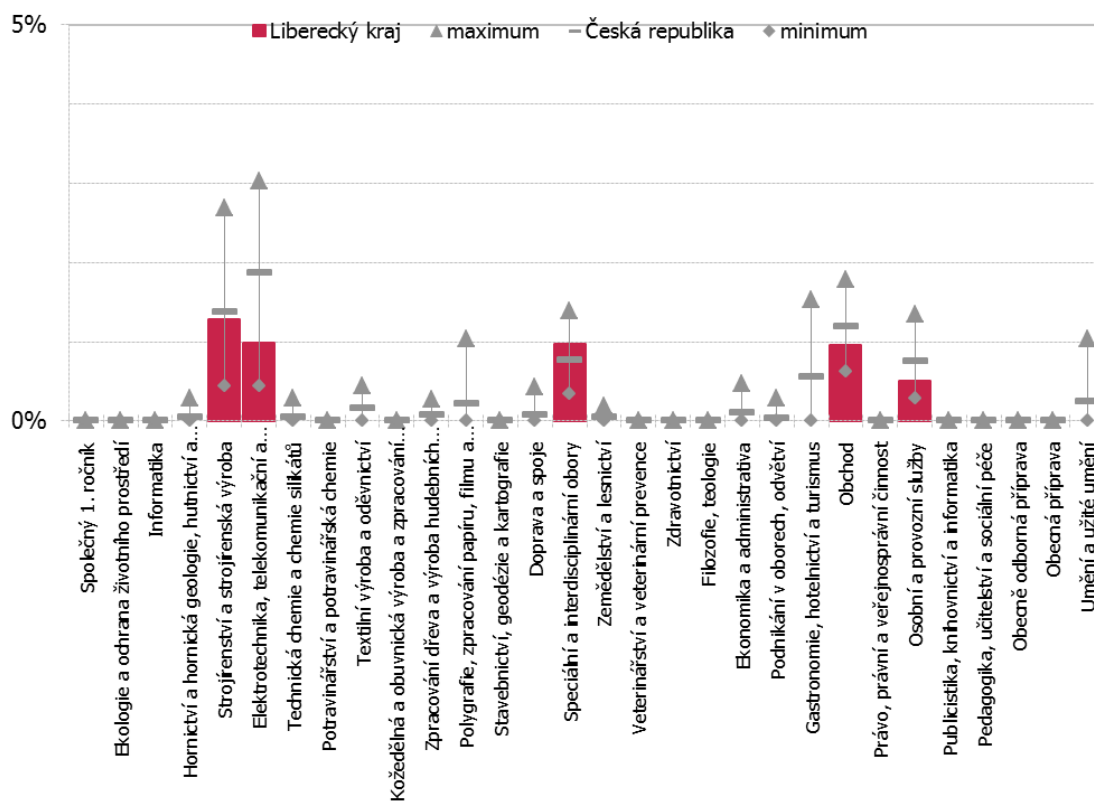
Příloha č. 10: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

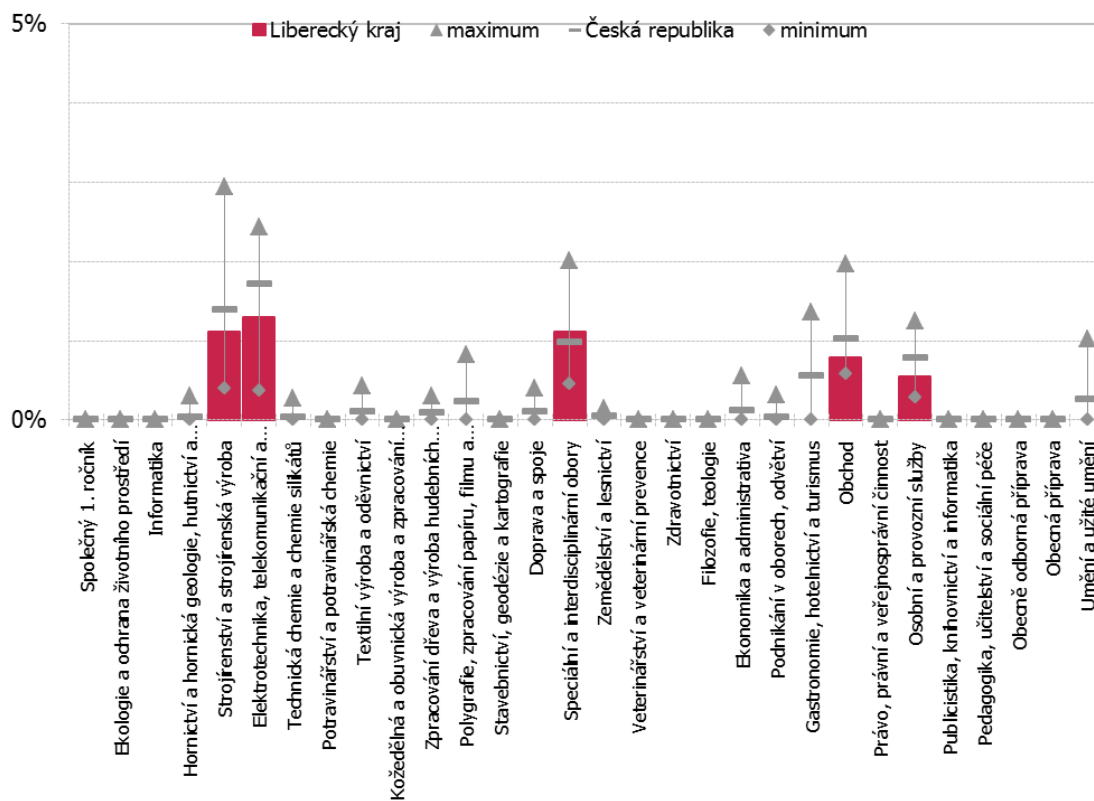
Příloha č. 11: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání K, M

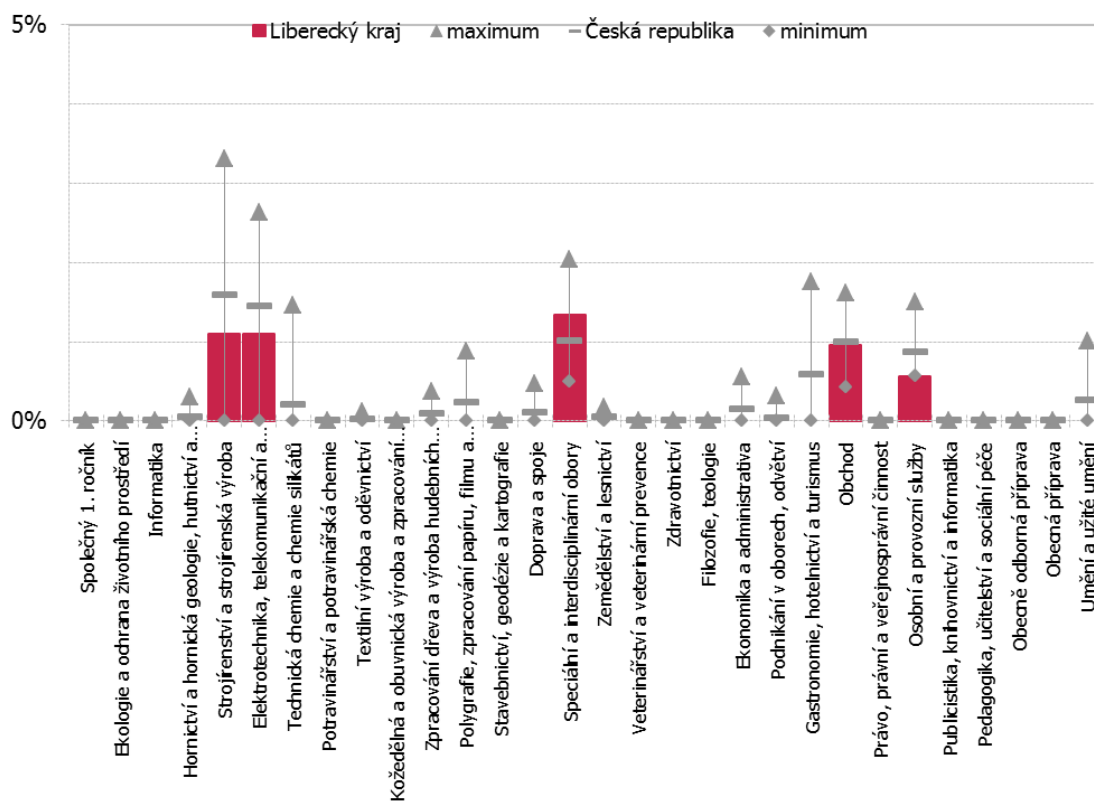
Příloha č. 12: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

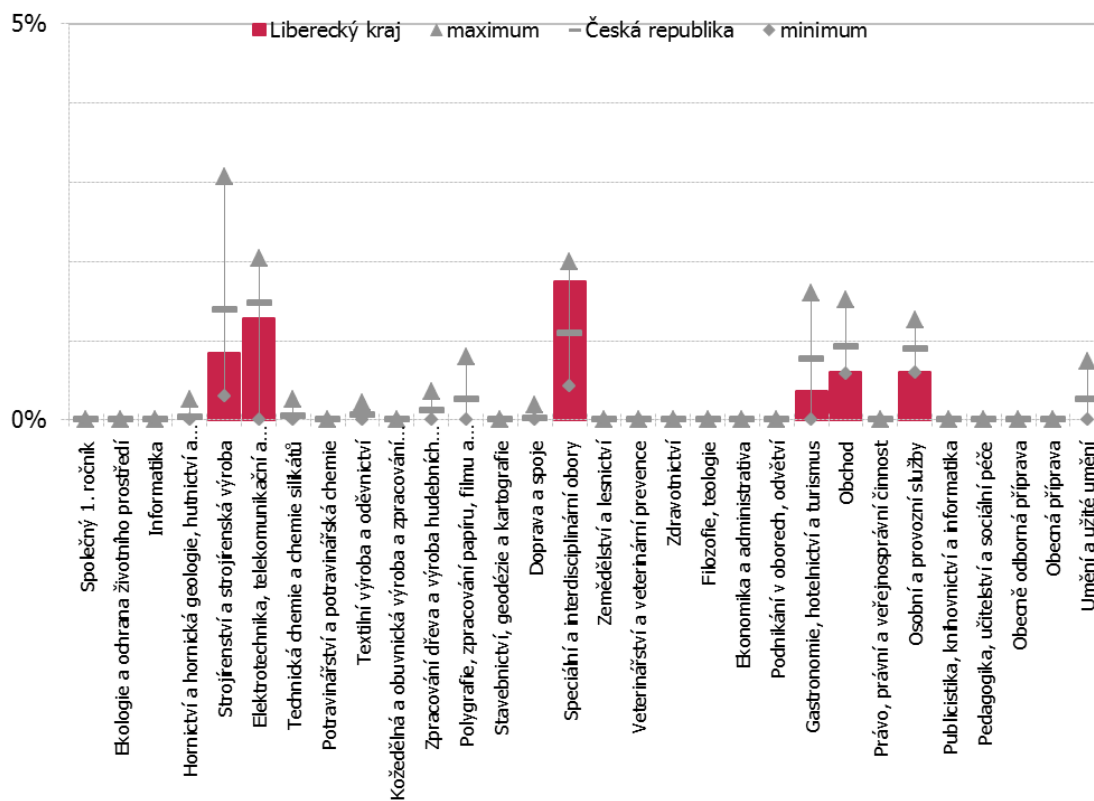
Příloha č. 13: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

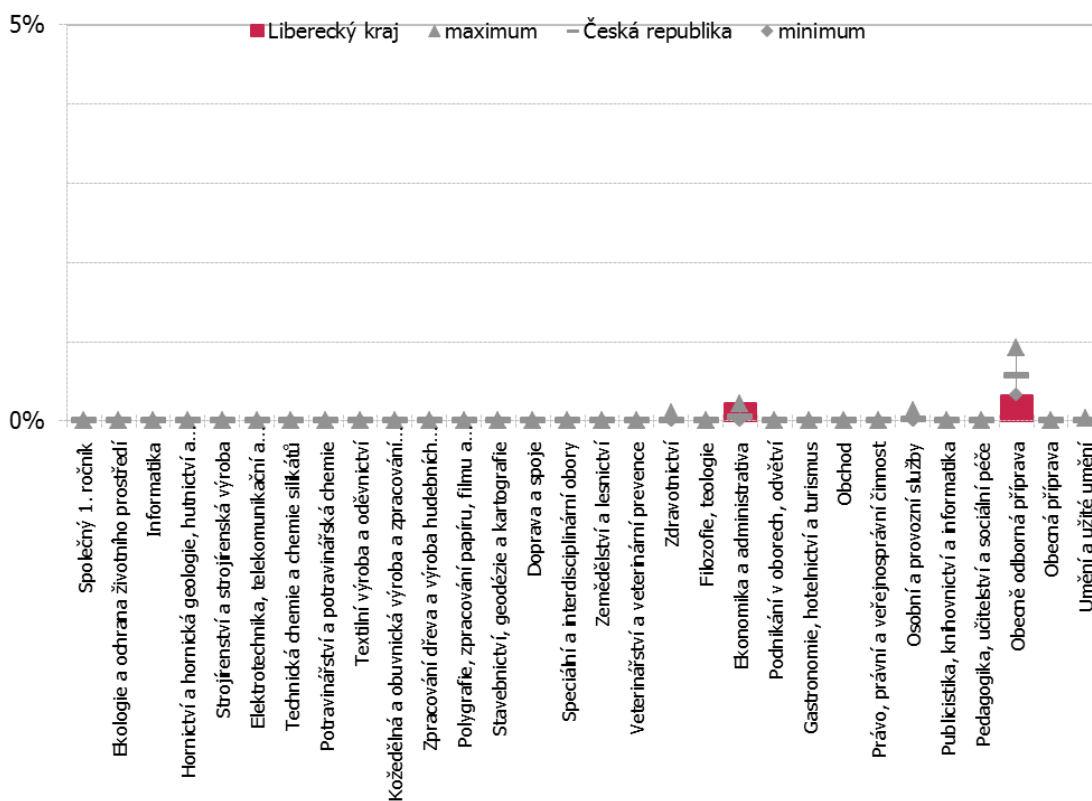
Příloha č. 14: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

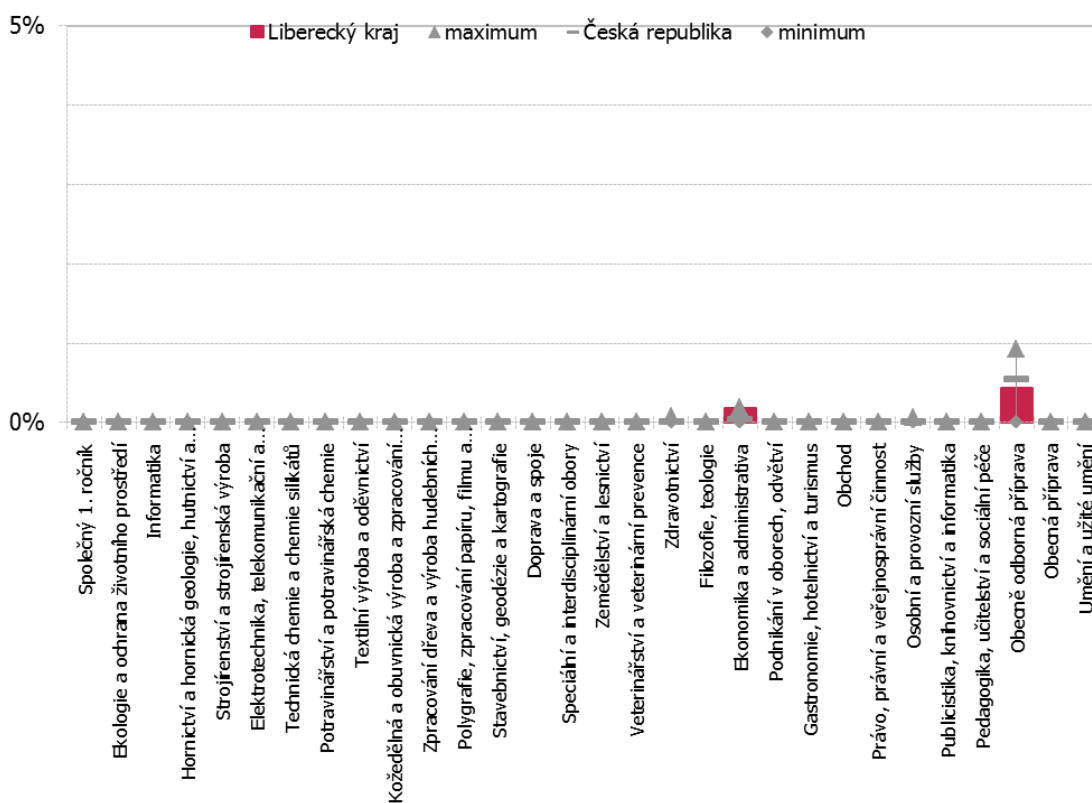
Příloha č. 15: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání L0

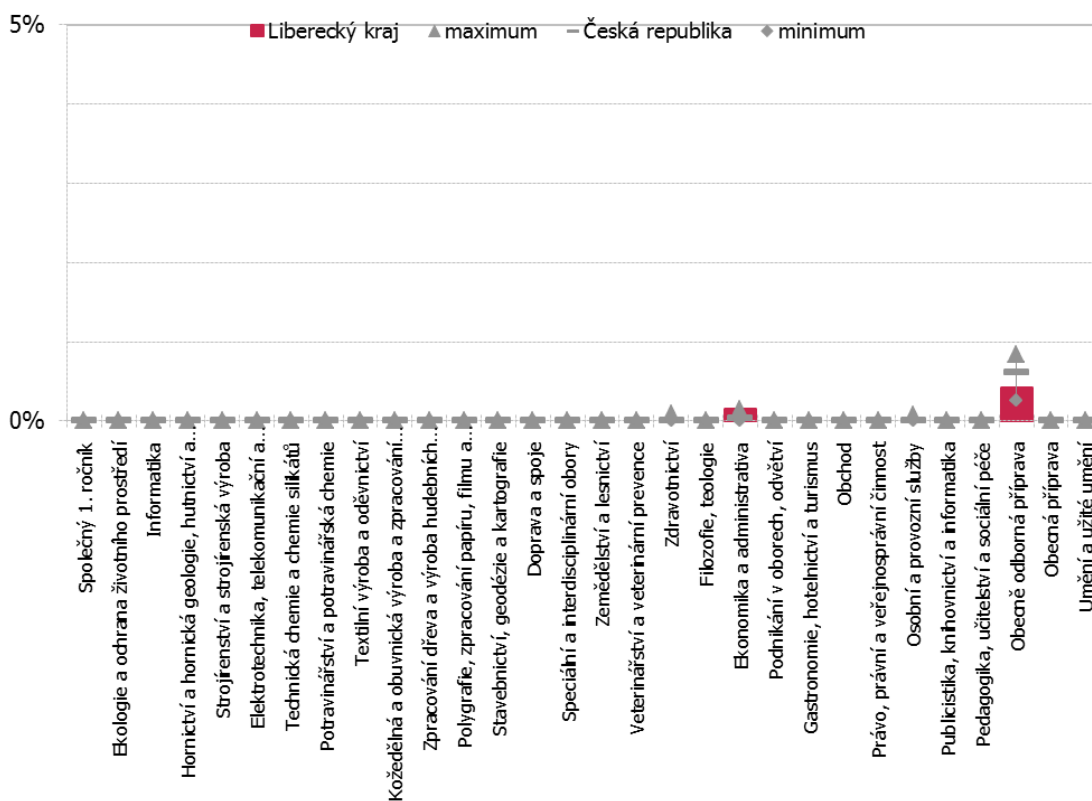
Příloha č. 16: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2006/7 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

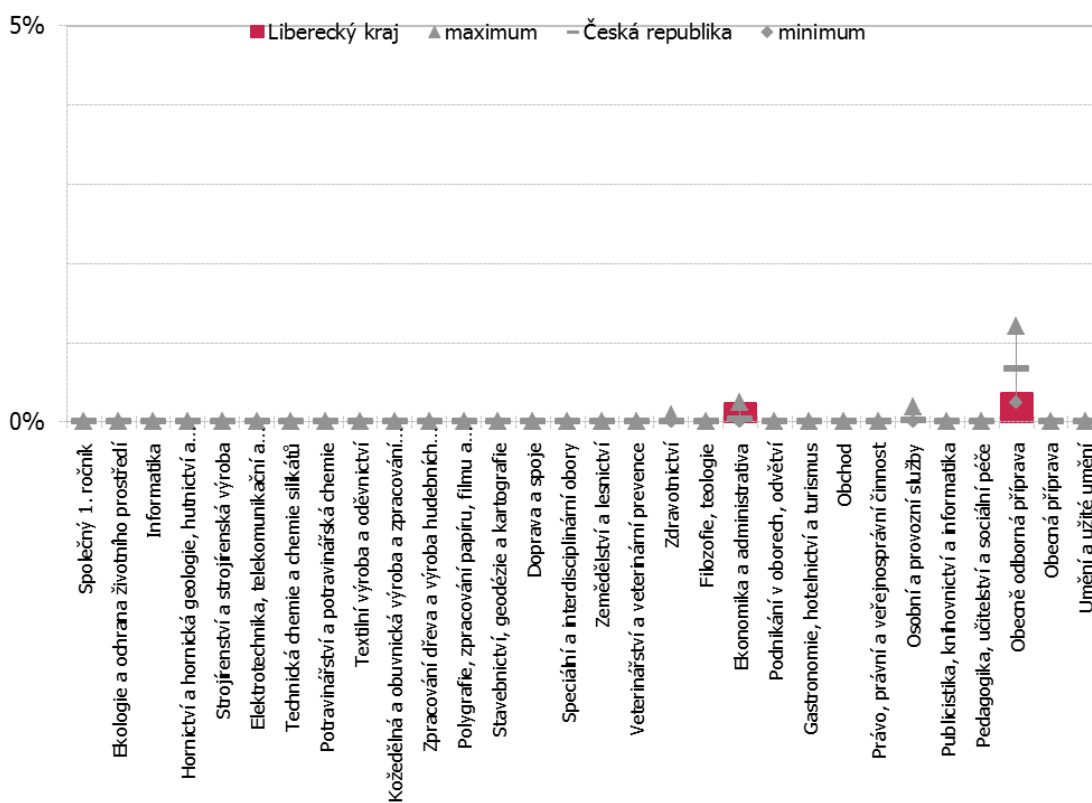
Příloha č. 17: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2007/8 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 18: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2008/9 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 19: ŽÁCI PŘIJATÍ DO 1. ROČNÍKU STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ve školním roce 2009/10 Libereckého kraje - obory vzdělávání J, C, D

Příloha č. 20: Proběhlá jednání na téma Optimalizace sítě středních škol Libereckého kraje dle Zveřejněného „Záměru změn vzdělávací soustavy Libereckého kraje“:

- 7. 2. 2007 Jablonec nad Nisou oblast Jablonecka
- 24. 1. 2007 Česká Lípa oblast Českolipska a Novoborska
- 22. 1. 2007 Liberec oblast Liberecka
- 19. 1. 2007 Semily oblast Semilska a Lomnicka
- 17. 1. 2007 Turnov oblast Turnovska
- 17. 1. 2007 Jilemnice oblast Jilemnicka a Vysocka
- 16. 1. 2007 Frýdlant oblast Frýdlantska a Vysocka
- 11. 1. 2007 Tanvald oblast Tanvaldska a Železnobrodská

Další jednání:

- 28. 11. 2006 Jablonec nad Nisou - Projednání návrhu Záměru vedením města, řediteli všech středních škol na území města, se zástupci OHK Jablonec nad Nisou a pracovníky městského úřadu
- 27. 11. 2006 Mimoň - Projednání návrhu Záměru s vedením města, některými starosty Podralska a vedením Gymnázia v Mimoni
- 24. 11. 2006 Liberec - Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Střední průmyslové školy strojnické, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1
- 24. 11. 2006 Liberec Projednání návrhu Záměru s ředitelem Střední odborné školy a Středního odborného učiliště obchodního, Jablonec nad Nisou, Poštovní 10
- 23. 11. 2006 Liberec Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Integrované střední školy, Vysoké nad Jizerou, Dr. Farského 300
- 22. 11. 2006 Jablonec nad Nisou Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Střední průmyslové školy strojnické, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1
- 22. 11. 2006 Tanvald Projednání návrhu Záměru se starostou Tanvaldu, ředitelem Gymnázia, Tanvald, Školní 305, a zástupcem ředitele obchodní akademie a Základní školy Tanvald
- 22. 11. 2006 Liberec Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Střední školy lesnické, Hejnice, Lázeňská 349, a s ředitelem Střední školy hospodářské, Frýdlant, Bělíkova 1387,
- 22. 11. 2006 Liberec - Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Střední školy technické, Jablonec nad Nisou, Belgická 4852
- 21. 11. 2006 Liberec - Mimořádné zasedání Výboru pro výchovu, vzdělávání,

- zaměstnanost a sport, projednání návrhu Záměru změn odborným orgánům Libereckého kraje
15. 11. 2006 Janov nad Nisou - Projednání návrhu Záměru s ředitelem Gymnázia a Střední odborné školy, Jilemnice
15. 11. 2006 Janov nad Nisou - Porada ředitelů škol zřizovaných Libereckým krajem, představení návrhu Záměru změn ředitelům škol
14. 11. 2006 Liberec - Výbor pro regionální rozvoj, představení návrhu Záměru změn odborným orgánům Libereckého kraje
14. 11. 2006 Liberec - Výbor pro výchovu, vzdělávání, zaměstnanost a sport, představení návrhu Záměru změn odborným orgánům Libereckého kraje
10. 11. 2006 Liberec - Veletrh vzdělávání Nisa Schola, představení základních pravidel pro návrh změn v síti škol, představení prvních seznámení výboru se základními východisky pro připravovaný Záměr změn v síti
10. 10. 2006 Liberec - Výbor pro výchovu, vzdělávání, zaměstnanost a sport, seznámení výboru se základními východisky pro připravovaný Záměr změn v síti škol
31. 8. 2006 Liberec - Projednání návrhu Záměru s ředitelkou Střední školy Hejnice, Lázeňská
30. 8. 2006 Liberec - Jednání s řediteli krajských škol z Jablonce, příprava a vyjasnění názorů pro přípravu návrhu Záměru změn
16. a 17. 8. 2006 Černý Důl- Projednání připravovaných změn v síti se zástupci resortu školství Královehradeckého kraje
22. 6. 2006 Liberec - Porada ředitelů škol zřizovaných Libereckým krajem, seznámení výboru se základními východisky pro připravovaný Záměr změn v síti škol
24. 5. 2006 Liberec - Projednání připravovaných změn s ředitelkou Integrované střední školy, Turnov, Alešova 1723, možné přestěhování školy³⁴

³⁴ Zdroj: Záměr změn vzdělávací soustavy Libereckého kraje, Liberec, 2007

Příloha číslo 21: Dotazník vlastní konstrukce:

DOTAZNÍK VLASTNÍ KONSTRUKCE

Optimalizace sítě středních škol v Libereckém kraji jako důsledek demografického vývoje

(příloha k bakalářské práci)

Vážená paní, vážený pane. Provádím výzkum na výše uvedené téma v oblasti Libereckého kraje. Odpovědi zpracuji v závěrečné bakalářské práci a budou uloženy ve Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Dotazník vyplňujete zcela anonymně. Prosíme Vás o pečlivé, čitelné vyplnění a pravdivé odpovědi na otázky. Váš názor, který je nejbližší pravdě na položenou otázku označte zakroužkováním pouze jedné číslice (stupnice 1 - 5) nad slovním hodnocením. U otázky otevřené-doplňovací č. 16), dopište do volného prostoru své stanovisko, názor, námět volným způsobem.

Cílovou skupinou respondentů jsou pedagogičtí pracovníci středních škol, kteří jsou zaměstnání ve školách, které prošli první vlnou záměru změny vzdělávací soustavy středních škol Libereckého kraje.

Výzkumem bych chtěla analyzovat poznatky a názory pedagogických pracovníků na efektivnost a průběh optimalizačního procesu.

1. Kolik let pracujete ve školství?

2. Pohlaví:

3. Jaká je současná ekonomická situace ve školství?

1	2	3	4	5
Velmi dobrá	Spíše dobrá	Neumím posoudit	Spíše špatná	Velmi špatná

4. V jaké míře ovlivnil proces optimalizace podmínky vzdělávání ve vaší škole?

1	2	3	4	5
Velmi pozitivně	Pozitivně	Neumím posoudit	Spíše negativně	Negativně

5. Jak ovlivnil proces optimalizace Vás osobně?

1	2	3	4	5
Velmi pozitivně	Pozitivně	Neumím posoudit	Spíše negativně	Neovlivnil

6. Ovlivnil proces optimalizace studijní výsledky žáků?

1	2	3	4	5
1 Spíše ano	Ano	Neumím posoudit	Spíše ne	ne

7. Jaký měl proces optimalizace vliv na pracovní prostředí?

1	2	3	4	5
Velmi dobrý	Spíše dobrý	Neumím posoudit	Spíše špatný	Velmi špatný

8. Jak hodnotíte dopad optimalizace na ekonomickou stránku školy?

1	2	3	4	5
Velmi dobře	Spíše dobře	Neumím posoudit	Spíše špatně	Velmi špatně

9. Zlepšily se podmínky vybavenosti školy?

1	2	3	4	5
Spíše ano	Ano	Neumím posoudit	Spíše ne	Ne

10. Zlepšily se podmínky vzdělávání ve škole? (provázanost oborů)

1	2	3	4	5
Spíše ano	ano	Neumím posoudit	Spíše ne	Ne

11. Zvýšila se úroveň učebních oborů?

1	2	3	4	5
Spíše ano	ano	Neumím posoudit	Spíše ne	ne

12. Motivoval Vás proces optimalizace k vyššímu pracovnímu úsilí?

1	2	3	4	5
Velmi dobře	Spíše dobře	Neumím posoudit	Spíše špatně	Velmi špatně

13. Ovlivnil proces optimalizace kvalitu pedagogického sboru?

1	2	3	4	5
Spíše pozitivně	pozitivně	Neumím posoudit	Spíše negativně	Negativně

14. Jak hodnotíte postup zřizovatele v přípravě a průběhu optimalizačního procesu?

1	2	3	4	5
Spíše pozitivně	Pozitivně	Neumím posoudit	Spíše negativně	Negativně

15. Jak zvládlo vedení školy optimalizační proces?

1	2	3	4	5
Velmi dobře	Spíše dobře	Neumím posoudit	Spíše špatně	Velmi špatně

16. Shledal(a) jste nějaké nedostatky?(jaké)

1	2	3	4	5
Spíše ano	ano	Neumím posoudit	Spíše ne	ne

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Děkuji Vám za spolupráci a vyplnění dotazníku.

Jitka Kovářová